

UCHWAŁA Nr XLIII/267/2023

Rady Gminy Czerwonka

z dnia 25 maja 2023 r.

w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 ze zm.), art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r., poz. 503 ze zm.) w związku z Uchwałą Nr XVI/114/2020 Rady Gminy Czerwonka z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka, uchwała się, co następuje:

§ 1.

Uchwała się Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka, zwane dalej Studium.

§ 2.

Studium obejmuje granice administracyjne Gminy Czerwonka.

§ 3.

Integralną część uchwały stanowią załączniki:

- 1) Nr 1 – tekst Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka;
- 2) Nr 2 – rysunek Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka – uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego;
- 3) Nr 3 – rysunek Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka – kierunki zagospodarowania przestrzennego;
- 4) Nr 4 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka.

§ 4.

Traci moc Uchwała Nr III/12/2002 Rady Gminy Czerwonka z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie uchwalenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czerwonka zmieniona Uchwałą Nr XXIII/189/2013 Rady Gminy Czerwonka z dnia 19 lipca 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka.

§ 5.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czerwonka.

§ 6.

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Wiesław Widomski

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr XLIII/267/2023
Rady Gminy Czerwonka
z dnia 25 maja 2023 r.

**w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego Gminy Czerwonka**

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka zostało opracowane na podstawie Uchwały Nr XVI/114/2020 Rady Gminy Czerwonka z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka. Dotychczas dla obszaru gminy opracowano „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka”, uchwalone Uchwałą Nr III/12/2002 Rady Gminy Czerwonka z dnia 9 grudnia 2002 r. zmienionego Uchwałą Nr XXIII/189/2013 Rady Gminy Czerwonka z dnia 19 lipca 2013r.

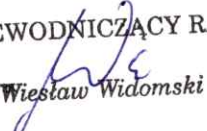
Wójt Gminy Czerwonka przeprowadził wymagane ustawą analizy i czynności dotyczące oceny aktualności studium i planów miejscowych, jak też wykonał stosowne opracowanie o nazwie „Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Czerwonka”. Z dokonanych analiz wynikł brak aktualności przedmiotowego Studium oraz niepełna aktualność przedmiotowych planów miejscowych. W związku z powyższym powstała konieczność aktualizacji i dostosowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka do obowiązujących wymogów prawnych i standardów, a także potrzeb bieżących określonych w „Analizie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Czerwonka” oceniającej aktualność Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka.

Niniejszy dokument został sporządzony zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2021 r., poz. 2405)

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka uzyskał wymagane opinie i uzgodnienia oraz został wyłożony do publicznego wglądu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Przyjęcie niniejszej uchwały pozwoli na zrównoważony rozwój gminy poprzez wprowadzenie zasad zagospodarowania przestrzennego, tworzących ład przestrzenny, a także odpowiadających aktualnym potrzebom i oczekiwaniom społecznym oraz umożliwi określenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenów w planach miejscowych opracowywanych w oparciu o studium.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Wiesław Widomski

Załącznik Nr 4
do Uchwały Nr XLIII/267/2023
Rady Gminy Czerwonka
z dnia 25 maja 2023r.

Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka

Przedmiotowy projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka był wyłożony do publicznego wglądu w dniach od 21 lutego 2023 r. do 17 marca 2023 r. W dniu 09 marca 2023 r. odbyła się dyskusja publiczna nad przyjętymi w projekcie Studium rozwiązaniami.

Zgodnie z ww. ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwagi były przyjmowane do 11 kwietnia 2023 r.

W ustawowym terminie nie wniesiono żadnych uwag do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka.

W związku z powyższym Rada Gminy Czerwonka nie podejmuje rozstrzygnięcia o sposobie rozpatrzenia wniesionych uwag, o którym mowa w art. 12 ust. 1 ww. ustawy.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Wiesław Widomski

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
CZERWONKA**

Załącznik nr 1 do uchwały Nr XLIII/267/2023 Rady Gminy Czerwonka z dnia 25 maja 2023r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka

SPIS TREŚCI:

I. ZAŁOŻENIA FORMALNO - PRAWNE	6
1. Podstawa prawna	6
2. Cel opracowania	6
3. Metoda i zakres opracowania Studium	6
4. Analiza złożonych wniosków do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka	10
4.1. Wnioski złożone przez instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium	10
4.2. Wnioski złożone przez osoby prywatne	12
II. Część I - UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	13
1. Uwarunkowania wynikające z kierunków polityki przestrzennej w układzie krajowym i regionalnym.	13
1.1. Uwarunkowania wynikające z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	13
1.2. Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku	14
1.3. Uwarunkowania wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Mazowieckiego	18
2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenia terenu	21
2.1. Położenie i wielkość terenu	21
2.2. Stan zagospodarowania i uzbrojenia terenów	22
2.2.1. Układ przestrzenny osadnictwa i jego charakter	22
2.2.2. Hierarchia sieci osadniczej	23
2.2.3. Rozmieszczenie i charakter terenów o funkcjach mieszkaniowych	23
2.3. Analiza planów zagospodarowania przestrzennego	23
2.3.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	23
2.3.2. Opracowywane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	24
2.4. Ruch budowlany	24
3. Stan ład przestrzennego i wymogi jego ochrony	24
4. Stan środowiska	25
4.1. Podstawowe elementy środowiska	25
4.1.1. Geomorfologia	25
4.1.2. Budowa geologiczna	26
4.1.3. Surowce mineralne	26
4.1.4. Wody powierzchniowe	26
4.1.5. Wody podziemne	27
4.1.6. Warunki gruntowo-wodne	28
4.1.7. Klimat lokalny	28
4.1.8. Szata roślinna	29
4.1.9. Świat zwierząt	31
4.1.10. Gleby i ich wykorzystanie	31

4.1.11. Walory krajobrazowe	33
4.1.12. Powiązania przyrodnicze z otoczeniem	34
4.2. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione	35
4.2.1. Korytarze ekologiczne	35
4.2.2. Wskazania wynikające z uwarunkowań przyrodniczych	36
5. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	37
5.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	37
5.2. Leśna przestrzeń produkcyjna	38
6. Wielkość i jakość zasobów wodnych	40
7. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym kulturowego	41
8. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	42
8.1. Rys historyczny	42
8.2. Zabytki architektoniczne i urbanistyczne oraz zabytki archeologiczne	44
8.2.1. Rejestr zabytków	44
8.2.2. Stanowiska archeologiczne	44
8.2.3. Zabytki nieruchome ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków	48
8.2.4. Dziedzictwo kulturowe oraz dobra kultury współczesnej	49
8.2.5. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	50
8.3. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenie przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych	52
9. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	52
9.1. Struktura społeczna gminy	52
9.1.1. Demografia	52
9.1.2. Rynek pracy	56
9.1.3. Warunki mieszkaniowe	58
9.1.4. Struktura usługowa	60
9.2. Rolnictwo	62
10. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia	64
11. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	65
11.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	65
11.2. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art.5 pkt. 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju	67
11.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	67
11.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	69
11.4.1 Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę	69
11.4.2 Chłonność obszarów	72
11.4.3 Wynik bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę	75
12. Stan prawny gruntów	76

13. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	76
13.1. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	76
13.2. Występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	76
14. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	77
15. Stan systemów infrastruktury technicznej	77
15.1 Transport	77
15.1.1 Komunikacja samochodowa	77
15.1.2 Komunikacja szynowa	79
15.1.3 Komunikacja piesza i rowerowa	79
15.1.4 Komunikacja publiczna	79
15.2 Gospodarka wodno – ściekowa	79
15.2.1 Zaopatrzenie w wodę	79
15.2.2 Kanalizacja sanitarna	81
15.2.3 Kanalizacja deszczowa, odprowadzanie wód opadowych i roztopowych	81
15.3 Elektroenergetyka	81
15.3.1. Energetyka odnawialna	82
15.4. Gazownictwo	82
15.5. Ciepłownictwo	82
15.6. Telekomunikacja	82
15.7 Gospodarka odpadami	83
16. Wytyczne z planów wyższego rzędu oraz innych opracowań planistycznych w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej	83
17. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	84
18. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej	84

CZĘŚĆ II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZERWONKA

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego (uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę)	85
2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy (uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę)	90
3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk	92
3.1. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione oraz przewidziane do ochrony na podstawie przepisów szczególnych	93
3.1.1. Obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody	93
3.1.2. Obszary chronione na podstawie przepisów o lasach, ochronie gruntów rolnych i leśnych	93
3.1.3. Obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów prawa wodnego	94
3.2. Rekreacja i turystyka	94
4. Obszary i zasady ochrony krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego	

i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	95
5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	97
5.1. Zaopatrzenie w wodę	97
5.2. Odprowadzanie ścieków	97
5.3. Zaopatrzenie w gaz	98
5.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną	98
5.5. Telekomunikacja	101
5.6. Odpady	101
6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	102
7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa	102
8. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ²	102
9. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej	103
9.1. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości	103
9.2. Obszary przestrzeni publicznej	103
10. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	103
10.1. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	103
11. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	103
12. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych	104
13. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	105
14. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady	105
15. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji	105
16. Obszary zdegradowane	105
17. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa	105
18. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu	106
IV. UZASADNIENIE I SYNTEZA	106

I. ZAŁOŻENIA FORMALNO - PRAWNE

1. Podstawa prawna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka zostało sporządzone na podstawie Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 503 z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 17 grudnia 2021 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2021 poz.2405).

Podstawą do podjęcia prac nad opracowaniem Studium była Uchwała Rady Gminy Czerwonka Nr XVI/114/2020 z dnia 27 listopada 2020r., w sprawie: przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka. Studium obejmuje teren zawarty w granicach administracyjnych gminy Czerwonka.

2. Cel opracowania

Celem Studium jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego oraz polityki inwestycyjnej i kierunków tych dziedzin gospodarki przestrzennej, które wynikają z przepisów prawa i dotyczy ustaleń określonych w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i stanowi podstawowy dokument, dzięki któremu jednostki samorządu terytorialnego określają politykę przestrzenną.

Stanowi podstawę realizacji zamierzeń inwestycyjnych nie tylko z zakresu lokalizacji zabudowy oraz lokalizacji inwestycji celu publicznego w tym wskazuje możliwości inwestycyjne dla potencjalnych inwestorów. Opracowanie dokumentu wiąże się z przeprowadzeniem konsultacji społecznych, które mają ogromny wpływ na strukturę funkcjonalno - przestrzenną gminy. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowywane jest obligatoryjnie dla obszaru całej gminy, wskazując założenia polityki przestrzennej gminy, przy czym nie stanowi aktu prawa miejscowego. Wytyczne zawarte w studium stanowią podstawę realizacji polityki przestrzennej przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium jest dokumentem długookresowym – nie ma wskazanego czasookresu realizacji zapisanych celów.

3. Metoda i zakres opracowania Studium

Niniejsze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka sporządzone zostało jako nowy dokument, opierający się na aktualnych przepisach prawa oraz uwarunkowaniach wynikających z aktualnych dokumentów wyższego rzędu jak również z analizy obecnego stanu zagospodarowania gminy i możliwości jej rozwoju.

Dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka zostało sporządzone na podstawie obowiązującej obecnie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku (Dz.U. 2003 Nr 80, poz.717). Zatwierdzono je Uchwałą Nr XXIII/189/2013 Rady Gminy Czerwonka z dnia 19 lipca 2013r. Studium wprowadzało zmiany do Studium przyjętego uchwałą nr III/12/2002 Rady Gminy Czerwonka z dnia 09 grudnia 2002r.

Celem opracowania nowej edycji Studium jest zdefiniowanie nowej strategii planowania przestrzennego Gminy Czerwonka. Mówiąc „strategia planowania przestrzennego” należy brać pod uwagę wszystkie elementy składające się na obraz gminy: układ przestrzenny, zainwestowanie, gospodarkę gminy, specyfikę przedsiębiorczości, demografię, ochronę środowiska, walory środowiska kulturowego i przyrodniczego, ukształtowanie terenu i układ komunikacyjny. Tak więc jest to opracowanie ustalające i określające politykę gminy w zakresie gospodarki przestrzennej, stanowiąc jednocześnie podstawę merytoryczną wielu różnych zadań inwestycyjnych. Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Ustawa określa, co należy w szczególności uwzględnić w części dotyczącej uwarunkowań polityki przestrzennej, a także co Studium ma w szczególności określać (ustalać) w zakresie polityki przestrzennej.

Zakres, problematykę oraz procedurę sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określa jednoznacznie ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Projekt Studium sporządza organ władzy wykonawczej gminy, dla obszaru w granicach administracyjnych gminy.

W Studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy;
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia, oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:
  - analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
  - prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
  - możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
  - bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- stanu prawnego gruntów;
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

W studium określa się w szczególności:

- uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 lit. d:
  - kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,
  - kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120);
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- obszary zdegradowane;
- granice terenu zamkniętego i jego strefy ochronnej, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa;

W toku prac nad „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka” posługiwano się między innymi następującymi materiałami wyjściowymi:

1. Długookresową Strategią Rozwoju Kraju 2030;
2. Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
3. Założeńmi polityki energetycznej Polski do 2025 roku;
4. Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030 - przyjętą Uchwałą Nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego w dniu 28 października 2013r.;
5. Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020;
6. Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego" przyjętym Uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018r.;

7. Wojewódzkim planem gospodarki odpadami dla Mazowsza 2024, zatwierdzonym Uchwałą Nr 3/19 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 stycznia 2019 r.;
8. Raportem - Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2014 roku;
9. Programem Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego do 2022 roku;
10. Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Makowskiego na lata 2016-2020;
11. Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Makowskiego na lata 2016-2020;
12. Obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka;
13. Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Czerwonka na lata 2017-2021 z perspektywą do 2023 roku;
14. Planem gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Czerwonka;
15. Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Czerwonka na lata 2021 - 2024;
16. Danymi statystycznymi Głównego Urzędu Statystycznego;
17. Wnioskami do Studium;
18. Opracowaniem ekofizjograficznym.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko sporządza się z udziałem społeczeństwa zgodnie z obowiązującym systemem norm prawnych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka obejmuje część tekstową stanowiącą załącznik nr 1 do Uchwały Rady Gminy Czerwonka, zawierającą:

- Założenia formalno – prawne;
- Uwarunkowania;
- Kierunki rozwoju i polityka przestrzenna;
- Uzasadnienie przyjętych rozwiązań.

oraz część graficzną składającą się z rysunków:

- Załącznik nr 2 do Uchwały Rady Gminy Czerwonka - Rysunek nr 1 „Uwarunkowania rozwoju”;
- Załącznik nr 3 do Uchwały Rady Gminy Czerwonka - Rysunek nr 2 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.
- Załącznik nr 4 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do Studium

4. Analiza złożonych wniosków do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka

4.1. Wnioski złożone przez instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium.

Zgodnie z art.11 pkt. 2) ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Wójt po podjęciu przez Radę Gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzenia studium, zawiadamia pisemnie o podjęciu uchwały. Organy i instytucje o których mowa w art. 11 ust. 6) ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zgłaszają wnioski do Studium. W poniższej tabeli zawarte są wnioski instytucji i organów, które wpłynęły do Urzędu Gminy Czerwonka:

Tabela 1. Wnioski instytucji i organów

L p.	Data wpływu	Nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść wniosku
1.	02.02.2021	System Gazociągów Tranzytowych ul. Topiel 12 00-342 Warszawa	Planowane nowe inwestycje oraz zmiany sposobu zagospodarowania terenu w sąsiedztwie gazociągu DN1400 8,4 MPa (do 100 metrów na stronę) były uzgadniane z EuRoPol GAZ s.a. z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14.11.1995r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe.
2.	19.02.2021	GDDKiA Oddział w Warszawie ul. Mińska 25 03-808 Warszawa	Teren gminy graniczy z drogą krajową nr 60, wnioskuje się by tak zaprojektować lokalny układ drogowy, aby obsługa komunikacyjna była z dróg niższych klas bez konieczności zapewnienia dodatkowego, bezpośredniego dostępu do drogi głównej ruchu przyspieszonego
3.	18.02.2021	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie ul. Mazowiecka 14 00-048 Warszawa	Zarząd Dróg wnosi o założenie podniesienia klasy drogi wojewódzkiej nr 626 z Z na G; planowanie ewentualnych skrzyżowań z drogą wojewódzką nr 626 w odległościach zgodnych z przepisami odrębnymi z zakresu dróg publicznych (dla klasy G), Zarząd Dróg dąży do docelowego zaliczenia wszystkich dróg wojewódzkich do klas GP lub G.
4.	05.02.2021	OUG w Warszawie ul. Wilcza 46 00-679 Warszawa	Na terenie gminy występują tereny górnicze. Na załączniku mapowym należy nanieść granice terenów i obszarów górniczych ustanowione decyzjami koncesyjnymi na wydobywanie kopalin o symbolu DG oraz granice udokumentowanych złóż: Guty Duże II, Kałużczyn, I, Kałużczyn III. Dla terenu eksploatacji kopalin konieczne jest również: <ul style="list-style-type: none"> - określenie warunków zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, spełnienie wymogów dotyczących ochrony elementów środowiska, w tym obiektów budowlanych, racjonalnej gospodarki złożem, określenie filarów ochronnych dla obiektów lub obszarów wymagających ich ustanowienia - określenie uwarunkowań zagospodarowania terenu górniczego oraz ograniczeń w jego użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy w obszarze górniczym, z dopuszczeniem do realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopaliny, - wyznaczenie pasów ochronnych dla terenów sąsiednich, nie objętych eksploatacją, - wykonanie rekultywacji terenu po zakończeniu eksploatacji kopaliny w oparciu o ustalony kierunek i warunki przeprowadzenia rekultywacji.
5.	08.02.2021	PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa ul. Marsa 95 04-470 Warszawa	Należy stosować zasady określone w Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz uwzględniać: <ul style="list-style-type: none"> - rozbudowę sieci energetycznych oraz budowę nowych stacji transformatorowych

			<ul style="list-style-type: none"> - pasy dla linii średniego i niskiego napięcia oraz oświetlenia ulicznego - konieczność prowadzenia linii SN i nN po oddzielnych trasach - projektowanie w istniejących liniach napowietrznych SN stacji trafo słupowych natomiast w istniejących liniach kablowych SN należy projektować wolnostojące stacje węgkowe i słupowe - rezerwy terenu pod budowę nowych stacji, jeżeli takie będą niezbędne do zasilania danego terenu - dopuszczenie, na terenie obszarów chronionych, skracania wysokości lub usuwania drzew i krzewów pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi - zakaz nasadzeń pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi drzew i krzewów gatunków których wys. może przekraczać 3m - nakaz przycinania drzew i krzewów rosnących pod liniami elektroenergetycznymi - zachowanie istniejących linii elektroenergetycznych wysokich, średnich i niskich napięć - szczegółowe plany zagospodarowania terenów powinny przewidywać rezerwację miejsc i terenu dla lokalizacji linii, stacji i przyłączy oraz innych elementów infrastruktury niezbędnych dla zaopatrzenia lokowanych na tym terenie budynków i budowli w energię elektryczną, a także oświetlenia terenu wokół obiektów - rozwój systemu zaopatrzenia w energię elektryczną ma polegać na odbudowie, przebudowie i modernizacji istniejących linii elektroenergetycznych oraz budowie nowych linii elektroenergetycznych a także na odbudowie, przebudowie, modernizacji i wymianie istniejących stacji rozdzielczych, transformatorowych i transformatorowo-rozdzielczych oraz budowie nowych stacji - przyłączenie obiektów do sieci elektroenergetycznej oraz przebudowa urządzeń elektroenergetycznych, powstała w wyniku wystąpienia kolizji planu zagospodarowania działki z istniejącymi urządzeniami elektroenergetycznymi będzie się odbywać w uzgodnieniu i na warunkach określonych przez właściwe przedsiębiorstwo energetyczne według zasad określonych w przepisach prawa energetycznego - dla istniejących i projektowanych linii nN, SN i WN należy pozostawić odpowiednie korytarze uwzględniające wymagane przepisami odległości do innych obiektów
6.	05.02.2021	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Zarząd Zlewni w Ostrołęce Ul. Poznańska 19 07-409 Ostrołęka	<p>Na terenie Gminy Czerwonka występują śródlądowe wody płynące, rzeka Różanica, urządzenia melioracji wodnych, oraz rowy melioracyjne i tereny drenowane. W związku z powyższych dla tych obszarów i urządzeń obowiązują przepisy Prawa wodnego art. 192 ust. 1, art. 230, art. 232 ust.1, art. 389 w związku z art. 17 ust. 1 pkt.4.</p> <p>W celu zabezpieczenia prawidłowego działania wód i urządzeń należy umieścić następujące zalecenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nie dopuszczać do wprowadzania odpadów, ścieków i innych zanieczyszczeń do wszystkich typów urządzeń melioracyjnych - umieścić zapis o możliwości przeprowadzenia modernizacji urządzeń melioracji wodnych, rowów i urządzeń drenarskich - w przypadku przebudowy lub likwidacji urządzeń melioracji wodnych należy uwzględnić występowanie na tym terenie podtopień - wszystkie planowane zamierzenia na terenie objętym planem nie mogą pogarszać funkcjonowania istniejących urządzeń melioracji wodnych

			- na przebudowę urządzeń wodnych oraz odprowadzanie oczyszczonych ścieków deszczowych lub komunalnych do wód powierzchniowych konieczne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego
7.	26.02.2021	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Nadzór Wodny Maków Mazowiecki Ul. Mazowiecka 3 06-200 Maków Mazowiecki	Wnioski do projektu Studium: - należy uzgodnić z administratorem plany zabudowy i zagospodarowania terenów przyległych do rzek i cieków podstawowych - w celu umożliwienia prowadzenia prac konserwacyjnych i renowacyjnych na rzekach należy uwzględnić pas o szerokości 5m od skarpy - nakaz ochrony rowów i terenów zdrenowanych - nakaz uzgodnienia inwestycji projektowanych na terenach zdrenowanych i zlokalizowanych w sąsiedztwie rowów melioracyjnych - nakaz uwzględnienia przy realizacji obiektów zmian warunków gruntowo-wodnych wynikających z naruszenia systemów drenarskich i zastosowanie zabezpieczeń dla uniknięcia zakłócenia stosunków wodnych na działkach sąsiednich - zabrania się grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych wód powierzchniowych w odł. mniejszej niż 1,5m od linii brzegu a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar
8.	15.02.2021	Zarząd Województwa Mazowieckiego ul. Jagiellońska 26 03-719 Warszawa	Wnosi o uwzględnienie: - zapewnienia odpowiedniej przepustowości koryta cieków Mamino w km 0+000 - 9+550 - podejmowanie działań na rzecz zapobiegania zagrożeniom naturalnym poprzez stabilizację i zabezpieczenie terenów osuwiskowych przy zachowaniu wartości przyrodniczo-krajobrazowych obszaru Doliny rzeki Orzyc - wskazanie w zakresie zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego, strefy ochrony wartości krajobrazów przyrodniczo-kulturowych w pasach rzecznych Określenie ograniczenia zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne

Większość złożonych wniosków ma charakter ogólny, wynikający z obowiązujących przepisów prawa, które obligatoryjnie muszą zostać zastosowane przy sporządzaniu projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka. Organy w swojej kompetencji, złożyły wnioski do Studium, wskazując elementy, które muszą się znaleźć w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie wskazują ograniczenia, które należy uwzględnić przy opracowaniu Studium w celu zachowania nie tylko zgodności z przepisami odrębnymi, ale w celu zachowania odpowiednich proporcji w wyznaczaniu nowych terenów pod zabudowę. Ma to na celu zahamowanie procesów niekontrolowanej urbanizacji terenu oraz dysharmonizowania zabudowy.

Ważnym elementem podnoszonym w złożonych wnioskach jest respektowanie przepisów z zakresu ochrony środowiska, warunków technicznych w zakresie sieci gazowych, sieci energetycznych oraz dróg. Złożone wnioski instytucji i organów właściwych do uzgadniania i opiniowania projektu studium zostaną uwzględnione, jednak tylko w zakresie ich zgodności z obowiązującym ustawodawstwem.

4.2. Wnioski złożone przez osoby prywatne

Do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwonka został złożony jeden wniosek indywidualny. Dotyczy on zmiany przeznaczenia terenów: pod zabudowę mieszkaniowo-usługową oraz pod odnawialne źródła energii /farmę fotowoltaiczną/.

Należy jednak nadmienić, iż w terminie składania wniosków do Studium ukazało się również ogłoszenie o możliwości składania wniosków do MPZP, do którego zostało złożonych 70 wniosków indywidualnych. Dotyczą one głównie zmiany przeznaczenia terenów: pod zabudowę mieszkaniową, odnawialne źródła energii, pojedyncze wnioski dotyczące zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na rolne i rolnych na leśne, powiększenia terenów przemysłowych oraz oznaczenia gruntów jako tereny górnicze /żwirownia/. Wnioski do MPZP zostały przeanalizowane pod kątem możliwości ich uwzględnienia w Studium. Ze względu na konieczność zgodności MPZP ze Studium większość wniosków została uwzględniona lub uwzględniona w części w nowej edycji Studium. Ze względu na zastane uwarunkowania, oraz przyjętą politykę przestrzenną, w tym lokalizację poza w pełni wykształconą zwartą strukturą funkcjonalno - przestrzenną w granicach jednostki osadniczej część wniosków została nieuwzględniona.

II. Część I - UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Uwarunkowania wynikające z kierunków polityki przestrzennej w układzie krajowym i regionalnym.

1.1. Uwarunkowania wynikające z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 jako najważniejszy krajowy dokument strategiczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego określa cele i kierunki polityki przestrzennej oraz przedstawia wizję rozwoju kraju w perspektywie najbliższych kilkunastu lat. Głównym celem polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest efektywne wykorzystanie przestrzeni i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych, spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, które przyczynią się do wytworzenia spójnych regionów. Do pożądaných cech polskiej przestrzeni zaliczono: większą konkurencyjność, zwiększenie poziomu zatrudnienia, poprawę sprawności funkcjonowania państwa oraz spójność społeczną, gospodarczą i terytorialną. Za szczególnie ważną uznaje się integrację funkcjonalną między głównymi ośrodkami miejskimi, które mają stworzyć warunki dla rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na ośrodki subregionalne i lokalne. Polityka przestrzenna zawarta w KPZK 2030 wyznacza następujące cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Studium gminy Czerwonka uwzględnia powyższe cele. Gmina Czerwonka wykształciła swoje obszary

funkcjonalne, w tym z koncentracją funkcji gospodarczych i usługowych w m.Czerwonka przez co może przyczynić się do aktywizacji i rozwoju obszarów wiejskich. Na możliwości rozwojowe gminy pozytywnie wpływają: bliskość Makowa Mazowieckiego oraz Warszawy oraz pomimo braku wielkoobszarowych terenów podlegających ochronie duże walory przyrodnicze gminy, w tym głównie bardzo duża lesistość gminy oraz mała gęstość zaludnienia wynosząca 24 osoby na km².

1.2. Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku.

Strategia jest dokumentem, którego zapisy powinny mieć wpływ na kształt przyszłego rozwoju przez określenie długookresowych procesów rozwojowych w regionie.

W Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku zidentyfikowano trzy obszary strategicznej interwencji (OSI), w których występują problemy będące barierą rozwoju regionu.

Obszary strategicznej interwencji zostały zidentyfikowane zgodnie z celami zapisanymi w Krajowej strategii rozwoju regionalnego, tj. z celem 2. Budowa spójności terytorialnej i przeciwdziałania marginalizacji obszarów problemowych oraz z celem 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.

Identyfikując OSI uwzględniono również zapisy Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, w tym szczególnie cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności oraz cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Wyznaczenie OSI i obszarów problemowych umożliwi koordynację działań strategicznych wpisujących się w politykę rozwoju i planowania przestrzennego regionu. Zadania te przypisane zostały do określonego terytorium i wzajemnie zintegrowane. Ułatwi to również przyporządkowanie właściwych narzędzi interwencji publicznej, co warunkuje większą skuteczność i efektywność podejmowanych działań.

Zgodnie z tym dokumentem gmina Czerwonka znalazła się w ostrołęcko - siedleckim OSI. Działania na tych obszarach będą prowadzone na poziomie regionalnym ze wsparciem ze strony Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Wśród najważniejszych kierunków działań w ostrołęcko - siedleckim OSI skierowanych do obszaru gminy należy wymienić przekształcenia w rolnictwie, w tym głównie:

- wspieranie grup producenckich oraz klastrów, zwłaszcza w zakresie surowców energetycznych, mleczarstwa, produkcji owoców i warzyw, pszczelarstwa

Natomiast za główny priorytetowy cel strategiczny dla całego woj. mazowieckiego przyjęto w Strategii rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym.

Zgodnie ze Strategią kierunkami działań strategicznych o wymiarze terytorialnym będącymi priorytetowymi celami strategicznymi rozwoju województwa mazowieckiego jest:

1. Tworzenie warunków do generowania i absorpcji innowacji
2. Rozwój produkcji: tworzenie warunków przyjaznych dla inwestorów i przedsiębiorców
3. Umiędzynarodowienie gospodarcze
4. Tworzenie warunków do zwiększenia inwestycji pozarolniczych – głównie w przemyśle rolno-spożywczym
5. Wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych

Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto również trzy główne cele strategiczne:

1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
2. Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
3. Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Zgodnie ze Strategią kierunkami działań strategicznych o wymiarze terytorialnym będącymi celami strategicznymi rozwoju województwa mazowieckiego i skierowanymi do gminy Czerwonka są:

1. Wykorzystanie i wzmacnianie specjalizacji regionalnych
2. Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich
3. Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług
4. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu
5. Zapobieganie nadmiernej suburbanizacji i kreowanie ładu przestrzennego
6. Spójność wewnątrzregionalna – koncentracja na najbardziej zapóźnionych podregionach
7. Udrożnienie systemu tranzytowego
8. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
9. Wyrównywanie szans edukacyjnych
10. Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej
11. Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej
12. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna
13. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego
14. Wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i eko-innowacji
15. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych
16. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska
17. Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie
18. Modernizacja i rozbudowa lokalnych sieci energetycznych oraz poprawa infrastruktury przesyłowej
19. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym
20. Poprawa jakości wód, odzysk/unieszkodliwianie odpadów, odnowa terenów skażonych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń
21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu
22. Wspieranie rozwoju sektora kreatywnego
23. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej
24. Upowszechnianie kultury i twórczości

Powyższe cele mają zostać osiągnięte poprzez działania i szczegółowe zadania w ramach „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego”. Do działań, które mają bezpośredni wpływ na kształtowanie przestrzeni i ładu w gminie zaliczają się:

1. Przygotowanie nowych oraz doinwestowanie istniejących terenów inwestycyjnych,

- wyznaczonych w studiach uwarunkowań i kierunkach zagospodarowania przestrzennego gmin.
2. Pomoc w tworzeniu inkubatorów przedsiębiorczości oraz parków przemysłowych i technologicznych.
  3. Pomoc w adaptacji terenów poprzemysłowych dla nowej działalności gospodarczej.
  4. Wspieranie przygotowywania terenów inwestycyjnych pod produkcję uwzględniającą specyfikę przemysłu spożywczego (infrastruktura, media).
  5. Realizacja projektów rozwijających infrastrukturę produkcyjną (w tym również PPP), zgodnie ze specjalizacją regionalną (przetwórnictwo, chłodnictwo, suszarnie itp.).
  6. Inicjowanie tworzenia i wspieranie parków naukowo-technologicznych, inkubatorów, konsorcjów naukowych, naukowo-przemysłowych oraz innych ośrodków rozwoju technologii.
  7. Budowa i modernizacja infrastruktury naukowo-badawczej.
  8. Wprowadzenie mechanizmów ułatwiających prowadzenie działalności rolniczej, np. wspieranie młodych rolników.
  9. Wspieranie towarowych gospodarstw rolnych.
  10. Produkcja i promocja żywności ekologicznej.
  11. Rozwój przetwórstwa spożywczego dostosowany do bazy surowcowej.
  12. Wspieranie działań i programów sprzyjających odbudowie stanu ilościowego rodzin pszczelich na terenie Mazowsza.
  13. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej związanej z produkcją rolniczą, przechowywaniem i przetwórstwem spożywczym.
  14. Wsparcie promocji artykułów rolnych wytwarzanych w regionie, w tym produktów żywności ekologicznej.
  15. Wspieranie działań na rzecz scalania agrarnego gruntów rolnych.
  16. Wdrażanie w produkcji rolniczej nowoczesnych metod produkcji we współpracy z naukowymi jednostkami badawczymi i wyższymi uczelniami.
  17. Wspieranie i promocja pozarolniczej przedsiębiorczości na wsi m.in. obsługi rolnictwa, agroturystyki, turystyki, rzemiosła artystycznego, przetwórstwa spożywczego, wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.
  18. Wspieranie tworzenia lokalnych (gminnych) inkubatorów przedsiębiorczości.
  19. Dostosowanie dróg regionalnych i lokalnych do obsługi ruchu regionalnego i lokalnego, aby nie stanowiły łatwo dostępnej alternatywy dla dróg krajowych (tranzytu), w tym poprzez strefowe uspokojenie ruchu w obszarach zabudowanych.
  20. Budowa tras rowerowych o znaczeniu międzyregionalnym, regionalnym i lokalnym, w tym niezależnych od układu dróg dla samochodów.
  21. Tworzenie i realizacja programów rewitalizacyjnych.
  22. Racjonalna polityka w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym wyznaczania obszarów pod zabudowę oraz wyłączających je spod zabudowy.
  23. Zwiększenie świadomości społeczeństwa i władz lokalnych w zakresie potrzeby zachowania ładu przestrzennego.
  24. Działania zapobiegające degradacji krajobrazu (m.in. ograniczanie umieszczania reklam).
  25. Zapewnienie dostępu mieszkańcom obszarów peryferyjnych do podstawowych usług, w standardzie do 30 minut dojazdu oraz dostępu do usług wyższego rzędu zlokalizowanych w głównych ośrodkach miejskich ze standardem dojazdu do 90 minut.

26. Integracja rozkładowa regionalnej komunikacji publicznej ze szczególnym uwzględnieniem połączeń z najbliższymi aglomeracjami miejskimi (również w sąsiednich województwach).
27. Utrzymanie dostępności usług w ośrodkach sieci osadniczej odpowiadającej ich randze.
28. Tworzenie centrów kształcenia praktycznego (np. na poziomie subregionalnym), uwzględniających specyfikę lokalnego rynku pracy.
29. Rozbudowa istniejących i tworzenie nowych placówek pielęgnacyjno - opiekuńczych i opieki długoterminowej oraz placówek usług socjalnych stacjonarnych i dziennych dla osób zależnych w tym osób niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi.
30. Tworzenie bazy rekreacyjno-sportowej sprzyjającej wzrostowi aktywności ruchowej mieszkańców regionu, uprawianiu sportu oraz sprzyjającej aktywizacji ruchowej osób niepełnosprawnych i starszych.
31. Budowa, rozbudowa, remont oraz wyposażenie obiektów sportowych przy placówkach edukacyjnych (m.in. sale gimnastyczne, boiska szkolne, baseny).
32. Tworzenie warunków sprzyjających wzrostowi udziału ruchu pieszego i rowerowego.
33. Zachowanie i przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych: rzecznych, powietrznych i lądowych.
34. Ograniczenie presji urbanistycznej na tereny otwarte wokół miast.
35. Wdrażanie na obszarach chronionych programów rolno-środowiskowych.
36. Ochrona, zachowywanie, rewaloryzacja obszarów i obiektów o najcenniejszych walorach przyrodniczych i krajobrazowych wraz z wyznaczaniem nowych elementów.
37. Działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
38. Zalesianie gruntów w ramach uzupełniania systemu powiązań przyrodniczych.
39. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych (w tym pyłu zawieszonego i hałasu) oraz pochodzących ze źródeł punktowych.
40. Ograniczenie przeznaczania gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, w tym odradniania gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych.
41. Kształtowanie struktur przestrzennych minimalizujących zapotrzebowanie na energię i zmniejszających emisję gazów cieplarnianych.
42. Budowa infrastruktury nawadniającej i odwadniającej pola uprawne.
43. Porządkowanie gospodarki ściekowej, w tym poprzez likwidację zrzutu ścieków nieoczyszczonych.
44. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych, w tym w małych jednostkach wytwórczych zlokalizowanych w niewielkich odległościach od odbiorców końcowych.
45. Zwiększenie powierzchni upraw roślin energetycznych.
46. Wykorzystanie biomasy i biogazu z odpadów do produkcji energii.
47. Ochrona układów przestrzennych oraz promocja miast ogrodów.
48. Rozwój zaplecza turystycznego (m.in. hoteli, pensjonatów, schronisk, obiektów gastronomicznych, punktów obsługi turystów, obiektów turystyki wiejskiej i agroturystyki).

Wszystkie powyższe działania zostały przeanalizowane i zastosowane przy opracowywaniu Studium.

1.3. Uwarunkowania wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjęto uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 22/18 z dnia 19 grudnia 2018r. (Dz.Urz.Woj.Maz. z 28 grudnia 2018r. poz.13180).

Plan jest aktem planowania, określającym zasady organizacji przestrzennej województwa. Określa on podstawowe elementy układu przestrzennego, ich zróżnicowanie i wzajemne relacje. Formułuje on kierunki polityki przestrzennej, które wraz z uwarunkowaniami przestrzennymi uwzględnia się w programach rozwoju i programach operacyjnych województwa. Plan jest elementem regionalnego planowania strategicznego; jego ustalenia stanowią transpozycję na układ przestrzenny ustaleń Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego Gmina Czerwonka znalazła się w obszarze uczestniczącym w procesach rozwojowych. Zgodnie z KPZK 2030, są to tereny ściśle powiązane z najważniejszymi ośrodkami miejskimi regionu, położone w strefie oddziaływania potencjału rozwojowego miast.

Obszary te charakteryzują się dobrymi połączeniami komunikacyjnymi z miastami i tym samym ułatwionym dostępem do rynku pracy, usług publicznych i usług wyższego rzędu. W gminach zlokalizowanych na tych terenach zauważalne jest zjawisko suburbanizacji oraz zatracania ich wiejskiego charakteru związanego z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych. zasady zagospodarowania:

- ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska;
- ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego;
- ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne;
- wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych.

W zakresie bezpieczeństwa Plan mówi, iż podstawą do prowadzenia polityki przestrzennej na obszarach zagrożenia powodziowego stanowi plan zarządzania ryzykiem powodziowym, w którym określony został poziom zintegrowanego ryzyka powodziowego. Plan wskazuje również na zagrożenie suszą na obszarze województwa mazowieckiego związane z występowaniem suszy atmosferycznej. Największa powierzchnia silnie narażona na ten rodzaj suszy (IV klasa intensywności zagrożenia) znajduje się w północnej i zachodniej części województwa.

W Planie zakłada się również podejmowanie działań na rzecz zapobiegania zagrożeniom naturalnym poprzez m.in.:

- uwzględnianie map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego, planów zarządzania ryzykiem powodziowym;
- utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni poprzez m.in.: zmniejszanie odpływu wód opadowych i roztopowych ze zlewni, zwiększenie różnych form retencji wodnej (budowa zbiorników retencyjnych wraz z budowlami hydrotechnicznymi, zwiększanie lesistości, odtwarzanie terenów wodno-błotnych, przywracanie naturalnego charakteru cieków i naturalnych przepływów wód, tworzenie polderów zalewowych);
- ograniczanie zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- zwiększanie bezpieczeństwa powodziowego terenów o intensywnym zagospodarowaniu oraz obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska, obiektów użyteczności publicznej, stanowiących cenne dziedzictwo kulturowe, itp.;
- zwiększanie wykorzystania wód opadowych i roztopowych;

W zakresie gospodarki odpadami w Planie określa się tworzenie odpowiednich warunków dla funkcjonowania przyjętego systemu gospodarki odpadami, poprzez m.in.:

- realizację inwestycji, wynikających z obowiązującego planu gospodarki odpadami oraz dokumentów go realizujących;
- wspieranie działań mających na celu ograniczanie negatywnego oddziaływania instalacji do zagospodarowania odpadów oraz rekultywację składowisk.

W zakresie rozwoju infrastruktury społecznej w Planie wskazuje się poprawę jakości i dostępności do infrastruktury społecznej, w tym poprzez:

- budowę i rozbudowę bazy kultury o znaczeniu regionalnym, rewitalizację oraz adaptację zasobów dziedzictwa kultury, w tym obiektów zabytkowych dla potrzeb kultury;
- rozbudowę specjalistycznej infrastruktury ochrony zdrowia, zakładów opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej, jak również opieki rehabilitacyjnej oraz obiektów pomocy społecznej;
- rozbudowę placówek i bazy dydaktycznej uczelni, infrastruktury naukowo-badawczo-rozwojowej oraz placówek oświatowych, w tym szkolnictwa zawodowego.

W zakresie ochrony gleb w Planie określa się m.in. następujące działania:

- przeciwdziałanie erozji wietrznej poprzez leśne zagospodarowanie gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz wprowadzanie zadrzewień śródpolnych;
- wdrażanie działań na rzecz poprawy warunków glebowo-wodnych dla rolnictwa m.in. poprzez zwiększanie retencji wodnej obszaru.

W zakresie ochrony lasów w Planie określa się następujące działania:

- zwiększanie lesistości województwa zgodnie z Programem zwiększania lesistości dla województwa mazowieckiego do roku 2020 oraz przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej poprzez leśne zagospodarowanie gruntów o najniższej przydatności dla rolnictwa i w ramach rekultywacji nieużytków;
- ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne;
- uwzględnianie nadrzędności pozaprodukcyjnych funkcji lasów w prowadzeniu gospodarki leśnej, w szczególności w lasach ochronnych, lasach o szczególnych walorach przyrodniczych, na terenach przyrodniczo wrażliwych (wydmowych, podmokłych, na znacznych spadkach terenu) oraz pełniących funkcje rekreacyjne, w szczególności w granicach administracyjnych miast i w ich bezpośrednim otoczeniu.

W zakresie ochrony bioróżnorodności i krajobrazu w Planie określa się m.in. następujące działania:

- zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych (dolin rzecznych, leśnych, łąkowych, śródpolnych, itp.), decydujących w znacznej mierze o walorach krajobrazowych województwa;
- ochrona krajobrazu województwa mazowieckiego (przyrodniczego, kulturowego lub o znaczeniu historycznym), ograniczenie działań negatywnie wpływających na walory krajobrazowe;
- renaturalizacja siedlisk na obszarach cennych przyrodniczo i rewitalizacja terenów zdegradowanych;
- wprowadzenie ochrony prawnej korytarzy ekologicznych;
- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary cenne przyrodniczo, w tym stanowiące szlaki migracyjne zwierząt.

W zakresie kształtowania systemu ochrony przyrody w Planie określa się m.in. następujące działania:

- utrzymanie potencjału przyrodniczego i krajobrazowego wszystkich obszarów cennych przyrodniczo, zgodnie z wymogami UoOP;

- regulację granic obszarów chronionych (parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu), w tym weryfikację i aktualizację aktów prawnych ustanawiających te obszary;
- przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji na obszary chronione; właściwe zarządzanie zasobami przyrodniczymi i gospodarczymi na obszarach objętych ochroną prawną;
- przeciwdziałanie wszelkim negatywnym wpływom na siedliska roślin i zwierząt;
- wdrażanie koncepcji zielonej i błękitnej infrastruktury poprzez kształtowanie spójnego systemu ekologicznego województwa.

W zakresie zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego i ochrony krajobrazów kulturowych w Planie wskazuje się m.in. następujące działania:

- realizację zadań wskazanych w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami;
- zachowanie i kreowanie ładu przestrzennego, zachowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym.

W zakresie poprawy jakości powietrza w Planie określa się następujące działania:

- rozbudowę centralnych systemów zaopatrywania w energię ciepłą, zamiana paliw na niskoemisyjne oraz rozwój odnawialnych źródeł energii;
- dalsze ograniczanie emisji z transportu drogowego.

W zakresie poprawy jakości klimatu akustycznego w Planie określa się m.in. działania:

- dążenie do minimalizacji negatywnych oddziaływań planowanych inwestycji na środowisko poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik i rozwiązań planistycznych.

W zakresie kształtowania atrakcyjności turystycznej i około turystycznej w Planie uwzględnia się m.in.:

- rozwój stref rekreacji oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- rozwój zagospodarowania turystycznego zbiorników wodnych oraz rzek regionu wraz z otoczeniem;
- rozwój ponadlokalnych przestrzeni turystycznych;
- kształtowanie zintegrowanej sieci tras i szlaków turystycznych, w tym kulturowych, oraz powiązanie ich z trasami i szlakami województw sąsiednich;
- rozwój infrastruktury towarzyszącej dla tras i szlaków turystycznych oraz utworzenie spójnego systemu ich oznakowania;
- podniesienie atrakcyjności turystycznej obiektów zabytkowych, elementów dziedzictwa kulturowego i kultu religijnego, linii wąskotorowych oraz obiektów kultury i ich wykorzystanie na cele turystyczne;
- rozwój ośrodków rekreacji wodnej z towarzyszącym im zapleczem (m.in. przystanie, stacje, ośrodki turystyki wodnej) w sąsiedztwie rzek i zbiorników wodnych;
- budowę i rozwój infrastruktury do uprawiania sportów zimowych;
- rozwój kompleksów wypoczynkowych, rekreacyjnych na terenach atrakcyjnych turystycznie;
- rozwój i wykorzystanie mikroklimatu kompleksów lasów sosnowych;
- zapewnienie właściwego poziomu dostępności komunikacyjnej do atrakcji turystycznych;
- wykorzystanie rzek jako turystycznych szlaków wodnych,

Plan wskazuje na terenie gminy przebieg gazociągu tranzytowego DN 1400 „Jamał” stanowiącego ponadlokalny system energetyczny oraz tranzytowej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110

kV relacji Maków Mazowiecki - Ostrołęka . Na obszarze gminy Czerwonka plan nie wskazuje terenów zamkniętych oraz innych inwestycji strategicznych, w tym inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (krajowym).

Wszystkie powyższe ustalenia zostały przeanalizowane i zastosowane przy opracowywaniu Studium.

2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenia terenu.

2.1. Położenie i wielkość terenu.

Gmina Czerwonka położona jest w środkowo-północnej części województwa mazowieckiego, w zlewni dopływów Narwi: Orzyca oraz Różanicy, wchodzących w skład obszaru Zielonych Płuc Polski, w odległości ok. 93 km od centrum Warszawy, 40 km od Ostrołęki, 35 km od Przasnysza oraz ok. 10km od Makowa Mazowieckiego. Gmina jest jedną z 8 gmin wiejskich powiatu makowskiego. Graniczy od zachodu z gminą Karniewo, od południowego - zachodu z miastem Maków Mazowiecki, od północy z gminą Płoniawy-Bramura i Sypniewo, od wschodu z gminą Różan i Rzewnie oraz od południa z gminą Szelków. Powierzchnia gminy wynosi 110.59 km² co stanowi 10.39% powierzchni powiatu

Tabela 2. Czerwonka podzielona jest na 23 sołectwa, w skład których wchodzi 26 miejscowości:

Lp.	Nazwa sołectwa	Lp.	Nazwa sołectwa
1.	Adamowo	14.	Janopole
2.	Budzyno	15.	Kałęczyn
3.	Budzyno - Bolki	16.	Krzyżewo - Jurki
4.	Budzyno - Lipniki	17.	Krzyżewo - Marki
5.	Cieciórki Szlacheckie	18.	Lipniki
6.	Cieciórki Włociańskie	19.	Mariampole
7.	Ciemniewo	20.	Perzanowo
8.	Czerwonka Szlachecka	21.	Ponikiew Wielka
9.	Czerwonka Włociańska	22.	Sewerynowo
10.	Dąbrówka	23.	Soje
11.	Guty Duże	24.	Tłuszcz
12.	Guty Małe	25.	Ulaski
13.	Jankowo	26.	Nowe Zacisze

Gmina wykazuje tradycyjne związki z Makowem Mazowieckim, który pełni funkcje obsługi wyższego rzędu dla tego terenu. Administracja wojewódzka znajduje się w Warszawie, z najbliższym oddziałem obsługującym obszar gminy zlokalizowanym w Ostrołęce. Przez teren Gminy Czerwonka przebiegają

dwie drogi o znaczeniu nadrzędnym i są to: droga krajowa nr 60 oraz droga wojewódzka nr 626. Ruch kołowy na terenie gminy oparty jest jednak głównie o drogi powiatowe i gminne.

Gmina jest typową gminą rolniczą o w niezbyt dobrych warunkach dla rozwoju rolnictwa. W strukturze użytków przeważają grunty orne słabych i średnich klas bonitacyjnych, w mniejszym stopniu obecne są użytki zielone występujące głównie w dolinach rzek oraz sady. Lesistość gminy jest bardzo wysoka i wynosi aż 42,1% (przy średniej lesistości Polski wynoszącej 29,6% oraz 22,8% dla województwa mazowieckiego).

Gmina leży na obszarze występowania nieudokumentowanego GZWP nr 215 'Subniecka Warszawska', który stanowi strategiczne znaczenie w gospodarce wodnej kraju.

Przez teren gminy przebiega korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym łączący obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym 22M z korytarzem ekologicznym rzeki Narwi o znaczeniu międzynarodowym.

Na terenie gminy nie występują inne formy ochrony przyrody w tym obszary NATURA 2000, jak również obszary węzłowe oraz biocentra o znaczeniu krajowym i międzynarodowym wyznaczone w sieci ECONET oraz obszary CORINE Biotops.

2.2. Stan zagospodarowania i uzbrojenia terenów.

2.2.1. Układ przestrzenny osadnictwa i jego charakter.

W strukturze zabudowy dominującą pozycję na terenie gminy zajmują zespoły zabudowy zagrodowej, która jest jednak sukcesywnie wypierana przez zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

Ze względu na pełne pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy nie nastąpiło znaczne rozproszenie zabudowy, co jest zjawiskiem pozytywnym. Zabudowa zlokalizowana jest głównie wzdłuż istniejących dróg głównie gminnych oraz powiatowych.

Na terenie gminy występuje głównie zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna. Zabudowa zagrodowa jest uporządkowana, w głębi działek rozlokowane są zabudowania gospodarcze związane z produkcją rolną oraz tereny upraw. We wsiach występują rezerwy terenowe pod nowe budownictwo.

Centralnie położona miejscowość Czerwonka Włościańska, jest ośrodkiem administracyjnym oraz usługowym i jako jedyna ma układ wielodrożnicowy. Dominantą w układzie miejscowości jest zabytkowy kościół murowany w stylu neogotyckim pw. Św. Marii Magdaleny wybudowany w latach 1901–1906. Rozmieszczenie miejscowości na terenie gminy jest w miarę równomierne.

Budynki na terenie gminy lokalizowane były w większości w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XXw., w przeważającej części są to budynki jedno oraz dwukondygnacyjne, kryte dachami dwuspadowymi. Nowe tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej powstają głównie w Czerwonce Włościańskiej oraz w części zachodniej gminy, która od tej strony graniczy z miastem Maków Mazowiecki. Budynki lokalizowane są głównie jako uzupełnienie plomb w zabudowie poszczególnych sołectw.

Nowa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna charakteryzuje się współczesną architekturą, są to zazwyczaj budynki dwukondygnacyjne, z czego druga kondygnacja stanowi poddasze użytkowe.

Charakterystyczna drewniana zabudowa budynków mieszkalnych jest coraz mniej powszechna, istniejące budynki drewniane są coraz częściej przebudowywane i wyburzane, przez co tracą walory architektoniczne. Zastępowane są murowanymi budynkami, których architektura nie sankcjonuje tradycyjnych form. Zachowane są nieliczne obiekty architektury drewnianej na terenie gminy ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Rozwój funkcji mieszkaniowych na terenie gminy powinien charakteryzować się dążeniem do uzupełniania istniejących, wolnych od zabudowy działek celem zapobiegania rozpraszaniu zabudowy oraz tworzenia zwartych kompleksów zabudowy wiejskiej.

2.2.2. Hierarchia sieci osadniczej.

Gmina Czerwonka zamieszkiwana jest przez 2638 mieszkańców (wg danych GUS na dzień 31 czerwca 2020 r.) w tym 1292 kobiet i 1346 mężczyzn. Gęstość zaludnienia wynosi 24 mieszkańców na kilometr kwadratowych. W stosunku do roku 2019 liczba mieszkańek i mieszkańców zmniejszyła się o 9 osób.

Na terenie gminy wyróżniającą się miejscowością jest centralnie położona Czerwonka Włościańska, które zamieszkuje ponad 177 mieszkańców. W gminie największe miejscowości pod względem liczby ludności to Jankowo, które zamieszkuje 340 mieszkańców oraz sołectwo Czerwonka gdzie liczba mieszkańców wynosi prawie 300. Na terenie gminy cztery sołectwa mają liczebność ponad 200 mieszkańców, są to: Dąbrówka, Perzanowo, Ulaski oraz wcześniej wspomniana Czerwonka. Liczba ludności pozostałych miejscowości nie przekracza 200 mieszkańców. Przy czym aż dwanaście miejscowości: Adamowo, Budzyno-Lipniki, Ciemnowo, Cieciorki Włościańskie, Kałęczyn, Krzyżewo-Jurki, Krzyżewo-Marki, Mariampole, Ponikiew Wielka, Sewerynowo, Soje oraz Nowe Zacisze mają poniżej 50 mieszkańców.

Hierarchia sieci osadniczej na terenie gminy Czerwonka jest dwustopniowa:

1. Nadrzędny centralny ośrodek stanowi miejscowość Czerwonka Włościańska, z siedzibą władz samorządowych, ośrodkiem opieki zdrowotnej, straży pożarnej, handlu, usług, oświaty, usług sakralnych, usług sportu, produkcji oraz infrastruktury technicznej.
2. Ośrodki podrzędne podstawowe tworzą pozostałe wsie na terenie gminy, gdzie świadczone są usługi na poziomie podstawowym – przeważnie jest to sklep miejscowy, zaopatrujący wieś w podstawowe produkty.

2.2.3. Rozmieszczenie i charakter terenów o funkcjach mieszkaniowych.

Na terenie gminy miejscowości mają charakter rozproszonej zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej głównie wzdłuż dróg powiatowych i gminnych, dosyć równomiernie rozmieszczonej na terenie całej gminy. W analizowanym obszarze przeważają wsie o typie rzędówek oraz ulicówek oraz wsie bez wyraźnie wykształconego układu czyli o typie rozproszonym. Zabudowa Czerwonki Włościańskiej ma natomiast układ wielodrożnicowy i w obecnie obowiązującym Studium posiada rezerwy terenowe przeznaczone pod zabudowę zarówno mieszkaniową oraz usługową.

Rozwój funkcji mieszkaniowych na terenie gminy powinien charakteryzować się dążeniem do uzupełniania istniejących, wolnych od zabudowy działek celem zapobiegania rozpraszaniu zabudowy oraz tworzenia zwartych kompleksów zabudowy wiejskiej.

2.3. Analiza planów zagospodarowania przestrzennego

2.3.1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Gmina Czerwonka jest w pełni pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Na terenie opracowano i przyjęto następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czerwonka - Uchwała nr XX/78/2004 Rady Gminy w Czerwonce z dnia 12 listopada 2004 - obejmujący cały obszar gminy Czerwonka
- Zmiana - Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego gminy Czerwonka uchwała nr XII/45/07 Rady Gminy w Czerwonce z dnia 26 listopada 2007 r.- obejmujący obszar działek nr 522, 540, 543 obręb geodezyjny Ulaski
- Zmiana - Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego gminy Czerwonka uchwała nr XXIV/197/2013 Rady Gminy w Czerwonce z dnia 30 sierpnia 2013r.

- Zmiana - Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego gminy Czerwonka uchwała nr XXIV/196/2013 Rady Gminy w Czerwonce z dnia 30 sierpnia 2013r.

2.3.2. Opracowywane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na terenie gminy Czerwonka w chwili obecnej jest prowadzona procedura formalno-prawna związana z opracowywaniem nowego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego cały obszar gminy Czerwonka.

2.4. Ruch budowlany

W okresie składania wniosków w ramach obecnie prowadzonej procedury opracowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka wpłynął jeden indywidualny wniosek mieszkańców o zmianę przeznaczenia gruntów. Należy jednak nadmienić, iż w ostatnich dwóch latach 2019-2021 do gminy wpłynęło 123 wnioski o zmianę przeznaczenia gruntów, w tym, w okresie ogłoszenia w ramach prowadzonej obecnie procedury zmiany MPZP kolejne 70 wniosków o zmianę przeznaczenie gruntów.

Analizując pięcioletni średni ruch budowlany należy stwierdzić, iż w okresie 2014-2019 ilość oddanych mieszkań do użytku wyniosła 38, w okresie 2009-2013 było to odpowiednio 35, natomiast a w okresie 2004-2008 odpowiednio 27. Z powyższych danych wynika iż ruch budowlany w ostatnim pięcioleciu uległ wyraźnemu zwiększeniu.

3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Gmina Czerwonka jest typową gminą wiejską. Na czynniki zewnętrzne uwarunkowań kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Czerwonka składają się warunki polityczne, historyczne, ekonomiczne, bezpośrednie relacje gospodarcze z sąsiednimi ośrodkami osadniczymi oraz włączenie lokalnego układu komunikacyjnego w struktury komunikacji wyższego rzędu.

Główną tkanką zabudowy na terenie gminy jest zabudowa zagrodowa uzupełniona zabudową mieszkaniowo jednorodzinna i zabudową usługową.

W strukturze zasiedlenia dominują wsie o małym skupieniu zaludnienia do 100 mieszkańców, z dużym udziałem zabudowy przestrzennie rozproszonej oraz wsie o zabudowie skupionej liniowej, z bezpośrednim powiązaniem zagrody z polem. Układ ten determinuje stan i możliwości wyposażenia w urządzenia scentralizowanego systemu infrastruktury technicznej oraz urządzenia infrastruktury społecznej. Sieć osadnicza gminy jest już niestety w pełni ukształtowana i chociaż jej formy są niekorzystne dla prawidłowego wyposażenia układu w infrastrukturę, nie ma możliwości jej przekształcenia przy istniejącej strukturze rolnictwa. Zasada koncentracji zabudowy mieszkaniowej może się odnosić prawie wyłącznie do wsi gminnej i zabudowy nierolniczej. W tym wypadku istniejąca skupiona zabudowa powinna warunkować dalszy rozwój osadnictwa. Tylko trzy wsie na obszarze gminy mają wykształcony układ powierzchniowy, wieś Dąbrówka na układzie wielodrożnicowym z różnego typu nawarstwieniami zwartej zabudowy oraz dwie wsie Czerwonka Włociańska i Guty Duże w oparciu o węzłowy układ dróg powiatowych.

Ponadto w strukturze przestrzennej gminy występują takie wsie jak Ulaski, Budzyno Bolki oraz Budzyno, położone wzdłuż odgałęzień od dróg przejazdowych, których układy przestrzenne przekształcają się w typowe układy dla osiedli podmiejskich charakteryzujące się zwartym układem zabudowy z dużym udziałem zabudowy ludności nierolniczej.

Głównym celem w kształtowaniu ładu przestrzennego na terenie gminy będzie i jest konieczność zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych w tym przede wszystkim korytarzy ekologicznych w dolinach rzek oraz przestrzeganie zakazów w tym zakazu zabudowy na obszarach zagrożenia powodziowego. Cele te należy realizować poprzez przede wszystkim nierozpraszanie zabudowy poza tereny znajdujące się w granicach jednostek osadniczych, wprowadzanie zabudowy plombowej i tworzenie tym samym zwartej zabudowy wiejskiej. Utrzymanie dotychczasowej

poprawnej kondycji różnorodnych składników środowiska przyrodniczego tj. dolin rzecznych, lasów i terenów rolniczych, wymaga dalszej prawidłowej gospodarki i kontynuowania działań w zakresie poprawy i nie pogarszania stanu środowiska przyrodniczego.

Rozwój i przekształcanie się w/w struktur będzie polegało przede wszystkim na określeniu terenów rozwojowych, zbilansowaniu terenów budowlanych na obszarach wiejskich w korelacji z prognozowanym rozwojem demograficznym, określeniu chłonności terenu dla funkcji rekreacyjnych, porządkowaniu układu drogowego a w ślad za tym - wyodrębnieniu i określeniu zasad zagospodarowania terenów nie przeznaczonych do zabudowania (o funkcjach ekologicznych i rolniczych).

4. Stan środowiska

4.1. Podstawowe elementy środowiska

4.1.1. Geomorfologia

Gmina Czerwonka znajduje się w północno-wschodniej części Polski, w pasie Nizin Środkowopolskich. Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego położona jest na terenie makroregionu Nizina Północnomazowiecka (318.6) i mezoregionu Wysoczyzny Ciechanowskiej (318.64).

Wysoczyzna Ciechanowska rozciąga się na powierzchni około 2 570 km² między Równiną Raciąską, doliną Wkry (od zachodu), Wzniesieniami Mławskimi (od północy), Równiną Kurpiowską, Doliną Dolnej Narwi (od wschodu), Kotliną Warszawską (od południa).

Obszar wysoczyzny dennej moreny (Ciechanowskiej) jest pod względem ukształtowania terenu monotony. Urozmaiceniem na terenie gminy są rozcinające wysoczyznę rzeki Orzyc oraz Różanica, jak również ich dopływy, zagłębienia bezodpływowe oraz pagórki moren.

Powierzchnia wysoczyzny jest na ogół płaska i wyniesiona od 105 m do 125 m n.p.m. Spadki w obrębie wysoczyzny nie przekraczają na ogół 2%. Monotonie powierzchni wysoczyzny urozmaicają: na zachodzie dolina Orzyca, na północy dolina Różanicy oraz wzgórza moren czołowych.

W okolicach wsi Cieciorki Włociańskie, Cieciorki Szlacheckie, Guty Duże, Krzyżewo Marki, Nowe Zacisze i Kolonia Dąbrówka powierzchnia wysoczyzny nadbudowana jest pagórkami moren czołowych. Najokazalej prezentuje się dobrze zachowana morena czołowa w pobliżu wsi Krzyżewo Marki, osiągająca kulminację w punkcie 170 m. n.p.m. Pozostałe wzgórza zamaczają się w krajobrazie nieco słabiej dochodząc najwyżej do około 135 — 140 m. n.p.m. Powstanie tych form morfologicznych wiąże się z fazą stadiału Mławy. Spadki w obrębie stoków moren czołowych zawierają się w przedziale 5-10 %, miejscami przekraczają 10% i 15%.

Z odpływem wód polodowcowych związana jest bardzo płaska powierzchnia wysoczyznowa tworząca poziom erozyjno-denudacyjny położony na wysokości 95-110 m. n.p.m. i występujący wzdłuż doliny rzeki Orzyc. Powierzchnia wysoczyzny w kilku miejscach rozcięta jest dolinami rzeczными: Orzyca w zachodniej części gminy, Różanicy w części centralno-wschodniej oraz innych drobniejszych cieków na południu.

W dolinie Orzyca oraz Różanicy wyodrębnia się terasy zalewowe o bardzo płaskiej powierzchni, wyniesionej zaledwie 1-2 m ponad lustro wody w rzekach oraz o zmiennej szerokości. Tarasy stanowią formę morfologiczną pochodzenia fluwialnego utworzoną wskutek akumulacyjnej działalności rzeki.

W okresie późnopleistoceniowym i holoceniowym powstały słabo zarysowane w krajobrazie dolinki denudacyjne o płaskich i czasami podmokłych dnach, wykorzystanych przez drobne ciekі wodne. W okolicach wsi Budzyno występuje małe obniżenie wytopiskowe utworzone w procesie wytapiania się brył martwego lodu. Obecne są także formy pochodzenia antropogenicznego: w obrębie wzgórz morenowych liczne wyrobiska poeksploatacyjne, w dolinach rowy melioracyjne, na obszarach zabudowanych nasypy budowlane i drogowe.

4.1.2. Budowa geologiczna

Pod względem geologicznym gmina położona jest na Wyniesieniu Mazursko-Suwalskim w obrębie platformy wschodnioeuropejskiej. Krystaliczna płyta występuje dość płytko pod stosunkowo niewielką pokrywą młodszych skał osadowych mezozoicznych i kenozoicznych. Dla utworów trzeciorzędowych bezpośrednim podłożem są osady górnokredowe tworzące tektoniczne zagłębienia wypełnione przez oligoceńskie piaski glaukonitowe, mioceny i plioceny ropy, mułki i piaski z wkładkami węgla brunatnego.

Wśród utworów czwartorzędowych plejstoceny spotyka się: wodnolodowcowe starsze i młodsze piaski o różnej granulacji i miąższości występujące w pasie środkowym.

Utwory akumulacji lodowcowej występujące w obrębie wysoczyzny, reprezentowane przez gliny piaszczyste o zmiennej konsystencji i miąższości z domieszką żwirów lub kamieni, utwory lodowcowe moren czołowych wykształconych z piasków różnej granulacji z domieszką żwirów zalegające w północnej części gminy.

Grupę osadów młodo plejstoceny oraz holoceny tworzą:

- utwory aluwialne i aluwialno-deluwialne budujące dna dolin i dolinek denudacyjnych (piaski luźne drobne i średnie z domieszką humusu, miejscami namuły piaszczyste lub pylaste),
- bagienne torfy o różnym stopniu rozkładu i różnej miąższości zalegające na dnach obniżenia wytopiskowego w okolicach wsi Budzyna i Ulaski.

4.1.3. Surowce mineralne

Na terenie gminy prowadzono prace poszukiwawcze surowców mineralnych w północnej części w okolicach wsi Cieciorki Włociańskie, Cieciorki Szlacheckie, Guty Duże, Krzyżewo Marki, Nowe Zacisze i Dąbrówka. Wyniki badań geologicznych potwierdziły występowanie surowców okrucowych: piasków, żwirów i pospółki zalegających w postaci czap o niebilansowych zasobach. Świadectwem dotychczasowej eksploatacji i potwierdzeniem występowania kopaliny są liczne wyrobiska.

Na terenie gminy stwierdzono występowanie i wstępnie rozpoznano następujące złoża kopaliny:

- złożo „Cieciorki Szlacheckie” — złożo kopaliny pospolitej , KN 16163, pow. 2,53ha
- złożo „Kałęczyn I” ---- złożo kopaliny pospolitej , KN 8248
- złożo „Kałęczyn II” ---- złożo kopaliny pospolitej , KN 12001, pow. 6,06ha
- złożo „Kałęczyn III” ---- złożo kopaliny pospolitej , KN 16739

Kruszywo naturalne znajduje zastosowanie w drogownictwie, przy produkcji betonów oraz do zapraw murarskich. Ponadto rejonami perspektywicznego występowania surowców mineralnych stałych dla potrzeb lokalnych są surowce ilaste ceramiki budowlanej w Kałęczynie i Perzanowie, piaski ze żwirem i piaski w Dąbrówce i Gutach Dużych, piaski budowlane w Cieciorkach Szlacheckich i Dąbrówce.

4.1.4. Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym gmina położona jest w zlewni Narwi. Przeważająca część obszaru gminy odwadniana jest w kierunku południowo-wschodnim przez rzekę Różanicę, a mniejszy zachodni fragment gminy w kierunku południowym, przez rzekę Orzyc i jej bezimienny dopływ. Dział wodny pomiędzy Orzycem i Różanicą przebiega górnymi partiami wzgórz moren czołowych, począwszy od wsi Krzyżewo poprzez Cieciorki Włociańskie, Dąbrówkę, Czerwonkę Szlachecką, Lipnik, po Kolonię Perzanowo. Orzyc posiada nieuregulowane o zmiennej szerokości koryto z licznymi zakolami. W obrębie tarasu zalewowego spotyka się fragmenty starorzeczy świadczących o dawnym przebiegu koryta rzecznej. Miejscami piaszczyste brzegi porośnięte są kępami drzew i krzewów. Orzyc należy do nielicznych już na Mazowszu cieków wodnych posiadających w miarę dobrze zachowane w stanie półnaturalnym koryto rzecznej. Liczne zakola, miejscami urwiste brzegi i kępy występujących olszyn,

składają się na wysokie walory krajobrazowe doliny rzecznej. Orzyc posiada średnio niski przepływ wody, który w przekroju Makowa Mazowieckiego wynosi 2,27 m³/s.

Różanica płynie miej wyraźnie zarysowaną doliną, o zmiennej szerokości, lekko wcinając się w powierzchnię wysoczyzny. Cała dolina rzeczna wypełniona jest siecią rowów melioracyjnych. Obszarem źródłiskowym rzeki są podmokłe łąki w pobliżu zabudowań wsi Cieciorki Włociańskie. Po opuszczeniu wsi Ponikiew Wielka Różanica wpada do Narwi w miejscowości Różan. W okresie roztopów wiosennych Orzyc i Różanica wylewają na tereny tera-sów zalewowych nie powodując zazwyczaj strat gospodarczych. Najwyższe stany wód występują w okresie wiosennym (kwiecień), a najniższe w okresie letnim (sierpień).

Pozostałe tereny odwadniane są przez bezimienne ciek i rowy włączone w systemy melioracyjne. Przeprowadzone w latach ubiegłych melioracje gruntów rolnych przyczyniły się do zmiany charakteru małych cieków wodnych w rowy melioracyjne o wyprostowanych korytach i przyspieszonym odpływie wód.

Gmina pozbawiona jest większych naturalnych bądź sztucznych zbiorników wodnych. W kilku wsiach spotyka się stawy i zbiorniki przeciwpożarowe, jak np. w Dąbrówce, Czerwonce Szlacheckiej oraz Tłuszczu.

Stan sanitarny wód powierzchniowych

Na terenie gminy nie ma bezpośrednich źródeł zanieczyszczeń rzeki Orzyc oraz Różanica.

Na terenie gminy Czerwonka nie prowadzi się obserwacji stanu i jakości wód, najbliższy punkt dla rzeki Orzyc znajduje się w miejscowości Stary Szelków, natomiast dla rzeki Różanica w Różanie.

Pod względem fizyko – chemicznym rzeka Orzyc, za wyjątkiem fosforu fosforanowego, azotu oraz odczynu pH, które są poza normą odpowiada II klasie czystości. W przypadku rzeki Różanicy poza normą znajduje się jedynie odczyn pH. Rzeka Orzyc jak również Różanica pod względem potencjału ekologicznego posiada umiarkowany stan ekologiczny. Stan chemiczny był oznaczany jedynie w przypadku rzeki Orzyc, w tym wypadku jest on zły, poniżej dobrego.

Porównując wyniki badań w ciągu ostatnich 25 lat można stwierdzić powolną, ale w miarę systematyczną poprawę stanu czystości rzek, zarówno we wskaźnikach fizyko-chemicznych, jak również w stanie sanitarnym.

4.1.5. Wody podziemne

Pod względem warunków hydrogeologicznych obszar gminy zróżnicowany jest na dwa rejony o odmiennych warunkach występowania wód gruntowych. Pierwszy rejon obejmuje strefę koncentracji wód powierzchniowych i gruntowych w obrębie części wysoczyznowej zbudowanej z utworów wodnolodowcowych, dolin rzecznych, dolin denudacyjnych oraz obniżenia wytopiskowego. Wody gruntowe tworzą ciągły i swobodny poziom utrzymujący się w łatwo przepuszczalnych torfach i namulach, piaskach i żwirach, zasilany wodami opadowymi, infiltracyjnymi oraz spływem powierzchniowym i podziemnym z sąsiednich obszarów. Wody tego poziomu powiązane są ze stanami wód rzecznych, a wahania zwierciadła wód gruntowych uzależnione są od intensywności opadów atmosferycznych. W obrębie dolin i obniżeni wód gruntowe występują najpłycej, poniżej 2 m, stanowiąc tam ograniczenia przy posadowieniu fundamentów. W dolinkach denudacyjnych w okresie intensywnych opadów i wiosennych roztopów pojawiają się podmokłości. W części wysoczyzny poziom wód gruntowych zalega głębiej, poniżej 3-4 m.

Odmienne warunki hydrogeologiczne występują na części wysoczyzny w okolicach wsi: Dąbrówka, Czerwonka Szlachecka, Lipnik, Perzanowo, na obszarach występowania utworów słabo przepuszczalnych glin i ilów, gdzie ciągłość poziomu wód może ulegać zakłóceniom i tworzyć zwierciadło o napiętym charakterze. W strefie wysoczyznowej pierwszy poziom wód występuje zwykle poniżej 3-4 m.p.p.t., ale w okresie wysokich stanów mogą w przypowierzchniowych warstwach gruntu

tworzyć się tzw. „wierzchówki”. Mają one niekorzystny wpływ na zmianę konsystencji glin i ilów oraz powodują ograniczenia budowlane.

Na obszarze wysoczyzny eksploatowane są wody podziemne z trzech różnych poziomów. Na terenie gminy Czerwonka znajdują się trzy ujęcia wód podziemnych: w Jankowie, Gutach Dużych i Czerwonce Szlacheckiej.

Studnie czerpią wodę z międzymorenowych warstw wodonośnych zalegających na różnych głębokościach, od 29 m. do 94 m. W Jankowie warstwy wodonośne występują na głębokościach: II warstwa -20-33 m., III warstwa 36,5-44,0m., IV warstwa 65-94 m. W Gutach Dużych pobór wody następuje z głębokości 29m. i 51 m.

Wszystkie studnie posiadają wyznaczone i ogrodzone strefy ochrony bezpośredniej, w Gutach Dużych o promieniu 8 m, Czerwonce 10 m., a w Jankowie 20 m. W obrębie stref zakazana jest wszelka działalność nie związana z poborem wody.

Ze względu na budowę geologiczną oraz warunki zalegania warstw wodonośnych (gliny i mułki o miąższości 15 m.) dla ujęcia w Gutach Dużych nie zachodzi potrzeba ustanowienia stref ochrony pośredniej. Na pozostałych ujęciach nie podjęto badań hydrogeologicznych celem określenia, bądź odstąpienia od ustanowienia, stref ochrony pośredniej.

W gminie funkcjonują również dwa punkty czerpalne wody: w Perzanowie i w Tłuszczu.

4.1.6. Warunki gruntowo-wodne

Warunki geologiczno-inżynierskie w obrębie gminy Czerwonka cechują się zróżnicowaniem przestrzennym wynikającym ze zróżnicowania geomorfologicznego i geologicznego oraz związanej z tym zmienności warunków wodnych. Na terenie gminy Czerwonka na znacznej jej powierzchni dominują warunki korzystne dla budownictwa. Wynika to z dobrej nośności podłoża Wyniesienia Mazursko - Suwalskiego oraz zalegania poziomu wodonośnego generalnie poniżej 2 m p.p.t. Dla bezpośrednich posadowień budowlanych cechują się one najczęściej prostymi, warunkami gruntowymi. Są to grunty pod względem warunków gruntowo-wodnych przydatne dla realizacji wszelkich przedsięwzięć inwestycyjnych. Ograniczenia będą stanowiły prawnie ustanowione formy ochrony przyrody, gleby chronione prawnie przed wyłączeniem ich z produkcji rolnej i leśnej oraz obszary zagrożenia powodziowego.

Obszary, na których mogą pojawić się utrudnienia dla budownictwa występują na znacznie mniejszej powierzchni gminy. Ograniczenia stwarza wysoki poziom wody gruntowej kształtujący się na głębokości 0 – 2 m p.p.t. na gruntach o dobrej przydatności dla budownictwa, słaba nośność osadów holocenijskich, które budują dna dolin i obniżęń, które są przeważnie słabonośne i mało korzystne lub niekorzystne pod lokalizację nowej zabudowy. W dnach dolin rzecznych oraz lokalnych obniżeniach terenu panują mało korzystne i niekorzystne warunki gruntowo-wodne (głównie osady rzeczne wypełniające doliny Różanicy i Orzyca). oraz złożone i skomplikowane warunki geotechniczne (grunty z udziałem frakcji organicznej). Jednocześnie obszary te są obszarami o znacznych walorach przyrodniczych. Powinny one pozostać terenami otwartymi, w jak najmniejszym stopniu zabudowanymi.

Brak przydatności dla budownictwa posiadają również tereny o znacznym spadku (powyżej 5%) i potencjalnej możliwości wystąpienia zjawisk geodynamicznych. Na terenie gminy Czerwonka stanowią je skarpy rzeki Orzyc oraz skarpy wyniesienia moreny czołowej w pobliżu wsi Krzyżewo Marki, która jest zalesiona i znajduje się poza obszarami przeznaczonymi pod zainwestowanie.

4.1.7. Klimat lokalny

W podziale klimatycznym Polski gmina Czerwonka położona jest na granicy dzielnic podlaskiej. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,4 °C, z najcieplejszym lipcem 18,0 °C i najzimniejszym lutym — 4,4°C . W ciągu roku notuje się średnio 49 dni mroźnych z temperaturą poniżej 0 °C oraz 33

dni gorących z temperaturą powyżej 25° C. Przeciętnie obserwuje się 120 dni z przymrozkiem, najwięcej w styczniu. Okres wegetacji trwa tutaj około 200-210 dni, rozpoczynając się około 10 kwietnia i kończąc się pod koniec października. Lato trwa około 80-90 dni, a zima 90-100 dni. Wilgotność względna powietrza wykazuje przebieg podobny do przeciętnego w kraju i w skali rocznej wynosi 80%. Najwyższe wartości występują w okresie listopad-grudzień, a najniższe w pozostałych miesiącach z minimum w maju i czerwcu. Z przebiegiem wilgotności związana jest częstotliwość występowania mgieł z maksimum ich pojawiania się w listopadzie.

Obszar otrzymuje średnio 527 mm opadu, z czego 300 mm przypada na okres wegetacyjny. Najwięcej opadów notuje się w lipcu - 71 mm, najmniej zaś w lutym - 23 mm. Opady letnie są krótkotrwałe z dużym ich natężeniem i towarzyszą im często burze (średnio 21 razy w roku). Pokrywa śnieżna zalega przeciętnie przez 83 dni, od listopada z przerwami do kwietnia. W rozkładzie wiatrów dominuje sektor zachodni (16,5 %), południowo-zachodni (14,8 %) i południowy (po 12,9 %). Cisze atmosferyczne są notowane w 18,0 % w ciągu roku, najczęściej jest zimą, najrzadziej latem. Średnie prędkości wiatrów wynoszą 2,6 m/s. Najsilniejsze są wiatry zachodnie, szczególnie zimą i wiosną, a najsłabsze wiatry wieją ze wschodu i północy w okresie letnim.

Ogólne warunki klimatyczne modyfikowane są przez lokalne czynniki fizjograficzne. Największy wpływ na zróżnicowanie klimatu lokalnego mają: rzeźba terenu, rodzaj gruntu, stosunki wodne oraz pokrycie roślinne. Generalnie należy rozróżnić dwa zasadnicze typy krajobrazu naturalnego o odmiennych warunkach klimatycznych, tj. tereny wysoczyzny oraz dolin rzecznych, dolinek bocznych i obniżen terenowych. Najkorzystniejsze warunki dla zabudowy posiadają tereny dostatecznie przewietrzane, z głęboko zalegającymi wodami gruntowymi, pokryte glebami o dużej związłości i dużej pojemności cieplnej oraz o dobrej termicie (gleby piaszczyste). Na terenach piaszczystych w okresie letnim w przygruntowej warstwie powietrza mogą występować podwyższone dobowe amplitudy temperatury. Gorsze warunki termiczne spotyka się w dolinie Orzyca, Różanicy i innych lokalnych dolinkach. Tereny te narażone są na duże amplitudy dobowych temperatur w okresie pogodnego lata oraz na znaczne spadki temperatur zimą. Są to obszary inwersyjne i zastoisk chłodnego powietrza z dużą częstotliwością przymrozków oraz mgieł. Od warunków morfologicznych oraz szaty leśnej uzależniony jest rozkład i siła wiatrów. Doliny rzeczne stanowią naturalne korytarze przewietrzania terenu, a ich przebieg narzuca kierunki i podnosi prędkości wiatrów. Kompleksy leśne są przeszkodą terenową ograniczającą siłę i szybkość wiatrów. Istotnym elementem w kształtowaniu warunków solarnych ma południowa ekspozycja zboczy, które otrzymują w ciągu roku większe ilości energii słonecznej. Warunki fizjograficzne nie powodują natomiast zróżnicowania w stosunkach opadowych i zachmurzenia. Jedyne pokrywa śnieżna odznacza się większą trwałością w obrębie lasów i zagłębien terenowych.

4.1.8. Szata roślinna

Na terenie gminy można wyróżnić mniej lub bardziej kształtowane przez człowieka zbiorowiska roślinne oraz uprawy. Większość powierzchni gminy zajmują uprawy polowe, użytki zielone występują głównie w dolinach rzeki Orzyc oraz Różanicy, jak również w obniżeniach terenowych charakteryzujących się specyficznymi warunkami gruntowo-wodnymi. Uprawy polowe są przeważnie intensywnie użytkowane a zatem charakteryzują się wysokim stopniem przekształcenia, synantropizacji i przeważnie niską bioróżnorodnością. Marginalnie występują jednak tereny pokryte seminaturalną roślinnością o wysokiej różnorodności. Są to głównie, trudniej dostępne tereny pośród pól i użytków zielonych związane częstokroć z podmokłościami, zagłębieniami skarpami i wzniesieniami. Pod względem lesistości gmina należy do obszarów znacznie zalesionych. Lasy na terenie gminy zajmują powierzchnię 4655 ha, co stanowi około 42,1% ogólnej jej powierzchni. W strukturze własności przeważają lasy prywatne zajmujące powierzchnię ok. 56,9%. Pozostały areał znajduje się w administrowaniu Nadleśnictwa Pułtusk (1846 ha) i Nadleśnictwa Parciaki (96 ha). Są to głównie bory mieszane i bory mieszane świeże ale również lasy mieszane i olsy. Drzewostany są przeważnie wielowiekowe i wielogatunkowe.

Większość lasów należy do grupy produkcyjnej zajmując 4392 ha. Produkcja leśna to przede wszystkim

iglaste drewno tartaczne. Gospodarka produkcyjna lasów państwowych polega na bilansowaniu zrębów z odnowieniami. Tereny leśne rozmieszczone są w miarę równomiernie. Największe kompleksy występują na południu w rejonie wsi Sewerynowo, Tłuszcz, Janopole, Ulaski, Budzino Lipniki, Mariampole. Mało lasów występuje w pasie od wsi Krzyżewa Marki poprzez Krzyżewo Jurki, Cieciorki Szlacheckie, Dąbrówkę, Czerwonkę i Perzanowo. Lasy państwowe znajdują się w rozproszeniu. Największy kompleks leśny Nadleśnictwa Pułtusk położony jest na południe od Sewerynowa oraz pomiędzy wsią Ulaski i Janopole, a mniejsze znajdują się w pobliżu wsi Budzino Lipniki i Nowe Zacisze oraz Janopole, Sewerynowo i Ponikiew Wielka. Na terenie gminy dominuje typ siedliskowy boru świeżego ze zdecydowaną przewagą w drzewostanie sosny oraz niewielkim udziałem innych gatunków, przede wszystkim brzozy i dębu. Sosna występuje najczęściej w grupie wiekowej 11 (40-80) lat, chociaż często spotyka się sosnę starszą powyżej 80 lat. Nieliczny gatunkowo podszyt tworzą: jałowce, jarzęby, brzozy, dęby czerwone i topole osiki. Runo również jest ubogie, a reprezentowane jest przez borówkę, pszeniec, rokieta, gajnik, widłoząb. Bór świeży rozmieszczony jest równomiernie na terenie całej gminy. Drugim typem siedliskowym jest bór mieszany świeży występujący w kompleksach lasów państwowych na południu i północnym-zachodzie gminy. W drzewostanach obok sosny w domieszcze pojawia się brzoza, dąb, topola osika i świerk. Podszyt i runo są bogatsze gatunkowo w stosunku do poprzedniego typu siedliskowego. Występuje tutaj jarząb, jałowiec, kruszyna, leszczyna, podrosty sosny, brzozy, dębu świerka i grabu. Runo tworzą: borówka czernica, rokieta, konwalia, orlica, poziomka i inne. Małe powierzchnie na południu gminy zajmuje las mieszany z wielogatunkowym drzewostanem; w którym obok sosny wymienić należy dąb, modrzew, świerk, klon, grab, brzozę, olchę i topolę osikę. W dnach dolin Orzyca i Różanicy, dolinkach bocznych oraz lokalnych obniżeniach, na małych powierzchniach występują siedliska wilgotne w typie boru mieszanego wilgotnego, lasu wilgotnego i olsu. W borze mieszanym wilgotnym drzewostan tworzy sosna, brzoza, olcha i świerk. W runie występuje kruszyna, leszczyna, bez czarna, czeremcha. Las wilgotny znany z jednego stanowiska występuje na czarnych ziemiach z wysokim poziomem wód gruntowych. Drzewostan lasu reprezentują: dąb, brzoza, jesion i olsza z domieszką sosny. W olsach w drzewostanie przeważa olsza i jesion z domieszką brzozy, czasami świerka. Podszyt i runo jest bogate w różne gatunki krzewów i krzewinek (m.in. wierzba szara, kruszyna, czeremcha, szakłak, bez czarna). Obszary leśne posiadają wielorakie znaczenie wśród których wymienić trzeba rolę gospodarczą, turystyczną i ekologiczną. Gospodarka leśna w lasach państwowych polega na odnowieniach zrębów, a w lasach prywatnych dla celów budownictwa mieszkaniowego, gospodarczego i inwentarskiego oraz na opał. Pod względem przydatności turystycznej najkorzystniejsze są siedliska boru mieszanego świeżego i boru świeżego. Siedliska te cechuje duża odporność na antropopresję, korzystny dla organizmu ludzkiego mikroklimat, a starsze drzewostany umożliwiają swobodną penetrację. Warunki te pozwalają na rozwój turystyki i wypoczynku bez szczególnych ograniczeń w zakresie dopuszczalnych form, przy uwzględnieniu naturalnej chłonności lasów. Bór suchy z uwagi na małą odporność na czynniki antropogenne nie przedstawia większej wartości dla turystyki i wypoczynku. Penetracja kompleksu możliwa jest jedynie po wyznaczonych szlakach. Pozostałe typy siedliskowe obejmujące siedliska wilgotne są turystycznie nieprzydatne. Wynika to z małych powierzchni, ograniczonej dostępności, mało korzystnych warunków klimatycznych. Lasy te pełnią ważną funkcję ekologiczną w zakresie retencjonowania i stabilizacji stosunków wodnych oraz powiązań przyrodniczych w gminie.

Specyfika środowiska przyrodniczego sprawia, że duże znaczenie posiada ekologiczna funkcja lasów (wodochronna, glebochronna). Lasy ochronne występują w północnej części gminy oraz w dolinie Orzyca i Różanicy i innych cieków wodnych, choć tam formalnie nie posiadają statusu prawnego. Olsy występują na glebach z wodą okresowo stagnującą na powierzchni. Roślinność odznacza się tutaj znacznym zróżnicowaniem i pełni funkcję stabilizującą stosunki wodne oraz procesy glebotwórcze. Panuje tu niekorzystny mikroklimat, a środowisko siedliskowe odznacza się małą odpornością. Lasy tego typu poprzez swoją odmienność florystyczną i ekologiczną stanowią istotny element wzbogacający krajobraz wiejski. Tereny leśne o małych powierzchniach położone na wysoczyźnie posiadają znaczenie jako śródpolne tereny zadrzewione wpływające korzystnie na sąsiadujące z nimi obszary rolnicze. Lasy powinny być chronione ze względu na ich małą powierzchnię w strukturze użytkowania oraz ważną rolę w ekologicznym systemie gminy.

W zakres ochrony należy włączyć działania zmierzające do zwiększenia biologicznej odporności

drzewostanów, zalesiania nieużytków i gleb marginalnych. Najbardziej predysponowane są tereny położone w północnej części gminy w okolicach wsi: Nowe Zacisze, Krzyżewo Marki, Cieciorki Włościańskie, Guty Duże oraz Ponikiew Wielka.

Do najcenniejszych faunistycznie obszarów gminy należą systemy wodnych korytarzy ekologicznych. Są to głównie doliny rzek Orzyc i Różanicy. Stanowią one szlaki migracyjne zwierząt wodnych oraz ptaków. O atrakcyjności tego terenu świadczą głównie: naturalny lub półnaturalny (rzeka Różanica) charakter rzek (liczne meandry, zakola oraz fragmenty starorzeczy) oraz ich otoczenia (łąki oraz fragmenty lasów łągowych oraz olsów).

4.1.9. Świat zwierząt

Na terenie gminy Czerwonka można spotkać licznych przedstawicieli świata zwierząt.

Do ssaków zamieszkujących wodne ekosystemy można zaliczyć: bobry (*Castor fiber*) oraz wydry (*Lutra lutra*). Na terenach łąk najbardziej typowymi gatunkami ptaków będą: skowronek polny (*Alauda arvensis*), świergotek polny (*Anthus campestris*), świergotek łąkowy (*Anthus pratensis*), czeczotka (*Carduelis flammea*), trznadel (*Emberiza citrinella*), pliszka żółta (*Motacilla flava*), kuropatwa (podgatunek: *Perdix perdix petdix* i *Perdix perdix lucida*), bażant (*Phasianus colchicus*), pokląskwa (*Saxicola rubetra*), potrzyszcz (*Emberiza calandra*) oraz kruk (*Corvus corax*).

Mogą pojawić się również rzadkie gatunki ptaków m.in.: czajka (*Vanellus vanellus*); rycyk (*Limosa limosa*); samotnik (*Tringa ochropus*); kszyc (*Galinago galinago*); krwawodziób (*Tringa tptanus*); potrzos (*Emberiza schoeniclus*) oraz inne gatunki związane ze środowiskiem obszarów podmokłych m.in. zimorodek (*Alcedo atthis*); dziwonia (*Carpadacus etythrinus*); cyranka (*Anas querquedula*); świergotek łąkowy (*Anthus pratensis*); dzięcioł zielony (*Picus viridis*) oraz tak rzadkie gatunki jak bocian czarny (*Ciconia nigra*) czy żuraw (*Grus grus*).

Ssaki na terenie łąk reprezentowane będą głównie przez te najmniejsze i najbardziej liczne czyli przez rząd gryzoni. Są to głównie: mysz polna oraz zaroślówka (*Apodemus agrarius*; *Apodemus sylvaticus*), nornica ruda (*Myodes glareolus*), darniówka pospolita (*Microtus subterraneus*) ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*), kret (*Talpa europaea*) oraz reprezentant rzędu zajęczaków - zajęc szarak (*Lepus europaeus*).

Na terenach łąk najczęściej występującym płazem będzie głównie żaba trawna (*Rana temporaria*) oraz ropucha szara (*Bufo bufo*). W pobliżu cieków pojawiać się może natomiast żaba wodna (*Rana esculenta*) i ropucha zielona (*Bufo viridis*).

Na terenie dużych kompleksów leśnych stwierdzono występowanie m.in. jeleni szlachetnych (*Cervus elaphus*), saren (*Capreolus capreolus*), dzików (*Sus scrofa*), lisów (*Vulpes vulpes*) oraz ptaków, z takimi gatunkami jak kobuz (*Falco subuteo*); trzmielojad (*Pernis apivorus*); muchołówka mała (*Ficedula parva*) oraz orzechówka (*Nucifraga caryocatactes*).

Na terenie opracowania stwierdzono również występowanie gatunków ptaków charakterystycznych dla siedlisk ludzkich oraz ptaki zaroślowych.

W pobliżu zadrzewień i zakrzewień śródpolnych mogą pojawiać się takie gatunki jak: jemioluska (*Bombycilla garrulus*), wrona siwa (*Corvus corone*), dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*), dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), gąsiorek (*Lanius collurio*), pleszka (*Phoenicurus phoenicurus*), sroka (*Pica pica*), kowalik (*Sitta europaea*), cierniówka (*Sylvia communis*) oraz zięba jer (*Fringilla montifringilla*).

Teren gminy licznie zamieszkują również drobne ssaki, płazy oraz gady, które reprezentowane będą przez większość krajowych gatunków m.in.: zaskrońce, żmije zygzakowate, padalce oraz jaszczurki - zwinkę i żyworódkę, które będą zasiedlały suche ugory w sąsiedztwie zadrzewień.

4.1.10. Gleby i ich wykorzystanie

Gleby na terenie gminy Czerwonka wykształciły się z utworów czwartorzędowych, plejstoceńskich

piasków lodowcowych i glin zwałowych moreny dennej i czołowej oraz holocenijskich utworów rzecznych i bagiennych. Zróżnicowanie pokrywy glebowej jest znaczne i wiąże się z różnym składem mechanicznym gleb i stosunkami wodnymi.

Najwyższe walory użytkowe posiadają gleby brunatne właściwe i czarne ziemie wykształcone z glin zalegających na łąkach oraz z pyłów. Reprezentują 2 kompleks pszenno-dobry i 4 kompleks żytni bardzo dobry w IIIa-IIIb klasie bonitacyjnej. Występują głównie w środkowej i zachodniej części gminy w okolicach wsi Dąbrówka, Perzanowo, Budzyno, Jankowo, Czerwonka Szlachecka. Charakteryzują się właściwymi stosunkami wodno-powietrznymi i są odpowiednie dla wymagających upraw polowych, warzywnictwa i ogrodnictwa. Niewielki areal pokrywają gleby brunatne wylugowane wytworzone z glin średnich na piasku luźnym. Występują w 3 kompleksie pszenno-wadliwym w klasach bonitacyjnych IIIa-IIIb gruntów ornych (okolice wsi Tłuszcz). Drenujący charakter podłoża sprawia, że są to gleby okresowo zbyt wilgotne. Średnio korzystne warunki do uprawy stwarzają gleby brunatne wytworzone z piasków gliniastych lekkich, niekiedy pylastych podścielonych gliną lekką lub wytworzone z glin lekkich, średnich, a nawet ciężkich. Gleby te należą w IVa i IVb klasie bonitacyjnej. Zaklasyfikowane są do 4 kompleksu żytnio-ziemniaczanego dobrego oraz 5 kompleksu żytniego dobrego w IVa-IVb klasie bonitacyjnej. Gleby te są mniej zasobne w składniki pokarmowe i bardziej wrażliwe na przesuszenie. Nadają się głównie pod uprawy żyta, ziemniaków, jęczmienia i owsa, koniczyny, saradeli oraz warzyw. Najczęściej występują w sąsiedztwie wcześniej omówionych kompleksów w pasie od wsi Dąbrówka Czerwonka Szlachecka po Lipniki, a ponadto w okolicach wsi: Guty Małe i Perzanowo.

Do gleb słabych klasyfikują się gleby brunatne murszowe i czarne ziemie zdegradowane o składzie mechanicznym piasków słabo gliniastych i piasków gliniastych zalegających na piaskach luźnych reprezentujące 6 kompleks żytni słaby oraz 9 kompleks (mursze) w V klasie bonitacyjnej. Są kategorią gleb przewiewnych i przepuszczalnych, okresowo podmokłych, przez co nadają się dla mniej wymagających upraw. Nadają się jedynie pod uprawę żyta, ziemniaków i łubinu żółtego oraz kapusty i brukwi. W rozkładzie przestrzennym kategorie tych gleb zalegają w obrębie wsi: Budzyno, Jankowo, Tłuszcz, Perzanowo, Czerwonka Szlachecka, Ponikiew Wielka, Guty Duże, Cieciorzki Szlacheckie, Krzyżewo Jurki, Kałużyn.

Najuboższe kategorie stanowią gleby wykształcone z piasków luźnych w 6 kompleksie żytnim słabym i 7 kompleksie żytnio-łubinowym w VI klasie bonitacyjnej. Gleby te są bardzo przepuszczalne i ubogie pokarmowo. Brak jest tutaj praktycznych możliwości podniesienia ich wartości rolniczej. Nadają się głównie pod uprawę żyta i łubinu. W warunkach gospodarki drobnotowarowej uprawa tych gleb jest nieopłacalna i w pierwszej kolejności winny być przeznaczane na cele nierolnicze. Największe powierzchnie zajmują w północno-wschodniej części gminy w okolicach wsi Guty Małe, Guty Duże, Mariampole, Lipniki, Nowe Zacisze, Cieciorzki Włościańskie, Kałużyn oraz w pasie południowym (Janopole, Sewerynowo). W dolinie Różanicy, Orzyca i mniejszych cieków wodnych oraz obniżeniach terenowych występują gleby hydromorficzne w typie czarnych ziem, murszów mineralnych i gleb torfowych. Najkorzystniejsze z nich czarne ziemie właściwe wytworzone z utworów pylastych w III-IV klasie bonitacyjnej zalegają w dolinie Różanicy, Orzyca i obniżenia wytopiskowego w okolicach wsi Budzyno. Zaliczane są do 2 kompleksu użytków zielonych średnich. Mniej korzystne warunki agrotechniczne posiadają gleby murszowe pokrywające dna małych dolinek denudacyjnych. Stanowią grupę użytków zielonych słabych w V i VI klasie bonitacyjnej.

Podniesienie kultury gleb słabszych jest bardzo trudne i wymaga sztucznego nawadniania i odwadniania w różnych porach sezonu wegetacyjnego oraz dostarczania dużych ilości nawozów. W dolinach rzek oraz zagłębieniach terenu występują gleby organiczne wytworzone z torfów niskich lub mineralne wytworzone z piasków rzecznych, mad bądź namulów o znacznym uwilgoceniu, zwłaszcza w sezonie wegetacyjnym, są to gleby hydromorficzne o różnej jakości zajęte przeważnie przez użytki zielone zaliczane przeważnie do kompleksów pastewnych.

Tabela 3. Użytki rolne gminy Czerwonka charakteryzują się niską bonitacją gleb, co przedstawia poniższe zestawienie :

Pow. gruntów ornych w (%)	Grunty orne w (%) z podziałem na klasy bonitacyjne					
	I	II	IIIa i b	IVa i b	V	VI
	-	-	5,71	31,9	27,17	35,16

Źródło: dane UG Czerwonka

Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów w granicach administracyjnych gminy wg stanu na 01.01.2020r. :

Kierunki wykorzystania wyszczególniona w ha	Gospodarstwa indywidualne	Zasób Własności Skarbu Państwa	Pozostałe	Ogółem
użytki rolne - grunty orne	4665	9	7	4681
użytki rolne - sady	5	0	0	5
użytki rolne - łąki trwałe	707	3	0	710
użytki rolne - pastwiska trwałe	230	6	0	236
Rowy	19	0	0	19
Lasy	2608	1970	2	4580
Razem	8234	1988	9	10231

Źródło: dane UG Czerwonka

4.1.11. Walory krajobrazowe

Gmina Czerwonka posiada cenne wartości przyrodnicze i krajobrazowe, istotne dla rozwoju i promocji tego regionu. Rolniczy krajobraz urozmaicają duże kompleksy leśne i doliny rzek. Przez środkową część gminy, w północnej części gminy przepływa rzeka Różanica, które swój obszar źródłkowy posiada w rejonie Cieciorok Szlacheckich. Rzeka Orzyc stanowi natomiast południowo-zachodnią granicę gminy Czerwonka.

Pomimo braku obszarów naturalnych oraz innych wieloprzestrzennych form ochrony przyrody gmina wyróżnia się dużą lesistością. Największe kompleksy występują na południu gminy w rejonie wsi Sewerynowo, Tłuszcz, Janopole, Ulaski, Budzyno Lipniki oraz Mariampole. Są to tereny o bardzo dobrym miejscu dla rowerowych i pieszych wędrówek, zapewniającym piękne widoki pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. Głównymi elementami antropogenicznymi są osady wiejskie. Świadcami przeszłości tych terenów są zachowane zabytki architektoniczne. Na uwagę zasługują także zabytkowe budynki gospodarcze, tradycyjna architektura chat wiejskich oraz obiekty sakralne, w tym zwłaszcza kościół w Czerwonce Włościańskiej, przydrożne kapliczki i krzyże oraz miejsca upamiętniające dzieje państwa.

Na terenie gminy Czerwonka można wyróżnić:

krajobraz rolniczy – występuje w przeważającej części gminy, tereny otwarte urozmaicają zadrzewienia śródpolne, niewielkie powierzchniowo zbiorniki wodne oraz zabudowa (głównie zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna) która koncentruje się wzdłuż dróg.

krajobraz leśny – dominuje w centralnej i południowej części gminy, oraz w północnej części wokół doliny Różanicy. Lasy stanowią bardzo ważne węzły w systemie ekologicznym gminy, ważne jest powiązanie istniejących terenów leśnych z ciągami dolinnymi oraz systemem zadrzewień co przyczyni się do stworzenia ciągłego systemu przyrodniczego, w efekcie nastąpi szereg pozytywnych procesów: poprawa warunków hydrologicznych gleb oraz przeciwdziałanie erozji wietrznej i powierzchniowej, jak również degradacji ziemi, zwiększenie wodnej retencyjności środowiska i podniesienie różnorodności ekologicznej środowiska.

krajobraz dolinny – występuje w dolinach rzek, jest najlepiej zachowanym typem krajobrazu; strefa doliny Orzyca oraz Różanicy posiada istotne znaczenie przyrodnicze, ponadto stanowi fragment przyrodniczych struktur o ponadlokalnym znaczeniu.

krajobraz zurbanizowany – charakteryzuje głównie centra miejscowości, dominują tutaj przede wszystkim tereny zabudowane z zabudową zagrodową oraz mieszkaniową jednorodziną usytuowaną wzdłuż dróg. Jest to zatem krajobraz użytkowany i ukształtowany przez człowieka. Powszechnie rozumiana działalność człowieka (przemysł, urządzenia komunikacyjne, gospodarka wodna i energetyczna, tereny mieszkaniowe) może zmienić w dużym stopniu strukturę i fizjonomię krajobrazu. W krajobrazie o charakterze zurbanizowanym w poważnym stopniu zostały zmienione czynniki naturalne takie jak gleba, warunki wodne, mikroklimat i biosfera. Szatę roślinną w tym wypadku stanowią głównie zespoły nienaturalne i zbiorowiska sztuczne.

Istotne, w obszarze gminy, walory ekologiczne i akcenty krajobrazowe posiadają duże kompleksy leśne oraz dolina Różanicy oraz Orzyca. Są to siedliska atrakcyjnych zbiorowisk roślinnych i miejsca lęgowe fauny – głównie ptactwa. Cennymi elementami krajobrazu są również zbiorniki wodne, które stanowią techniczne elementy małej retencji na obszarze gminy. Poprzez odpowiednie kształtowanie krajobrazu należy dążyć do zabezpieczenia przestrzennego i funkcjonalnego systemu wszystkich najistotniejszych i najcenniejszych elementów przyrody w powiązaniu z nieuchronnym rozwojem zabudowy.

4.1.12. Powiązania przyrodnicze z otoczeniem

Gmina Czerwonka znajduje na poza krajową siecią ekologiczną ECONET, na terenie gminy nie występują również obszary Natura 2000. Przez centralną część gminy ze względu na dużą lesistość przebiega natomiast korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym łączący obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym 22M z korytarzem ekologicznym rzeki Narwi, również o znaczeniu międzynarodowym. Świadczy to o wysokich walorach przyrodniczych gminy.

Lokalny system ekologiczny gminy Czerwonka tworzą:

węzły przyrodnicze: kompleksy leśne o dużych walorach przyrodniczych;

korytarze ekologiczne: dolina rzeki Orzyca oraz Różanicy predysponowana do pełnienia roli łączników między węzłami;

łączniki przyrodnicze: strefy łączące system lokalny, bazujące na mniejszych obniżeniach terenowych, wykorzystujące większe skupiska zieleni (rowy melioracyjne, ogrody, zieleń przydrożną i śródpolną, tereny zadrzewień i inne).

Gmina Czerwonka posiada atrakcyjne położenie przyrodnicze. Powiązania przyrodnicze z otoczeniem zapewniają głównie doliny rzeczne. Systemy przyrodnicze funkcjonujące w krajobrazie mają strukturę węzłowo-pasmową. Węzły stanowią zwarte, zazwyczaj wielkopowierzchniowe ekosystemy, o dużych walorach przyrodniczych, odgrywające rolę zasilającą w funkcjonowaniu systemu. Pasma (korytarze lub sięgacze ekologiczne) to strefy, które ze względu na cechy przyrodnicze pełnią rolę łączników między węzłami. Są to najczęściej obniżenia dolinne, które umożliwiają swobodny przepływ informacji genetycznych i wymianę populacji, materii i energii. Odgrywają one znaczącą rolę w systemie. Efektywność funkcjonowania korytarzy (ciągów) przyrodniczych zależna jest przede wszystkim od potencjału biologicznego ekosystemów tworzących ciąg przyrodniczy oraz od ciągłości przebiegu i

nawiązania do potencjału ekosystemów zasilających. Lokalne „sięgacze” powinny być chronione przed przerywaniem lub osłabianiem ciągłości, gdyż zabezpieczają równowagę ekologiczną w obrębie gminy. Istnieje konieczność ochrony i kształtowania tych powiązań przyrodniczych.

Zasadniczą rolę w utrzymywaniu połączeń przyrodniczych gminy z otoczeniem stanowią duże kompleksy leśne w południowej i środkowej części gminy oraz dolina Orzyca i Różanicy z bocznymi dopływami. Stanowią one „szkielet” systemu przyrodniczego gminy. To korytarze i sięgacze ekologiczne łączące poszczególne ogniwa systemu przyrodniczego w obrębie gminy Czerwonka z terenami sąsiednimi. Dolina Orzyca oraz Różanicy to także ważna rynna wentylacyjna, obejmująca aktywne biologicznie ekosystemy wodne, bagienne, łąkowe, polne i leśno-zaroślowe.

Elementem wzbogacającym bioróżnorodność i walory krajobrazowe gminy są mniejsze kompleksy leśne, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz zarośla i drzewa wzdłuż dróg polnych, rowów i cieków.

Główną barierą dla zachowania ciągłości terenów przyrodniczych gminy i jej otoczenia są trasy komunikacyjne oraz rozwijająca się zabudowa.

4.2. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione

Objęcie ochroną prawną obszarów o najwyższych walorach ekologicznych i zasobach przyrodniczych w gminie zabezpiecza je przed niewłaściwym użytkowaniem i chroni przed utratą cennych wartości.

Na terenie gminy Czerwonka na terenach leśnych zarządzanych przez Nadleśnictwo Pułtusk znajdują się w północnej części gminy dwa kompleksy leśne szczególnie chronione tzw. lasy ochronne pełniące funkcje pozaprodukcyjne związane z ochroną drzewostanów nasiennych oraz ostoi zwierząt i utworzone na podstawie art.16 Ustawy o lasach.. Na terenie gminy nie występują inne formy ochrony.

Cały obszar gminy został włączony do obszaru funkcjonalnego Zielonych Płuc Polski.

4.2.1. Korytarze ekologiczne

Przez teren gminy Czerwonka przebiega korytarz ekologiczny o strukturze ciągłej liniowej łączący obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym 22M z korytarzem ekologicznym rzeki Narwi, również o znaczeniu międzynarodowym. Biegnie on w układzie północ-południe i obejmuje ponad 50% pow. gminy.

Korytarze ekologiczne tworzą sieć, stanowiącą schronienie dla zwierząt i będącą swoistym szlakiem komunikacyjnym dla wielu gatunków roślin i zwierząt. Do najważniejszych funkcji korytarzy ekologicznych zalicza się:

- zmniejszenie stopnia izolacji poszczególnych płatów siedlisk i ułatwienie przemieszczania się organizmów pomiędzy nimi;
- zwiększenie przepływu genów pomiędzy płatami siedlisk zapobiegające utracie różnorodności genetycznej oraz przeciwdziałające depresji wsobnej;
- obniżenie śmiertelności, szczególnie wśród osobników młodych, wypartych z płatów dogodnych siedlisk, wskutek zachowań terytorialnych.

Korytarze ekologiczne pełnią swoje funkcje tylko wtedy, gdy są ciągłe i drożne na całej swej długości. Dłatego podstawowym zagrożeniem dla funkcjonowania korytarzy migracyjnych może być:

- rozwój sieci transportowej – budowa nowych autostrad i dróg ekspresowych, które wymagają grodzienia (fizyczna bariera ekologiczna);
- budowa obiektów przemysłowych, centrów handlowych, logistycznych, warsztatów, magazynów poza obszarem zabudowanym, wzdłuż głównych dróg – rozciągnięcie strefy zurbanizowanej, powstanie przewężeń korytarza ekologicznego;

- chaotyczna zabudowa obszarów wiejskich – szczególnie wzdłuż głównych dróg, powoduje powstanie wielokilometrowej bariery z przylegających do siebie ogrodzonych posesji;
- budownictwo w bezpośredniej bliskości cieków wodnych – coraz dłuższe ich odcinki znajdują się w obrębie gęstej zabudowy, brzegi są degradowane, a ciek wodne poddawane regulacji;
- rozwój budownictwa rekreacyjnego i hałaśliwych form rekreacji – przeznaczanie pod budownictwo rekreacyjne (domki letniskowe) coraz większych obszarów, wykorzystanie lasu do hałaśliwych form rekreacji (jazda motorami crossowymi i samochodami terenowymi po drogach leśnych, szlakach turystycznych).

W wyniku pojawienia się barier ekologicznych może dojść do negatywnych skutków przyrodniczych, takich jak:

- izolacji populacji zwierząt oraz ich obszarów siedliskowych;
- ograniczenie i zahamowanie migracji i wędrówek oraz kolonizacji nowych siedlisk;
- ograniczenia możliwości wykorzystywania arealów osobniczych poprzez zahamowanie migracji związanych ze zdobywaniem pożywienia oraz szukaniem miejsc schronienia;
- ograniczenia przepływu genów i obniżenie zmienności genetycznej w ramach danej populacji;
- w skrajnych przypadkach zamierania lokalnych populacji i w efekcie obniżenie bioróżnorodności obszarów siedliskowych oddzielonych barierami ekologicznymi.

Barriere ekologiczne związane z oddziaływaniem mają postać:

- barier fizycznych – ogrodzeń oraz zmian ukształtowania i pokrycia terenu;
- bariery psychofizycznych – polegającej na płoszeniu zwierząt oraz unikaniu przebywania osobników w sąsiedztwie w wyniku obecności oddziaływań związanych z ruchem pojazdów bądź innymi uciążliwościami związanymi z funkcjonowaniem obiektów (emisje hałasu, emisje świetlne, emisje chemiczne).

4.2.2. Wskazania wynikające z uwarunkowań przyrodniczych

Zidentyfikowane elementy przyrodnicze na terenie gminy tworzą stanowią bardzo wysokie wartości przyrodnicze oraz krajobrazowe.

W odniesieniu do elementów ekologicznego systemu obszarów chronionych gminy należy:

- zachować i chronić istniejące tereny cenne przyrodniczo (głównie naturalne doliny rzeczne z ich naturalnymi zbiorowiskami łąkowymi i leśnymi, starorzeczami oraz stanowiskami lęgowymi płazów, gadów i ptaków, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków chronionych),
- w ramach renaturalizacji odtwarzać i wzbogacać wartości ekologiczne na terenach, które uległy degradacji,
- stosować formy architektoniczne i struktury zabudowy umożliwiające migrację gatunków,
- nie dopuszczać do przekształcenia istniejącej na tych terenach zabudowy na cele mogącej pogorszyć stan środowiska,
- nie dopuszczać do zmiany stosunków wodnych pogarszających warunki siedliskowe łąk i lasów,
- dążyć do zachowania ciągów zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i nawodnych,

W odniesieniu do gruntów rolnych należy:

- nie dokonywać zmian stosunków wodnych mogących prowadzić do pogorszenia warunków siedliskowych roślin uprawnych oraz likwidacji śródpolnych enklaw naturalnych zbiorowisk roślinnych oraz oczek wodnych i starorzeczy.
- nie uszczuplać powierzchni kompleksów łąkowo-pastwiskowych na rzecz gruntów ornych,
- chronić przed zmianą przeznaczenia najlepsze gleby użytkowane rolniczo, w tym zwłaszcza ich zwarte kompleksy.

W odniesieniu do wód należy:

- nie wprowadzać nie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i do gruntu,
- nie naruszać naturalnej sieci hydrograficznej: rzek, strumieni, starorzeczy, oczek wodnych, bagien i torfowisk, nie zmieniać naturalnego charakteru ich brzegów, nie zanieczyszczać wód oraz pasa przybrzeżnego, nie niszczyć roślinności nawodnej.

W zakresie zmian krajobrazu i powierzchni ziemi:

- zagospodarowanie otoczenia obiektów przyrodniczych powinno być podporządkowane ich ochronie i ekspozycji,
- tereny, na których prowadzona jest bądź była działalność wywołująca degradację należy poddać rekultywacji,
- wszelkie działania zmierzające do zmiany sposobu zagospodarowania terenu powinny nie niszczyć naturalnej rzeźby terenu i form geologicznych, w tym głównie:
  - drobnych form zagłębień bezodpływowych związane z nierównomierną akumulacją lodowca, wypełnione wodą bądź zarośnięte roślinnością torfowiskową,
  - wydm i wałów wydmych o wysokościach od kilku do kilkunastu metrów i nachyleniach zboczy oraz pól piasków przewianych,

W zakresie lokalizacji inwestycji:

- powinno się dążyć do ograniczenia inwestycji uciążliwych dla środowiska, z wyłączeniem realizacji niezbędnych urządzeń komunikacyjnych, infrastruktury technicznej oraz urządzeń służących ochronie środowiska, pod warunkiem zastosowania rozwiązań i technologii bezpiecznych dla środowiska przyrodniczego.

Uwarunkowania:

- produkcję rolną należy intensyfikować na gruntach o średniej i dobrej jakości (klasy IIIa, IIIb i IV) a gleby słabsze mogą być wyłączone z użytkowania rolniczego oraz mogą być zalesiane,
- warunki hydrogeologiczne gminy należą do poprawnych. Zasoby wód podziemnych są wystarczające,
- z uwagi na duże znaczenie dla ochrony bioróżnorodności środowisk marginalnych w krajobrazie rolniczym (tj. oczek wodnych, zadrzewień i zakrzewień) należy dążyć do ich zachowania, a w miarę możliwości powiększania ich arealu, gdyż często stanowią one lokalne korytarze ekologiczne,
- do rozwoju funkcji turystycznych najbardziej predysponowane są tereny w dolinie Orzyca oraz duże kompleksy leśne w południowej i centralnej części gminy. Jednak rozwój tej funkcji musi następować w harmonii z otaczającym środowiskiem naturalnym. Turystyczną atrakcyjność tych terenów podniosłoby stworzenie sieci dróg rowerowych.

5. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

5.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Gmina Czerwonka odznacza się stosunkowo niskim udziałem użytków rolnych, który wynosi 55 % powierzchni gminy. W poszczególnych miejscowościach udział gruntów rolnych jest zróżnicowany, od ponad 80% powierzchni ogólnej wsi (Budzyno Bolki, Jankowo, Kałęczyn) do 13,6% w miejscowości Sewerynowo. W strukturze użytkowania gruntów rolnych zdecydowanie dominują grunty orne stanowiące aż 83,13% powierzchni wszystkich gruntów rolnych. W poszczególnych miejscowościach udział gruntów orných jest silnie zróżnicowany od prawie 100% we wsi Nowe Zacisze (99,2%) i ponad 90% w miejscowościach Budzyno Lipniki (98,53%, Lipniki (98,8%), Cieciorzki Włociańskie (97,21%), Czerwonka Szlachecka (94,18%), Czerwonka Włociańska (92,43%), Cieciorzki Szlacheckie (91,85%), Perzanowo (91,16%) do 53,13% w miejscowości Mariampole.

Łąki i pastwiska stanowią tylko 16,35% wszystkich gruntów rolnych, natomiast sady 0,51% . Są to sady przydomowe i nie mają większego znaczenia dla gospodarki rolnej gminy.

Najwyższe walory użytkowe posiadają gleby brunatne właściwe i czarne ziemie wykształcone z glin

zalegających na łąkach oraz z pyłów. Reprezentują 2 kompleks pszenno-dobry i 4 kompleks żytni bardzo dobry w IIIa-IIIb klasie bonitacyjnej. Występują głównie w środkowej i zachodniej części gminy w okolicach wsi Dąbrówka, Perzanowo, Budzyno, Jankowo oraz Czerwonka Szlachecka. Charakteryzują się właściwymi stosunkami wodno-powietrznymi i są odpowiednie dla wymagających upraw polowych, warzywnictwa i ogrodnictwa.

Niewielki areal pokrywają gleby brunatne wylugowane wytworzone z glin średnich na piasku luźnym. Występują w 3 kompleksie pszenno-wadliwym w klasach bonitacyjnych IIIa - IIIb gruntów ornych (okolice wsi Tłuszcz). Drenujący charakter podłoża sprawia, że są to gleby okresowo zbyt wilgotne.

Średnio korzystne warunki do uprawy stwarzają gleby brunatne wytworzone z piasków gliniastych lekkich, niekiedy pylastych podścielonych gliną lekką lub wytworzone z glin lekkich, średnich, a nawet ciężkich. Gleby te należą w IVa i IVb klasie bonitacyjnej. Zaklasyfikowane są do 4 kompleksu żytnio-ziemniaczanego dobrego oraz 5 kompleksu żytniego dobrego w IVa - IVb klasie bonitacyjnej. Gleby te są mniej zasobne w składniki pokarmowe i bardziej wrażliwe na przesuszenie. Nadają się głównie pod uprawy żyta, ziemniaków, jęczmienia i owsa, koniczyny, saradeli oraz warzyw. Najczęściej występują w sąsiedztwie wcześniej omówionych kompleksów w pasie od wsi Dąbrówka, Czerwonka Szlachecka po Lipniki, a ponadto w okolicach wsi: Guty Małe i Perzanowo.

Do gleb słabych klasyfikują się gleby brunatne murszowe i czarne ziemie zdegradowane o składzie mechanicznym piasków słabo gliniastych i piasków gliniastych zalegających na piaskach luźnych reprezentujące 6 kompleks żytni słaby oraz 9 kompleks (mursze) w V klasie bonitacyjnej. Są kategorią gleb przewiewnych i przepuszczalnych, okresowo podmokłych, przez co nadają się dla mniej wymagających upraw. Nadają się jedynie pod uprawę żyta, ziemniaków i łubinu żółtego oraz kapusty i brukwi. W rozkładzie przestrzennym kategorie tych gleb zalegają w obrębie wsi: Budzyno, Jankowo, Tłuszcz, Perzanowo, Czerwonka Szlachecka, Ponikiew Wielka, Guty Duże, Cieciorki Szlacheckie, Krzyzewo Jurki, Kałęczyn.

Najuboższe kategorie stanowią gleby wykształcone z piasków luźnych w 6 kompleksie żytnim słabym i 7 kompleksie żytnio-łubinowym w VI klasie bonitacyjnej. Gleby te są bardzo przepuszczalne i ubogie pokarmowo. Brak jest tutaj praktycznych możliwości podniesienia ich wartości rolniczej. Nadają się głównie pod uprawę żyta i łubinu. W warunkach gospodarki drobnotowarowej uprawa tych gleb jest nieopłacalna i w pierwszej kolejności winny być przeznaczane na cele nierolnicze. Największe powierzchnie zajmują w północno-wschodniej części gminy w okolicach wsi Guty Małe, Guty Duże, Mariampole, Lipniki, Nowe Zacisze, Cieciorki Włosciańskie, Kałęczyn oraz w pasie południowym (Janopole, Sewerynowo).

W dolinie Różanicy, Orzyca i mniejszych cieków wodnych oraz obniżeniach terenowych występują gleby hydromorficzne w typie czarnych ziem, murszów mineralnych i gleb torfowych. Najkorzystniejsze z nich czarne ziemie właściwe wytworzone z utworów pylastych w III-IV klasie bonitacyjnej zalegają w dolinie Różanicy, Orzyca i obniżenia wytopiskowego w okolicach wsi Budzyno 57. Zaliczane są do 2 kompleksu użytków zielonych średnich. Mniej korzystne warunki agrotechniczne posiadają gleby murszowe pokrywające dna małych dolinek denudacyjnych. Stanowią grupę użytków zielonych słabych w V i VI klasie bonitacyjnej.

Rolnictwo jest i pozostanie w najbliższych latach wiodącą funkcją w gospodarce gminy. Jednocześnie sektor ten będzie wymagał daleko idącej modernizacji i przekształceń, związanych m.in. z konkurencją na wspólnym rynku europejskim. Wydaje się, iż z jednej strony niezbędne będzie tworzenie dużych, specjalistycznych gospodarstw (hodowla bydła mlecznego i mięsnego) oraz zawiązywanie przez rolników grup producenckich, z drugiej strony gospodarstwa mniejsze powinny ukierunkować swoją produkcję na wytwarzanie żywności metodami ekologicznymi, wspierając ją działalnością agroturystyczną.

5.2. Leśna przestrzeń produkcyjna

Pod względem lesistości gmina należy do obszarów znacznie zalesionych. Lasy zajmują powierzchnię 4 655 ha, co stanowi około 42,1 % ogólnej jej powierzchni. Pod względem przyrodniczym należą one do

IV Krainy Przyrodniczo-Leśnej Mazowiecko-Podlaskiej.

W strukturze własności przeważają lasy prywatne zajmujące powierzchnię 56,9 %. Pozostały areal znajduje się w administrowaniu Nadleśnictwa Pułtusk (1846 ha) i Parciaki (96 ha). Większość lasów należy do grupy produkcyjnej zajmując 4 392 ha. Produkcja leśna to przede wszystkim iglaste drewno tartaczne.

Tereny leśne rozmieszczone są w miarę równomiernie. Największe kompleksy występują na południu w rejonie wsi Sewerynowo, Tłuszcz, Janopole, Ulaski, Budzyno Lipniki, Mariampole. Mało lasów występuje w pasie od wsi Krzyżewo Marki poprzez Krzyżewo Jurki, Cieciorki Szlacheckie, Dąbrówkę, Czerwonkę, po Perzanowo i Tłuszcz.

Lasy państwowe znajdują się w rozproszeniu. Największy kompleks leśny Nadleśnictwa Pułtusk położony jest na południe od Sewerynowa oraz pomiędzy wsią Ulaski i Janopole, a mniejsze znajdują się w pobliżu wsi Nowe Zacisze i na trasie Janopole - Sewerynowo.

Na terenie gminy dominuje typ siedliskowy boru świeżego ze zdecydowaną przewagą w drzewostanie sosny oraz niewielkim udziałem innych gatunków, przede wszystkim brzozy i dębu. Sosna występuje najczęściej w grupie wiekowej II (40-80) lat, chociaż często spotyka się sosnę starszą powyżej 80 lat. Nieliczny gatunkowo podszyt tworzą: jałowce, jarząb, brzoza, dąb czerwony i osika. Runo również jest ubogie, a reprezentowane jest przez borówki, pszeniec, rokieta, gajnik, widłoząb. Bór świeży rozmieszczony jest równomiernie na terenie całej gminy.

Drugim typem siedliskowym jest bór mieszany świeży występujący w kompleksach lasów państwowych na południu i północnym-zachodzie gminy. W drzewostanach obok sosny w domieszce pojawia się brzoza, dąb, osika i świerk. Podszyt i runo są bogatsze gatunkowo w stosunku do poprzedniego typu siedliskowego. Występuje tutaj jarząb, jałowiec, kruszyna, leszczyna, podrosty sosny, brzozy, dębu świerka i grabu. Runo tworzą: borówka czernica, rokieta, konwalia, orlica, poziomka i inne.

Mniejsze powierzchnie zajmuje bór suchy porastający bardzo ubogie i suche gleby piaszczyste. W składzie gatunkowym występuje monokultura sosny z podszytem jałowca, podrostów brzozy, sosny i wierzby. W runie spotyka się przede wszystkim mchy, porosty, wrzos i borówkę.

W dnach dolin Orzyca i Różanicy, dolinkach bocznych oraz lokalnych obniżeniach, na małych powierzchniach występują siedliska wilgotne w typie boru mieszanego wilgotnego i olsu.

W borze mieszanym wilgotnym drzewostan tworzy sosna, brzoza, olcha i świerk. W runie występuje kruszyna, leszczyna, bez czarna, czeremcha.

W olsach w drzewostanie przeważa olsza i jesion z domieszką brzozy, czasami świerka. Podszyt i runo jest bogate w różne gatunki krzewów i krzewinek (m.in. łoża, kruszyna, czeremcha, szakłak, bez czarna).

Pod względem przydatności turystycznej najkorzystniejsze są siedliska boru mieszanego świeżego i boru świeżego. Siedliska te cechuje duża odporność na antropopresję, korzystny dla organizmu ludzkiego mikroklimat, a starsze drzewostany umożliwiają swobodną penetrację. Warunki te pozwalają na rozwój turystyki i wypoczynku bez szczególnych ograniczeń w zakresie dopuszczalnych form, przy uwzględnieniu naturalnej chłonności lasów. Bór suchy z uwagi na małą odporność na czynniki antropogenne nie przedstawia większej wartości dla turystyki i wypoczynku. Penetracja kompleksu możliwa jest jedynie po wyznaczonych szlakach. Pozostałe typy siedliskowe obejmujące siedliska wilgotne są turystycznie nieprzydatne. Wynika to z małych powierzchni, ograniczonej dostępności, mało korzystnych warunków klimatycznych. Lasy te pełnią ważną funkcję ekologiczną w zakresie retencjonowania i stabilizacji stosunków wodnych oraz powiązań przyrodniczych w gminie.

Dla utrzymania dotychczasowego stanu upraw leśnych oraz dążenia do ich poprawy konieczne jest:

- prowadzenie właściwej pielęgnacji lasu, która ma na celu utrzymanie właściwego zwarcia, tworzenie dolnych warstw i wzbogacenie składu drzewostanu, a tym samym poprawę warunków glebowych i mikroklimatycznych;

- tworzenie drzewostanów i wielopiętrowych;
- na siedliskach żyzniejszych niższe piętra winny budować gatunki drzew o znaczeniu fitomelioracyjnym: świerk, jodła, olsza
- na siedliskach ubogich, gdzie skutek niedoboru związków pokarmowych lub wody gatunki drzewiaste mają niewielkie szanse na wytworzenie dolnego piętra drzewostanu – należy tworzyć warstwę podszytową, również wielogatunkową.

6. Wielkość i jakość zasobów wodnych

Cały obszar gminy położony jest w zlewni rzeki Narew, która biegnie poza granicy gminy. Zasoby wód powierzchniowych to przede wszystkim rzeka Orzyc oraz rzeka Różanica będące prawobrzeżnymi dopływami Narwi. Obszar gminy odwadniany jest przez szereg cieków będących dopływami Orzyca oraz rzeki Różanicy. Przeważająca część obszaru gminy odwadniana jest w kierunku południowo-wschodnim przez rzekę Różanicę, a mniejszy zachodni fragment gminy w kierunku południowym, przez rzekę Orzyc i jej bezimienny dopływ. Dział wodny pomiędzy Orzycem i Różanicą przebiega górnymi partiami wzgórz moren czołowych, począwszy od wsi Krzyżewo poprzez Cieciorki Włościańskie, Dąbrówkę, Czerwonkę Szlachecką, Lipnik, po Kolonię Perzanowo.

Obie rzeki płyną wyraźnie zarysowanymi dolinami lekko wcinając się w ich dna. W okresie roztopów wiosennych Orzyc i Różanica wylewają na tereny terasy zalewowej nie powodując zazwyczaj strat gospodarczych.

Pozostałe tereny odwadniane są przez bezimienne cieki i rowy włączone w systemy melioracyjne. Gmina pozbawiona jest większych naturalnych bądź sztucznych zbiorników wodnych.

W kilku wsiach spotyka się stawy i zbiorniki przeciwpożarowe, jak np. w Dąbrówce, Tłuszczu i Czerwonce Szlacheckiej.

Wyjątkowe walory rzeki Orzyc oraz doliny rzeki Różanicy sprzyjają rozwojowi turystyki na terenie gminy. Ograniczeniem jednak w pełnym wykorzystaniu posiadanych walorów, jest stan czystości rzek (należą do wód pozaklasowych). Główne źródła zanieczyszczeń rzeki Orzyc i Różanicy znajdują się poza granicami gminy, jednak w celu ograniczenia spływu zanieczyszczeń z terenu gminy nie należy lokalizować w ich pobliżu dużych gospodarstw hodowlanych czy wysypisk odpadów.

Wzdłuż rzeki Orzyc występuje zagrożenie powodziowe. Zasięg powodziowy obejmuje miejscowości: Budzyno, Budzyno Bolki oraz Jankowo. Wysoki stan wód gruntowych na terenie tarasu zalewowego w dolinie Orzyca ogranicza użytkowanie terenów dolinnych, nie są to jednak duże obszary i występują poza istniejącym zainwestowaniem. Należy jednak pamiętać iż względu na możliwość wiosennych podtopień, tereny dolin nie powinny być przeznaczone na cele zabudowy mieszkaniowej.

Na terenie wysoczyzny poziom wody gruntowej nie ogranicza zabudowy, jest on natomiast mniej korzystny dla rolnictwa. W okresie letnim poziom wody gruntowej znacznie opada. Ze względu na deficyt wody istnieje konieczność zachowania nielicznych na terenie wysoczyzny oczek wodnych oraz terenów podmokłych jako naturalnych zbiorników wody, a także obiektów kształtujących warunki biocenotyczne i klimatyczne. Konieczne też jest zachowanie terenów leśnych oraz zadrzewień w celu zapobiegania nadmiernemu osuszaniu terenu.

Pierwszy poziom wodonośny jest zanieczyszczony i nie nadaje się do zaopatrzenia ludności w wodę. Wodę zasilającą wodociąg gminny należy pobierać z poziomu drugiego.

Na terenie gminy nie stwierdzono występowania udokumentowanych GZWP, stwierdzono natomiast występowanie nieudokumentowanego GZWP nr 215A - Subniecka Warszawska w utworach trzeciorzędowych.

W obrębie gminy ma miejsce różnorodne legalne i nielegalne zanieczyszczanie wód gruntowych poprzez:

- obszarowe zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego

- nieoczyszczone ścieki sanitarno-bytowo-gospodarcze przedostające się do wód gruntowych głównie z: nieszczelnych szamb, studni kopanych zamienionych na szamba, nieszczelnych i niewłaściwie użytkowanych gnojowni
- zanieczyszczenia pochodzące z dzikich wysypisk śmieci lokalizowanych w zagłębieniach terenowych, oczkach wodnych i nieużytkowanych studniach kopanych

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie dokonuje corocznego monitoringu diagnostycznego i operacyjnego. Celem monitoringu jest:

- dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód,
- śledzenie zmian,
- sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW).

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w oparciu o rozporządzenie MGMiŻŚ r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. nr 2019, poz. 2148), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd:

- dobry stan chemiczny
- słaby stan chemiczny

Na zlecenie WIOŚ wyniki oznaczeń terenowych i laboratoryjnych poddano analizie. Wyznaczone zostały klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych oraz oceniono stan jednolitych części wód podziemnych. Najbliższa lokalizacja punktu badawczego wód podziemnych w sieci krajowej PIG został zlokalizowany w Makowie Mazowieckim oraz w Różanie. Najnowsze badania w tych punktach zostały przeprowadzone w 2017 roku.

Tabela 5. Zestawienie punktów badawczych wód podziemnych w sieci krajowej PIG w latach 2007-2017.

Nr otworu	Miejscowość	Stratygrafia	JCW P	Klasa wód w 2007r.	Klasa wód w 2010r.	Klasa wód w 2012r.	Klasa wód w 2017r.
1687	Maków Mazowiecki	Q*	50	III	III	III	III
1699	Różan	Q*	50	II	III	II	II

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wios.warszawa.pl (Q* - Czwartorzęd)

7. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym kulturowego

Przeprowadzona analiza gminy pozwala określić walory przyrodnicze poszczególnych

obszarów oraz nadać im rangę ważności. Ochrona przyrody nie polega tylko na zachowaniu najcenniejszych jej fragmentów w rezerwatach przyrody i parkach narodowych. Należy dążyć do takich zmian w sposobach gospodarowania, które pozwolą utrzymać środowisko na dużych obszarach zamieszkałych przez człowieka wykorzystywanych gospodarczo.

Działania gminy na rzecz ochrony przyrody powinny koncentrować się na stworzeniu programu ochrony przyrody uwzględniającego ochronę, wzmocnienie i powiększenie obszarów o wysokiej stabilności ekologicznej, odbudowanie naturalnej retencji oraz wzmocnienie populacji gatunków zagrożonych.

Przy rozwijaniu funkcji turystyczno – rekreacyjnej, system terenów chronionych może znacznie podnieść atrakcyjność turystyczną gminy. Sieć taka oznacza również zabezpieczenie i wzmocnienie lokalnego potencjału biologicznego oraz praktyczną ochronę jego bioróżnorodności.

Na podstawie analizy poszczególnych elementów składających się na potencjał przyrodniczy gminy Czerwonka określono przydatność funkcjonalno-przestrzenną poszczególnych jej obszarów. Za kryterium nadrzędne przyjęto ochronę walorów przyrodniczych gminy poprzez racjonalne gospodarowanie jej zasobami.

Przeprowadzona ocena uwarunkowań przyrodniczych gminy Czerwonka pozwala stwierdzić, że:

- Najwyższe walory przyrodnicze i krajobrazowe koncentrują się w dolinie rzeki Orzyc i Różanica.
- Podwyższone walory przyrodnicze posiadają również duże kompleksy leśne zlokalizowane w południowej i centralnej części gminy.

Wysokim walorom przyrodniczym tych terenów towarzyszą najczęściej również wysokie walory rekreacyjne. Na terenach tych funkcję dominującą powinna pełnić funkcja ochronna ekosystemów przy uzupełniającej rolniczej i turystyczno -rekreacyjnych.

Pozostała część gminy wykazuje przeciętne walory przyrodnicze i krajobrazowe, dlatego wiodącą funkcją na tych terenach powinna być funkcja rolnicza oraz gospodarcza.

W zagospodarowaniu przestrzennym gminy należy uwzględnić działania omówione w pkt. 4.2.4. Wskazania wynikające z uwarunkowań przyrodniczych. Wymogi ochrony krajobrazu kulturowego zostały zawarte w rozdziale 8. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

8. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

8.1. Rys historyczny

Początki osadnictwa na terenie gminy sięgają epoki kamienia. Nie było to jednak mocno zakorzenione osadnictwo. Na omawianym obszarze występują jedynie cztery stanowiska datowane materiałem zabytkowym na tę epokę. Jedno w Tłuszczu, nr 5 ogólnie przyporządkowane epoce kamienia, drugie w Adamowie, nr 32 odnoszące się do rolniczej, neolitycznej kultury pucharów lejkowych z około 3,5 tyś. lat p.n.e. i kolejne, ostatnie już, datowane na przełom epoki kamienia i epoki brązu w około 1700 r. p.n.e. w Janopolu, nr 22 i Adamowie, nr 32. Ta znikoma ilość stanowisk z epoki kamienia, luźno w zasadzie rozrzuconych po terenie gminy, nie dziwi wobec faktu z jednej strony występowania na obszarze dobrych gleb (osadnictwo w epoce kamienia lokuje się przede wszystkim w rejonach piaszczystych), z drugiej braku dogodnych, preferowanych przez ludzi w epoce kamienia, miejsce do osiedlenia się w postaci wydmowych wyniesień nad brzegami średniej wielkości rzek. Zatem omawiany teren był jedynie penetrowany i to sporadycznie przez ludzi w epoce kamienia, tak w okresie naturalnej gospodarki rolniczo-handlowej. Niewiele większa ilość stanowiska archeologicznych z kolejnej epoki-epoki brązu (1700-700 r. p.n.e.): w Ponikwi Wielkiej, nr 25 i z przełomu epoki brązu i epoki żelaza (około 700-600 r. p.n.e.) w Jankowie, nr 43, Budzynie Bolkach, nr 7, 8 i Budzynie, nr 18 oddaje tendencje osadnicze z epoki poprzedniej. Należy jednakże podkreślić, że osadnictwo w tych czasach skupia się przede wszystkim w zachodniej części gminy, w rejonie dzisiejszego Budzyna. Z pełni okresów halsztackiego i lateńskiego epoki żelaza (ostatnie 600 lat p.n.e.)

na terenie gminy nie występuje ani jedno stanowisko archeologiczne, a z okresu wpływów rzymskich (0-IV w. N.e.) tylko jedno stanowisko w Budzynie Bolkach, nr 7 i z następnych 700 lat ponownie ani jedno stanowisko archeologiczne, co wskazuje na zerwanie ciągłości osadniczej na terenie gminy na okres około 1500-2600 lat. Nie występuje na terenie gminy ani jedno stanowisko z pierwszej części wczesnego średniowiecza- z około VI-X wieku. Nie występują na terenie gminy nazwy patriotyczne zakończone na -ice, które odnoszą postanowienie miejscowości o takich nazwach do VI-VIII wieku. Świadczy to o istnieniu pustki osadniczej na terenie gminy przez bardzo długi czas.

Odrodzenie osadnictwa nastąpiło dopiero w momencie umacniania się państwa wczesnopiastowskiego, w XI-XII wieku. Zostają założone wtedy pojedyncze osady rycerskie Zawadach Ponikwi, nr 18, 20, 21, 22, w Ponikwi Wielkiej nr 3, 23, 25 i prawdopodobnie nr 35 oraz w Lipnikach, nr 4, w Janopolu, nr 14, w Jankowie, nr 42, w Budzynie, nr 18, w Budzynie Bolkach, nr 7, 8 i w Czerwonce- archiwalne stanowisko nr 1. Osadnictwo wczesnośredniowieczne doby XI-XIII skupia się przede wszystkim w dwóch rejonach: obecnej wsi Ponikwi i Zawady Ponikiew i związane jest z Różanicą oraz na północ od Makowa Mazowieckiego w rejonie Budzyna. To drugie skupienie osadnicze związane jest z kolei z Orzycem. Wiek XIV-XV to na terenie Mazowsza wielka fala migracji i osadnictwa szlacheckiego, wywodzącego się spod Ciechanowa, Płocka, Zakroczymia. Sięgnęła ona także terenów gminy Czerwonka. To szlacheckie osadnictwo skupiło się przede wszystkim w rejonie wsi Czerwonka i do tych czasów należy odnieść powstanie wsi. Fala tej migracji w XV w. Opanowała teren całej obecnej gminy, pozwoliła włączyć obszar do księstwa mazowieckiego i dała początek wielu wsiom: Lipniki, Jankowo, Perzanowo, Mariampole, Krzyżewo, Dąbrówka, Cieciorki, Adamowo.

Nie wiadomo jakiemu ośrodkowi administracji terytorialnej początkowo podlegał teren dzisiejszej gminy. Wiadomo natomiast, że przed 1361 r. wchodził w skład kasztelani zakroczymskiej, która w 1355 r. na trzy lata została nadana w lenno przez króla Kazimierza Wielkiego księciu mazowieckiemu Siemowitowi III Trojdenowiczowi, po czym ponownie wróciła do rąk Króla. Po śmierci Kazimierza w grudniu 1370 r. Siemowit III objął we władanie ziemię zakroczymską wraz z całym Mazowszem. W 1374 roku podzielił księstwo między swoich dwóch synów, przy czym ziemię zakroczymską wraz z Makowem i Różaniem oddał Januszowi I. Wtedy to wydzielono ziemię makowsko-różańską zwaną bardzo często *districtus* z określeniami *prope Maków* i *prope Różan*. Od północy granicą jej zasięgu była Puszcza Kurkiowska po granicach wsi Nakły, Nowa Wieś, na zachodzie granica dochodziła do Mamina, dalej biegła ona niedaleko ujścia Węgierki do Orzycy, przecinała Orzyc i prowadziła ku Pełcie sięgając za Czarnostowo, stąd biegła ku granicznej na wschodzie Narwi.

Po śmierci księcia Janusza I w 1429 r. ta część Mazowsza przypadła w udziale jego wnukowi, księciu Bolesławowi IV, zmarłemu w 1454 r.. Z tej racji, że jego czterej synowie byli małoletni, władze w ich imieniu sprawowała babka, księżna Anna, a po jej śmierci księżna Barbara, matka książąt. W 1471 dorośli już Książęta podzielili się terytorium, przy czym ziemia makowsko-różańska przypadła w udziale księciu ciechanowskiemu Januszowi II. Po bezpotomnej śmierci księcia w 1495 r. ziemię objął we władanie najstarszy jego brat Konrad III i władał ją do swojej śmierci do 1503 r.. W imieniu małoletnich synów- Stanisława i Janusza rządy na tym terenie do 1517 r. sprawowała ich matka księżna Anna (Radziwiłówna). Od tego roku bracia rządzili Mazowszem wspólnie. W 1524 r. w niewyjaśnionych okolicznościach nagle zmarł starszy brat książę Stanisław, a w 1526 r. umarł także książę Janusz III. Po ich śmierci i po kilku miesiącach rządów księżnej Anny Mazowsze zostało włączone do Korony i utworzono zeń województwo mazowieckie.

Nowo utworzona ziemia nie miała swojej stolicy, a posiadała dwa równorzędne ośrodki w Makowie i Różanie. Żaden z tych ośrodków nie narzucał drugiemu ani miana ani prerogatyw, czego dowodem było istnienie sądów ziemskich i w Makowie i w Różanie. Oby dwa te ośrodki posiadały także innych urzędników np. rządców. Natomiast nie wiadomo czy urząd starosty, który od połowy XV wieku zastąpił rządcę, był wspólnym, czy istniał oddzielnie dla tych miast.

Pod względem przynależności kościelnej teren ziemi makowsko-różańskiej wchodził w skład diecezji płockiej, utworzonej przez Bolesława Śmiałego w 1075 r. Początkowo należał do archidiakonatu płockiego, a od 1443 r. do, wydzielonego zeń, archidiakonatu pułtuskiego. W archidiakonacie tym

w 1693 r. utworzono dekanat makowski, a latach 1963-64 dekanat różański. Do parafii w Różanie należy jeszcze dzisiaj wschodnia część terenu gminy. Zachodnia należy do parafii w Czerwoncu, utworzonej w XVIII wieku. Jej Fundatorem w 1675 r. był właściciel wsi, po raz pierwszy wzmiankowanej w 1402 r. A Błędowski, a erygowano ją w 1676 r. Pierwszy kościół drewniany, pierwotnie pod wezwaniem św. Marii Magdaleny, był konsekrowany w 1680 r.

Powiększony w 1780 r. ze środków J.A.Ciemniewskiego, sędziego ziemskiego różańskiego. Obecny kościół neogotycki, murowany pod wezwaniem Matki Boskiej Nieustającej Pomocy został wybudowany w latach 1901-5(6) staraniem ks. P. Włostowskiego. Uległ on wielkim zniszczeniom w wyniku działań wojennych w 1944 r., a po wojnie został odbudowany. Pierwszą świątynią na terenie obecnej gminy była jednak drewniana kaplica wystawiona w początkach XVI w. W miejscu zwanym Święta Trójca na prawym brzegu Różana, około 1600-1700 m. na południowy-wschód od Ponikwi Wielkiej, na gruntach wsi Zawady Ponikiew, na górującym nad okolicą wyniesieniu. Po raz pierwszy wzmiankowana była w 1514 r. Istniała ona prawdopodobnie do połowy XVIII w. Kolejna wzniesiona była z fundacji p. Zawadzkiego, rotmistrza chorągwi janczarskiej. Rozebrana została przez Niemców, którzy tutaj mieli swój punkt obserwacyjny. Po wojnie odbudowana, jest filialnym kościołem parafii w Różanie. Obok kościoła p.w. Świętej Trójcy znajduje się cmentarz, na którym na uwagę zasługuje płyta nagrobna z rozetami narożach Zofii Bronic z 1861 r. Po trzecim rozbiórce Polski teren gminy Czerwonka wraz z całą byłą ziemią makowsko-różańską został wcielony do Prus Nowowschodnich, od 1779 roku do Kamery Płockiej, a w tym czasie Maków przestał być siedzibą powiatu. W okresie Księstwa Warszawskiego ziemie te należały do departamentu płockiego, a po 1815 r. do województwa płockiego, po zmianie nazewnictwa na rosyjskie, do guberni płockiej. W dobie caratu w 1866 r. omawiany teren został wcielony do guberni łomżyńskiej, do ponownie utworzonego powiatu makowskiego. Należał do niego także po II wojnie światowej, a obecnie do województwa mazowieckiego.

8.2. Zabytki architektoniczne i urbanistyczne oraz zabytki archeologiczne

8.2.1. Rejestr zabytków

Wpis obiektu do rejestru zabytków to jedna z ustawowych form prawnej ochrony zabytków. Właściciele obiektów wpisanych do rejestru zyskują określone przywileje mają jednak także obowiązki związane z opieką nad posiadany zabytkiem.

Wykaz zabytków wpisanych do rejestru zabytków:

Na obszarze Gminy Czerwonka znajduje się tylko jeden obiekt wpisanych do rejestru zabytków i jest to kościół parafialny pw. Św. Marii Magdaleny.

Tabela 6. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

inspire id	chronologia	funkcja	wykaz dokumentów	data wpisu	miejsowość
PL.1.9.ZIPOZ.NID_N_14_BK.179484	1901 -1906 r.	kościół	A30/81 z 1981-07-07; A-471 z 2005-09-30	07.07.1981	Czerwonka

Źródło: dane UG Czerwonka

8.2.2. Stanowiska archeologiczne

Na terenie gminy Czerwonka znajduje się 81 stanowisk archeologicznych, w skupieniach w miejscowościach: Adamowo, Budzyno, Budzyno-Bolki, Budzyno-Nowiny, Budzyno-Wałędzięta,

Cieciórki Szlacheckie, Ciemniewo, Czerwonka Szlachecka, Czerwonka Włościańska, Dąbrówka, Guty Duże, Guty Małe, Jankowo, Janopole, Kałęczyn, Krzyżewo Jurki, Krzyżewo Marki, Lipniki, Mariampole, Perzanowo, Ponikiew Wielka, Sewerynowo, Soje, Tuszcz.

Tabela 7. Wykaz stanowisk archeologicznych

L. p.	Miejscowość	nr obszaru / nr stanowiska na obszarze/nr stanowiska w miejscowości	funkcja obiektu	kultura	chronologia
1.	Adamowo	42-69/1/1	1. ślad osadnictwa 2. osada	Nieokreślona Średniowiecze	Nieokreślona Średniowiecze
2.	Adamowo	42-69/26/2	1. ślad osadnictwa	-	Nowożytny
3.	Adamowo	42-69/27/3	1. ślad osadnictwa	-	Nowożytny
4.	Adamowo	42-69/28/4	1. ślad osadnictwa	-	Nowożytny
5.	Adamowo	42-69/32/5	1. ślad osadnictwa 2. ślad osadnictwa	Kultura pucharów lejkowatych (?)	Neolit Okres nowożytny
6.	Adamowo	42-69/33/6	1. ślad osadnictwa	-	Epoka kamienia – epoka żelaza
7.	Adamowo	42-69/34/7	1. osada	-	Okres nowożytny
8.	Budzyno	43-67/34/1	1. osada	Późne średn. i nowożytność	XV – XVIII w.
9.	Budzyno	43-67/35/2	1. osada	Późne średn. i nowożytność	XIV-XV w.
10.	Budzyno	43-67/36/3	1. osada	Późne średn. i nowożytność	XIV-XVI w.
11.	Budzyno	43-67/37/4	1. osada	Późne średn. i nowożytność	XIV-XV w.
12.	Budzyno-Bolki	43-67/7/1	1. osada 2. osada	Łużycka Wczesne średniowiecze	VEB/Ha – okres wpływów rzym. XI-XIII w.
13.	Budzyno-Bolki	43-67/8/1	1. osada 2. osada	Łużycka Wczesne średniowiecze	XI-XIII w.
14.	Budzyno-Nowiny	43-67/38/1		-	-
15.	Budzyno-Wałędzieta	42-67/18/1	1. ślad osadnictwa 2. ślad osadnictwa	-	Epoka brązu? Wczesne średn.
16.	Cieciórki Szlacheckie	42-68/11/1	1. ślad osadnictwa 2. ślad osadnictwa	-	Późne średn. Nowożytność
17.	Cieciórki Szlacheckie	42-68/12/2	1. osada 2. ślad osadnictwa	-	XIV-XV w. XVIII w.
18.	Cieciórki Szlacheckie	42-68/13/3	1. ślad osadnictwa	-	Nowożytność

19	Cieciórki Szlacheckie	42-68/14/4	1. ślad osadnictwa	-	XV w.
20.	Cieciórki Szlacheckie	42-68/15/5	1. osada	-	XIV-XVI w.
21.	Cieciórki Szlacheckie	42-68/16/6	1. osada	-	Nowożytność
22.	Cieciórki Szlacheckie	42-68/17/7	1. ślad osadnictwa	-	XV w.
23.	Cieciórki Szlacheckie	42-68/18/8	1. ślad osadnictwa	-	k. starożytna
24.	Ciemniewo	43-68/23/1	1. osada	polska	Nowożytność
25.	Czerwonka	43-68/1/1	1. ślad osadnictwa	polska	średniowiecze
26.	Czerwonka	43-68/10/6	1. osada 2. osada	polska polska	Późne średn. Nowożytność
27.	Czerwonka	43-68/11/7	1. ślad osadnictwa 2. osada	polska polska	Późne średn. Nowożytność
28.	Czerwonka	43-68/12/8	1. osada 2. osada	polska polska	Późne średn. Nowożytność
29.	Czerwonka Włociańska	43-68/13/9	1. osada 2. osada	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
30.	Czerwonka	43-68/20/10	1. ślad osadnictwa 2. ślad osadnictwa	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
31.	Czerwonka	43-68/21/11	1. osada 2. osada	polska polska	Późne średn. Nowożytność
32.	Czerwonka Szlachecka Kolonia	43-68/4/1	1. ślad osadnictwa 2. ślad osadnictwa	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
33.	Czerwonka Szlachecka Kolonia	43-68/5/2	1. osada 2. ślad osadnictwa	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
34.	Czerwonka Szlachecka Kolonia	43-68/6/3	1. ślad osadnictwa 2. ślad osadnictwa	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
35.	Czerwonka Szlachecka Kolonia	43-68/7/4	1. osada 2. osada	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
36.	Czerwonka Szlachecka Kolonia	43-68/8/5	1. osada 2. osada	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
37.	Dąbrówka	42-68/21/1	1. ślad osadnictwa 2. ślad osadnictwa	-	Późne średn. Nowożytność
38.	Dąbrówka	42-68/22/2	1. ślad osadnictwa		XV-XVIII w.
39.	Dąbrówka	42-68/23/3	1. ślad osadnictwa	nieokr.	Nieokr.
40.	Guty Duże	42-69/2/1	ślad osadnictwa	-	średniowiecze/nowożytność
41.	Guty Duże	42-69/9/1	1. osada	-	XV-XVIII w.

42.	Guty Duże	42-69/10/2	1. osada 2. osada	-	XIV/XV-XV w. XVI-XIX w.
43.	Guty Duże	42-69/11/3	1. osada	-	XV-XIX w.
44.	Guty Małe	42-68/1/1		-	
45.	Guty Małe	42-68/20/2	1. osada	-	Nowożytność
46.	Jankowo	43-67/6/1		-	Okres wpływów rzymskich
47.	Jankowo	43-67/39/2	1. osada	Późne średn.	XIV-XV w.
48.	Jankowo	43-67/40/3	1. osada	Późne średn. i Nowożytność	XIV-XVIII w.
49.	Jankowo	43-67/41/4	1. osada	Późne średn. i Nowożytność	XIV-XVII w.
50.	Jankowo	43-67/42/5	1. osada	Wczesne średn.	X-XIII-XIV w.
51.	Jankowo	43-67/43/6		Łużycka	
52.	Janopole	43-68/14/1	1. ślad osadnictwa 2. osada	polska polska	Wczesne średn. Nowożytność
53.	Janopole	43-68/22/2	1. ślad osadnictwa	?	EK – EB ?
54.	Kałęczyn	42-68/9/1	1. ślad osadnictwa	-	Nowożytność
55.	Krzyżewo- Jurki	42-68/2/1	1. osada	-	XVI-XVIII w.
56.	Krzyżewo- Jurki	42-68/3/2	1. osada	-	XV-XVI w.
57.	Krzyżewo- Marki	42-68/4/1	1. osada	-	Nowożytność
58.	Krzyżewo- Marki	42-68/5/2	1. osada 2. ślad osadnictwa	-	XIV w. Nowożytność
59.	Lipniki	43-69/2/1	1. osada	-	Średniowiecze
60.	Lipniki	43-69/3/2	1. ślad osadnictwa	-	Późne średniowiecze
61.	Lipniki	43-69/4/3	1. osada	-	Wczesne średn.
62.	Mariampole	42-69/29/1	1. osada	-	Późne średniowiecze
63.	Perzanowo	43-68/2/1	1. osada 2. osada	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
64.	Perzanowo	43-68/3/2	1. osada 2. ślad osadnictwa	polska polska	Późne średn. Nowożytność
65.	Perzanowo	43-68/9/3	1. osada 2. osada	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
66.	Perzanowo	43-68/16/4	1. osada 2. osada	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
67.	Perzanowo	43-68/17/5	1. ślad osadnictwa 2. osada	polska polska	Średniowiecze Nowożytność
68.	Perzanowo	43-68/18/6	1. osada 2. ślad osadnictwa	polska polska	Nowożytność Średniowiecze
69.	Perzanowo	43-68/19/7	1. ślad osadnictwa	polska	Nowożytność

70.	Perzanowo Kolonia	43-68/8/1	1. osada	-	Średniowiecze/ Późne średn.
71.	Ponikiew Wielka	42-69/3/1	1. osada	-	Wczesne średn.
72.	Ponikiew Wielka	42-69/23/2	1. osada 2. osada	-	XI-XIII w. Późne średniowiecze/Nowożytność
73.	Ponikiew Wielka	42-69/24/3	1. osada 2. osada	-	Późne średniowiecze/Nowożytność Nowożytność
74.	Ponikiew Wielka	42-69/25/4	1. ślad osadnictwa 2. osada 3. osada	łużycka	EB XII w. Późne średniowiecze/Nowożytność
75.	Ponikiew Wielka	42-69/35/5	1. ślad osadnictwa	-	XI-XII w.
76.	Ponikiew Wielka	42-69/36/6	1. ślad osadnictwa	-	Nowożytność
77.	Sewerynowo	43-68/15/1	1. osada	polska	Nowożytność
78.	Soje	42-69/30/1	1. ślad osadnictwa	-	Nowożytność
79.	Soje	42-69/31/2	1. ślad osadnictwa	-	Nowożytność
80.	Święta Trójca	42-69/4/1	1. ślad osadnictwa 2. osada 3. osada	-	Późne średniowiecze Późne średniowiecze/Nowożytność Nowożytność
81.	Tłuszcz	43-69/5/1	1. ślad osadnictwa 2. ślad osadnictwa	?	EK Średniowiecze

Źródło: dane UG Czerwonka

8.2.3 Zabytki nieruchome ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków

Tabela 8. Wykaz zabytków nieruchomych

L.p.	MIEJSCOWOŚĆ	ADRES	OBIEKT	REJESTR ZABYTEKÓW	WOJ. EWID. ZAB.
1.	Budzyno-Wałędzięta	Nr 12	budynek mieszkalny – chałupa drewniana	-	TAK
2.	Czerwonka	-	kościół parafialny p.w. MB Nieustającej Pomocy	A-471 z 07.07.1981 r.	-
3.	Czerwonka	-	cmentarz przykościelny	-	TAK
4.	Czerwonka	-	cmentarz parafialny rzymskokatolicki	-	TAK
5.	Czerwonka	Nr 11	budynek mieszkalny – chałupa drewniana	-	TAK
6.	Guty Duże	Nr 29	budynek mieszkalny – chałupa drewniana	-	TAK
7.	Mariampole	Nr 11	budynek mieszkalny – chałupa drewniana	-	TAK

8.	Ponikiew Wielka	Nr 2	budynek mieszkalny – chałupa drewniana	-	TAK
9.	Sewerynowo	-	mogiła zbiorowa pacjentów szpitala pomordowanych podczas II wojny światowej	-	TAK
10.	Soje	-	mogiła wojenna z okresu II wojny światowej	-	TAK
11.	Ulaski	Nr 28	budynek mieszkalny – chałupa drewniana	-	TAK
12.	Ulaski	Nr 29	budynek mieszkalny – chałupa drewniana	-	TAK
13.	Budzyno-Wałędzięta	-	Krzyż wotywny z 1902 r.	-	-
14.	Soje	-	Krzyż wotywny z 1914 r.	-	-

Źródło: dane UG Czerwonka

8.2.4. Dziedzictwo kulturowe oraz dobra kultury współczesnej

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym definiuje pojęcie dóbr kultury współczesnej. Są to „niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna.”

Dla potrzeb „Studium” dokonano próby zdefiniowania potencjalnego gminnego spisu dóbr kultury współczesnej. Przyjęto jako wymóg dla włączenia obiektu lub zespołu obiektów do zbioru dóbr kultury współczesnej spełnianie przez niego następujących kryteriów:

1. nowatorstwo w zakresie rozwiązań architektonicznych, urbanistycznych i technicznych,
2. tworzenie wartości przestrzennej samodzielnie lub poprzez współistnienie z innymi obiektami lub tworzenie warunków dla dalszego wartościowego rozwoju miejsca lokalizacji,
3. budowanie „tradycji miejsca” – funkcjonowanie jako obiekt szczególny, rozpoznawalny, dostrzegalny przez społeczeństwo,
4. wartość służąca budowaniu korzystnego wizerunku Gminy – dbającej o zabytki i środowisko,
5. wartość artystyczna i historyczna,
6. uznanie, wyróżnienia, nagrody.

Przyjmując w/w kryteria, przyjmuje się, że na terenie Gminy Czerwonka do obiektów lub zespołów obiektów będących dobrami kultury współczesnej można zaliczyć: dwie mogiły wojenne z II wojny światowej oraz kościół parafialny rzymsko-katolicki w Czerwonce Włościańskiej.

Tabela 9. Wykaz obiektów lub zespołów obiektów będących dobrami kultury współczesnej

miejsowość	rodzaj	opis
Czerwonka Włościańska	kościół parafialny rzymsko-katolicki	Obecna murowana świątynia została zbudowana w latach 1901–1906 w stylu neogotyckim. Jest to budowla trzynawowa, halowa, od strony zachodniej kościoła znajduje się nieukończona wieża. Podczas działań wojennych w 1944 roku kościół został mocno uszkodzony i odbudowany po

		zakończeniu II wojny światowej.
Soje	mogiła wojenna	Czas powstania - lata 1939-1945. Mogiła ziemna usytuowana w lesie ok. 200m na wschód od zabudowań - teren poprzecinany okopami - mogiła bez tablicy i oznaczeń. Brak innych danych w tym odnośnie narodowości, przyczyn śmierci oraz ilości pochowanych tam osób.
Sewerynowo „Wąski Las”	mogiła wojenna	"Wąski Las" w miejscowości Sewerynowo jest miejscem morderstwa przez hitlerowców w lutym 1940r. około 500 chorych pacjentów szpitala w Makowie Mazowieckim .
Sewerynowo	nieczynny cmentarz protestancki	Pozostałości po dawnym cmentarzu protestanckim, na którym są pochowani osadnicy przybyli z Prus w okresie III zaboru, kiedy powiat makowski znalazł się w Prusach Nowowschodnich.

8.2.5. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy oraz krajobrazu kulturowego gminy została wykonana w oparciu o wizje lokalne w terenie, przegląd dostępnej literatury oraz dokumentów gminnych, dokumentacji konserwatorskiej znajdującej się w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków Delegatura w Ostrołęce oraz informacji uzyskanych w gminie oraz Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami.

Zgodnie m.in. z GPOnZ zostały określone szanse i zagrożenia dotyczące zasobu zabytkowego, warunków dla realizacji działań w zakresie inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac budowlanych w odniesieniu do nieruchomości zabytkowych, jak również upowszechniania i promowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego dla rozwoju gminy.

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE MAJĄCE WPŁYW NA DZIEDZICTWO KULTUROWE W GMINIE CZERWONKA	
SZANSE	ZAGROŻENIA
Funkcjonowanie samorządu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.	
<ul style="list-style-type: none"> • Stała współpraca z samorządem powiatowym i MWKZ • Systematyczne realizowanie zadań w zakresie ochrony zabytków • Posiadanie wykonanej gminnej ewidencji zabytków • 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak wypracowanego modelu współpracy z samorządem powiatowym i MWKZ • Wobec braku bieżących remontów i stałego nadzoru postępująca degradacja obiektów zabytkowych • Brak wizji strategicznej dot. zarządzania dziedzictwem gminy •

Stan zachowania zabytków nieruchomych i stanowisk archeologicznych	
<ul style="list-style-type: none"> Niewielka reprezentatywna grupa zachowanych obiektów nieruchomych, przede wszystkim drewnianej architektury mieszkalnej Stosunkowo dobry stan techniczny obiektów zabytkowych 	<ul style="list-style-type: none"> Potencjalnie duże zagrożenie samowolami budowlanymi umniejszającymi wartość zabytkową Potencjalnie duża liczba zniszczeń stanowisk arch. w wyniku orki Brak środków finansowych na remonty w skali samorządu, województwa – które mogłyby być dedykowane na zabytki
Obecność zabytków w dokumentach planistycznych i strategicznych	
<ul style="list-style-type: none"> Uwzględnianie ochrony zabytków w nowych planach miejscowych i w studium 	<ul style="list-style-type: none"> Brak wyznaczonych stref ochrony dla obiektów zabytkowych w MPZP
Wizerunek dziedzictwa Gminy i jego wykorzystanie społeczne oraz turystyczne	
<ul style="list-style-type: none"> Możliwość wykorzystania turystycznego zabytków w Czerwonce Rozwój nowych szlaków turystycznych Potencjał różnorodności dziedzictwa w tworzeniu nowych produktów turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> Częsty brak społecznej świadomości dot. Zabytków Brak opracowań pod kątem turystycznego wykorzystania obiektów Brak kompleksowych informacji o zabytkach na stronie www gminy
Finansowanie prac i działań związanych z zabytkami	
<ul style="list-style-type: none"> Duża dostępność funduszy zewnętrznych, choć o niewielkich środkach 	<ul style="list-style-type: none"> Brak środków w budżecie samorządu gminy, powiatu i województwa Brak środków w budżecie MWKZ Brak działań w zakresie wykorzystania potencjału ekonomicznego zabytków

Synteza elementów przyrody i widocznych efektów działalności człowieka jest architekturą krajobrazu, czyli formą, która obok treści składa się na krajobraz kulturowy.

Ochrona tego krajobrazu to pełna ochrona obiektu zabytkowego wraz jego otoczeniem i walorami przyrodniczymi, roślinnością i warunkami socjologicznymi. Polega ona na ochronie najcenniejszych obiektów, zespołów, obszarów i świadomym ich przekształcaniu w taki sposób, by tworząc nowe wartości, unikać deformacji istniejącego, historycznie ukształtowanego dziedzictwa. Chronić należy więc nie tylko obiekty architektury, kapliczki i figury przydrożne, również krajobraz ukształtowany ludzką ręką. Ochrony wymaga również dziedzictwo niematerialne - przejawy kultury odziedziczone po przodkach i przekazywane kolejnym pokoleniom.

Procesy osadnicze i rozwój przestrzenny gminy znacząco wpłynęły na stan zachowania i występowanie niektórych rodzajów obiektów i zespołów zabytkowych na terenie gminy Czerwonka. Do obszarów o najwyższych wartościach krajobrazowych należą, zarówno obszary o krajobrazie gminnym, jak i otwartym.

8.3. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenie przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych

Na dzień sporządzania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czerwonka”, Sejmik Województwa nie uchwalił audytu krajobrazowego dla województwa mazowieckiego.

9. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia

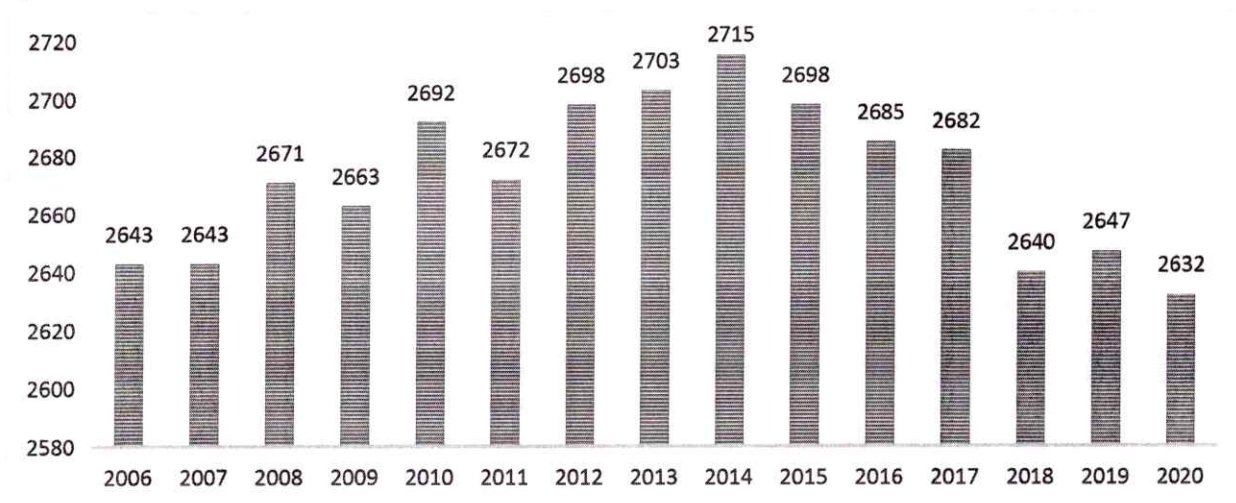
9.1. Struktura społeczna gminy

9.1.1. Demografia

Gminę Czerwonka zamieszkuje obecnie 6496 mieszkańców (dane Główny Urząd Statystyczny na dzień 31.12.2019r.), co daje 1,7% liczby ludności zamieszkującej powiat ostrołęcki. Pod względem wielkości zaludnienia gmina Czerwonka należy do jednej z mniejszych i najmniej zaludnionych.

Poddając analizie strukturę demograficzną na przestrzeni 10 lat można zauważyć niewielki (ok. 2%) spadek liczby mieszkańców gminy.

Ryc. 1. Liczba ludności 2006-2019 (stan na 31 XII):

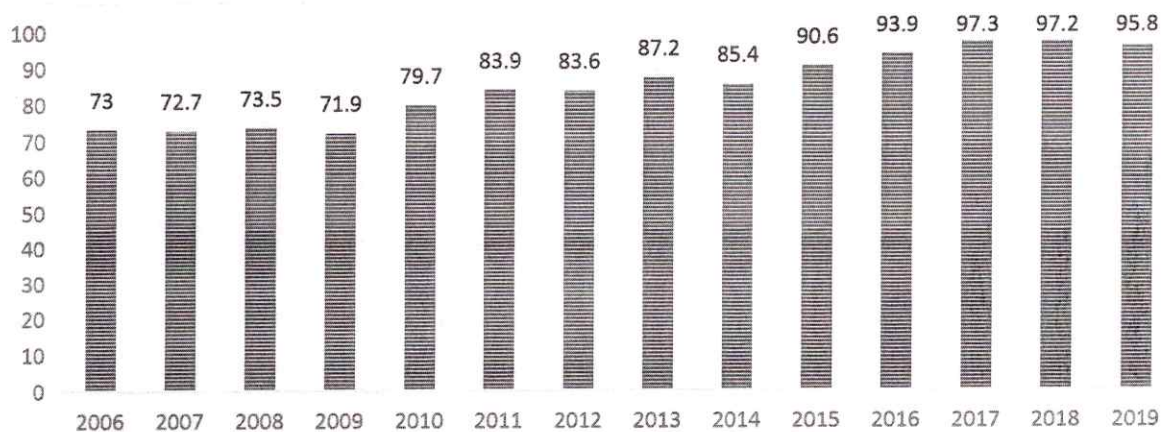
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Pod względem demograficznym gmina należy do obszarów o spadającym rozwoju demograficznym, gdzie zauważalne są negatywne zjawiska demograficzne. Jednak na przestrzeni 10 lat (2009-2018) liczba ludności jest na w miarę ustabilizowanym poziomie około 6600 - 6500 osób. Struktura wieku wg płci jest zrównoważona - na 100 mężczyzn przypada około 100 kobiet.

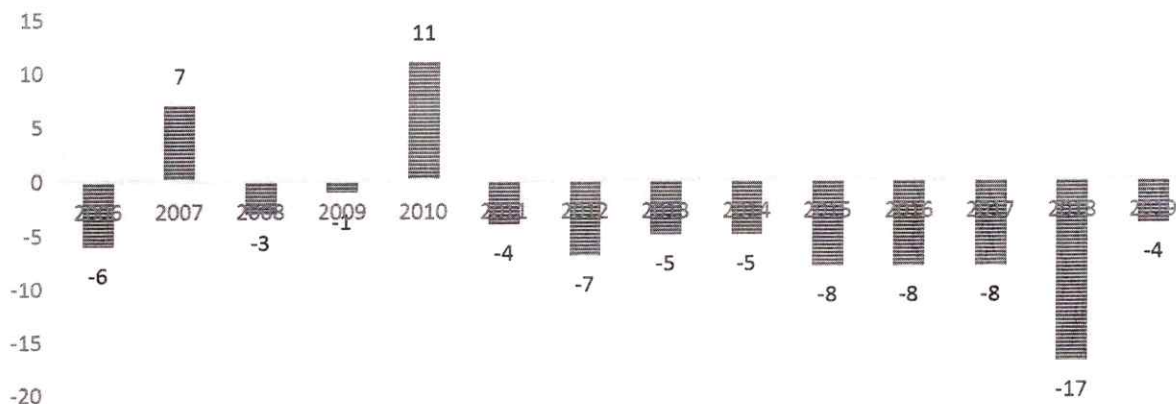
Obciążenie demograficzne:

Ryc. 2. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2006-2019 (stan na 31 XII):

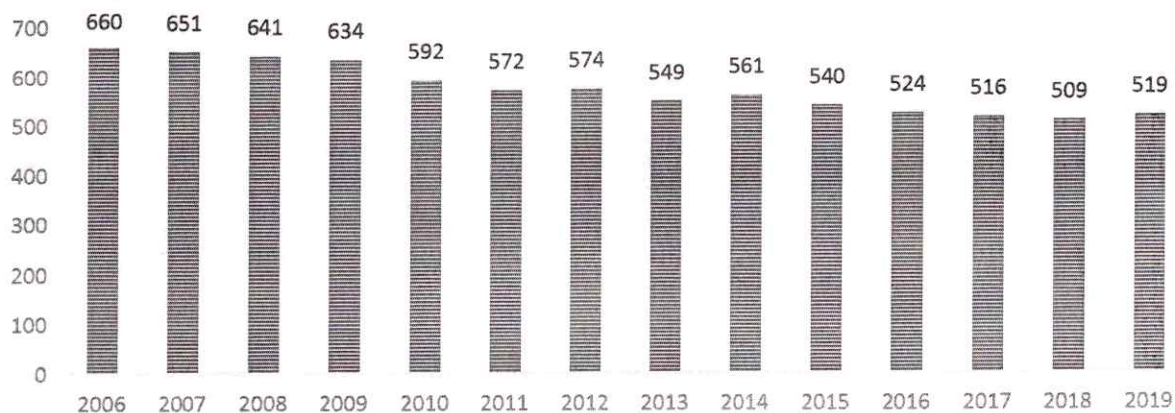
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności:

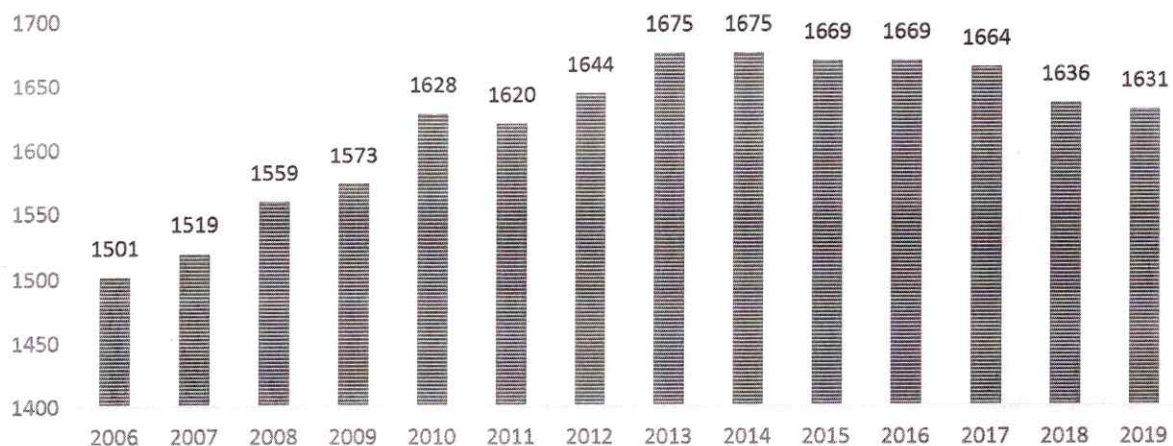
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 4. Ludność w wieku przedprodukcyjnym:

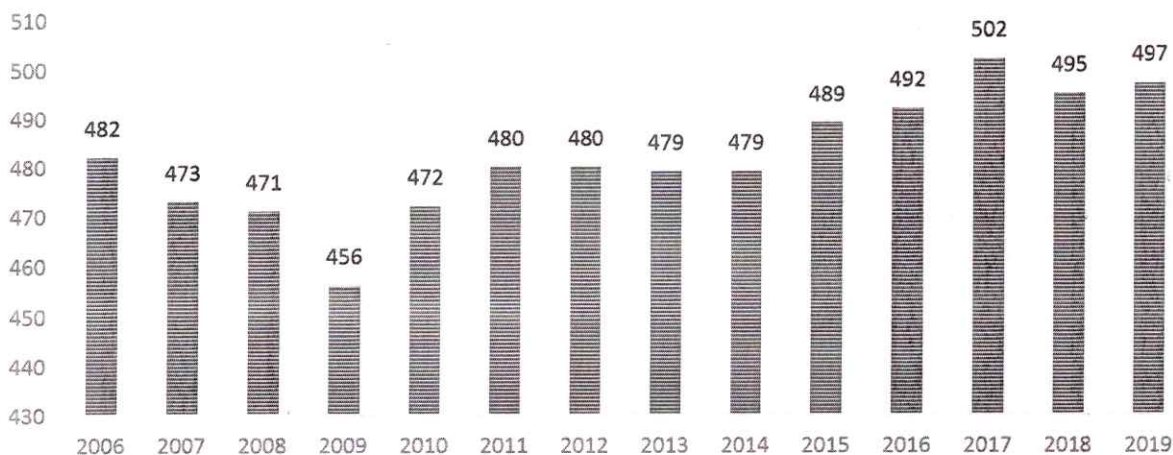
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 5. Ludność w wieku produkcyjnym:

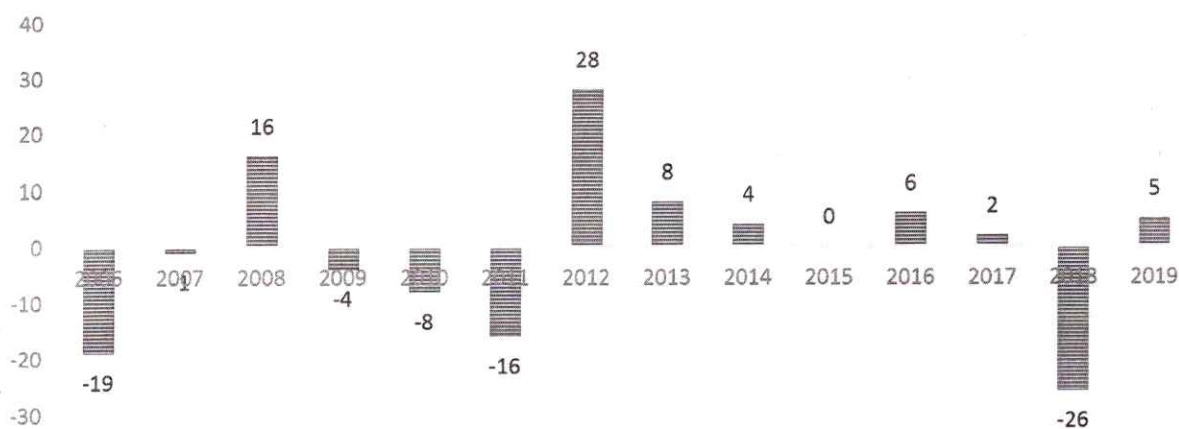
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 6. Ludność w wieku poprodukcyjnym:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 7. Saldo migracji ogółem:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na podstawie powyższych danych można zauważyć powolny ale stały spadek liczny ludności w wieku przedprodukcyjnym, co jest wynikiem mniejszej dzietności mieszkańców (od 2011 widoczny stały ujemny przyrost naturalny), wynika to bezpośrednio ze starzenia społeczeństwa, gdyż liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym rośnie, w wieku przedprodukcyjnym systematycznie spada od 2006 roku, w wieku produkcyjnym natomiast po mocnym wzroście w latach 2006-2014, również obecnie spada, jednak cały czas jest wyraźnie większa niż w latach 2006-2011.

W 2019 roku przyrost naturalny wyniósł -4. Od 2011 do 2018 można zauważyć stały pogłębiający się spadek do wartości -17. Dopiero w ostatnim roku przyrost podskoczył do -4. Można przypuszczać, że w najbliższych latach przyrost naturalny będzie jednak cały czas na ujemnym poziomie, co jest wynikiem starzenia się społeczeństwa oraz mniejszej dzietności. Saldo migracji powinno utrzymywać się na podobnym poziomie jak w latach 2013-2017.

Tabela 10. Zestawienie liczby mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców w poszczególnych latach		
		2010	2015	2020
1.	Adamowo	20	20	20
2.	Budzyno	187	194	193
3.	Budzyno - Bolki	131	135	133
4.	Budzyno - Lipniki	46	47	43
5.	Cieciórki Szlacheckie	67	64	61
6.	Cieciórki Włociańskie	35	22	18
7.	Ciemniewo	34	36	34
8.	Czerwonka Szlachecka	174	128	109
9.	Czerwonka Włociańska	274	177	168
10.	Dąbrówka	274	272	262
11.	Guty Duże	120	112	109
12.	Guty Małe	75	63	62
13.	Jankowo	302	322	340
14.	Janopole	149	178	184
15.	Kałęczyn	49	50	49
16.	Krzyżewo - Jurki	54	49	41
17.	Krzyżewo - Marki	30	30	26
18.	Lipniki	67	40	66
19.	Mariampole	38	40	39

20.	Perzanowo	221	221	206
21.	Ponikiew Wielka	49	39	38
22.	Sewerynowo	51	47	47
23.	Soje	33	27	27
24.	Tłuszcz	100	96	87
25.	Ulaski	250	255	246
26.	Nowe Zacisze	26	19	17

Liczba mieszkańców wsi gminnych oscyluje w granicach od 18 do 340 osób. Należy zwrócić uwagę, że aż w 15 miejscowościach sukcesywnie ubywa mieszkańców (rubryki oznaczone kolorem czerwonym), w 3 systematycznie rośnie (rubryki oznaczone kolorem zielonym), natomiast w pozostałych 8 utrzymuje się na wyrównanym poziomie.

Do wsi rozwojowych gdzie widać wyraźny wzrost liczby mieszkańców można zaliczyć: Budzyno, Jankowo, Janopole.

Liczba osób zamieszkujących poszczególne tereny obrazuje warunki ekofizjograficzne oraz warunki rozwoju urbanistycznego gminy. Duża liczba mieszkańców zajmujących dany teren m. in. związana jest z występowaniem dobrych warunków fizjograficznych, bliskością Makowa Mazowieckiego, dobrze rozwiniętą infrastrukturą oraz bliskością terenów rekreacyjnych oraz cennych przyrodniczo.

Tworząc nowe miejsca pracy, wzmacniając zaplecze socjalne, stwarzając możliwość produkcji i wykonywania usług oraz przede wszystkim wzmacniając funkcje rolniczą gminy, można uzyskać zmniejszenie ruchów migracyjnych ludności oraz zwiększenie jakości życia, co spowodowałoby wzrost przyrostu ludności. Skutkiem czego byłby wzrost gospodarczy gminy oraz jej rozwój. Należy stosować rozwiązania przestrzenne, pozwalające na podniesienie standardu życia w gminie, zarówno ekonomicznego jak i przestrzennego, aby oprócz wstrzymania fali migracyjnej zachęcić migrantów spoza obszaru gminy do osiedlania się w gminie. W tym celu należy kreować harmonię i ład przestrzenny, co może przyczynić się do promowania gminy jako obszaru o wysokich walorach estetycznych oraz środowiskowych.

9.1.2. Rynek pracy

W strukturze zatrudnienia na terenie gminy dominuje rolnictwo. Działalność gospodarczą prowadzona jest w branżach takich jak m.in.: usługi ogólnobudowlane, handel, przetwórstwo, transport, a głównymi zakładami zatrudniającymi największą liczbę osób jest: Urząd Gminy W Czerwonce oraz szkoła podstawowa w Czerwonce Włościańskiej. Pozostałe firmy to niewielkie przedsiębiorstwa rozproszone po terenie gminy.

Większość mieszkańców gminy utrzymuje się z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Głównym sposobem użytkowania gruntów jest zasiew pól i uprawa zbóż oraz w mniejszym stopniu hodowla bydła. Działalność rolnicza na terenie Gminy Czerwonka jest w znacznym stopniu wyspecjalizowana.

Zgodnie z Powszechnym spisem rolnym przeprowadzonym w 2010r, na terenie gminy Czerwonka zlokalizowanych było 480 gospodarstw rolnych. Najwięcej gospodarstw rolnych posiada areał 5-10 ha (116).

Zgodnie z informacją o podmiotach gospodarki narodowej w rejestrze REGON sytuacja na obszarze gminy na koniec 2019r. kształtowała się następująco: 147 osób fizycznych prowadziło działalność gospodarczą, zarejestrowanych były 2 spółki handlowe, 1 spółdzielnia, 1 fundacja i 10

stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych.

W 2019 roku 175 podmiotów prowadziło działalność gospodarczą wobec 154 w 2016 roku i 145 w 2014 roku.

Podział na sekcje wg PKD 2007 kształtował się następująco:

- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A) - 7 podmiotów,
- górnictwo i wydobywanie (sekcja B) - 1 podmiot,
- przetwórstwo przemysłowe (sekcja C) - 15 podmiotów,
- dostawa wody (sekcja E) - 1 podmiot,
- budownictwo (sekcja F) - 41 podmiotów,
- handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (sekcja G) - 33 podmioty,
- transport i gospodarka magazynowa (sekcja H) - 23 podmioty,
- działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I) - 2 podmioty,
- informacja i komunikacja (sekcja J) - 2 podmioty,
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K) - 3 podmioty,
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M) - 4 podmioty,
- działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N) - 3 podmioty,
- edukacja (sekcja P) - 5 podmiotów,
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna (sekcja Q) - 4 podmioty,
- działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (sekcja R) - 4 podmioty,
- pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników w tym na własne potrzeby, organizacje i zespoły eksterytorialne (sekcja S.T.U) - 20 podmiotów,

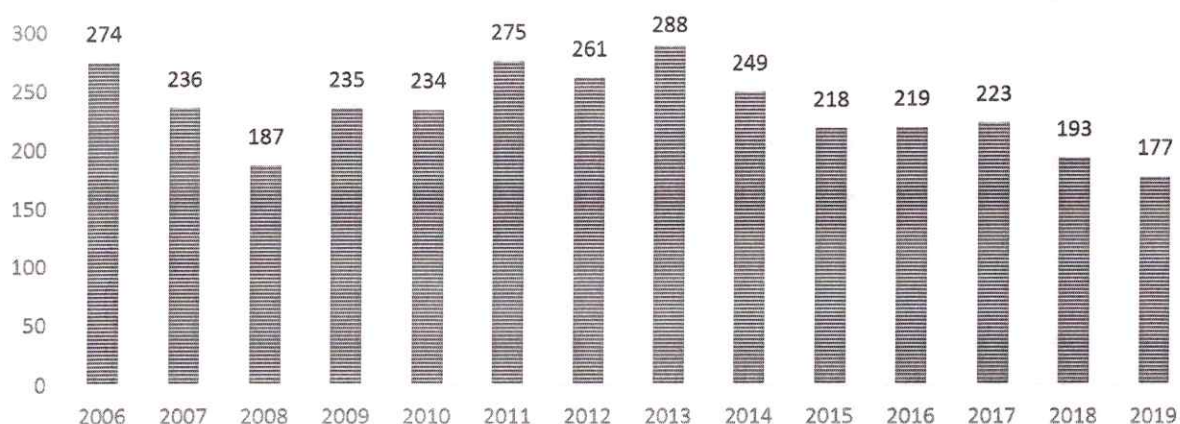
Na podstawie danych archiwalnych widać wyraźny wzrost ilości podmiotów prowadzących działalność w sekcji F (budownictwo), gdzie jeszcze w 2015 roku było ich 33, w 2017 roku - 40, natomiast w 2019 roku 41.

Na terenie gminy Czerwonka w 2019 roku z ogólnej liczby 175 podmiotów gospodarczych 172 podmioty zatrudniały do 9 pracowników, natomiast jedynie 3 podmioty od 10 do 49 pracowników.

Z analizy powyższych danych wynika, że gmina Czerwonka ma dogodne uwarunkowania związane pracą i zatrudnieniem w sektorze budownictwa, rolnictwa i leśnictwa, przetwórstwa, handlu hurtowego i detalicznego. Ilość podmiotów z roku na rok systematycznie rośnie co przekłada się na spadające bezrobocie. Jest to zgodne z polityką przestrzenną gminy i należy dążyć do rozwoju gminy w tych kierunkach.

W roku 2019 bezrobocie w gminie wynosiło 10,9% w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym, odpowiednio 11% w przypadku kobiet i 10,7% w przypadku mężczyzn (łącznie 177 osób). Było więc nieznacznie wyższe niż w całym powiecie, w którym wyniosło 10,6% i znacznie wyższe niż w woj. mazowieckim (3,9%).

Ryc. 8. Bezrobocie rejestrowane ogółem (osoby):

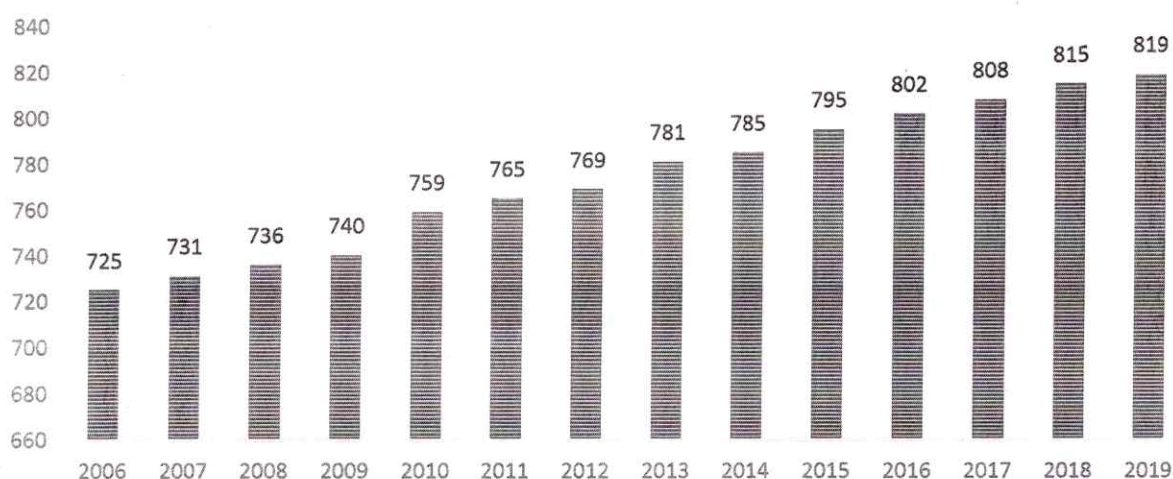
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zauważalny spadek bezrobocia obserwowany jest dopiero od 2013 roku i jest on spowodowany prawdopodobnie coraz lepszą koniunkturą oraz wprowadzeniu nowych programów wspomagających samozatrudnienie, które stają się coraz powszechniejsze. Należy jednak zwrócić uwagę że są to wyłącznie dane statystyczne, nie biorące pod uwagę bezrobotnych nie zarejestrowanych.

9.1.3. Warunki mieszkaniowe.

Główną formą własności mieszkań w gminie jest własność prywatna. Na terenie gminy w 2019 roku zlokalizowanych było 834 budynków mieszkalnych, w roku 2008 było ich natomiast 762. Widoczny jest więc wyraźny trend wzrostowy. Spowodowane jest to koniunkturą na rynku nieruchomości, w tym: niższymi cenami gruntów w gminie niż na w rejonie Makowa Mazowieckiego oraz migracją na tereny nad Orzycem.

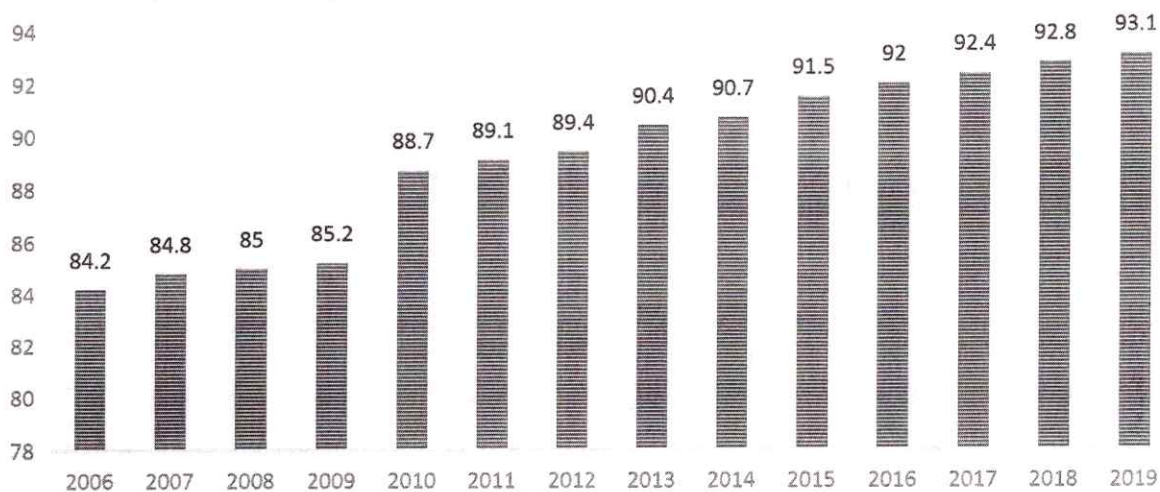
Ryc. 9. Zasoby mieszkaniowe (liczba mieszkań ogółem):

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

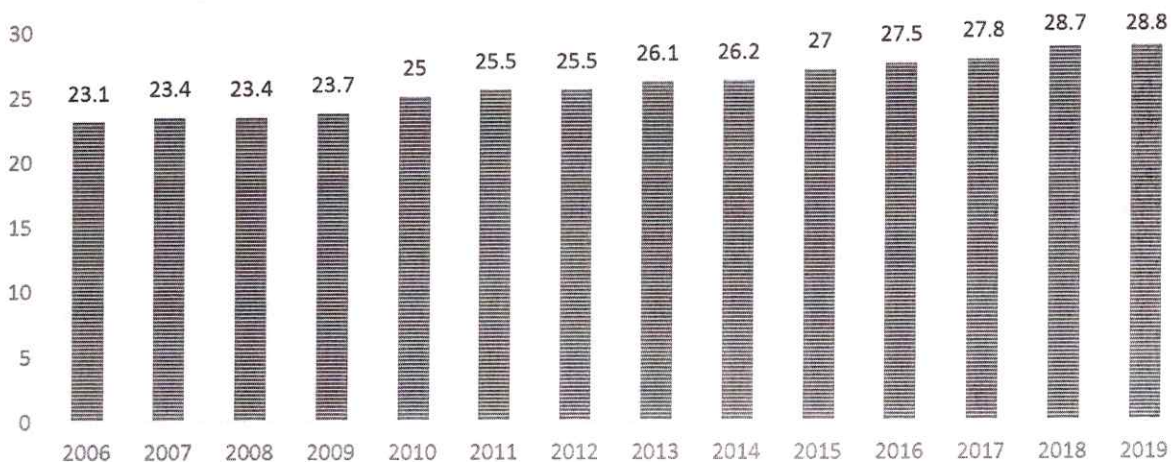

Ryc. 10. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 11. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zgodnie z powyższymi tabelami, pomimo spadającej liczby ludności w celu zaspokojenia swoich potrzeb, inwestorzy zwiększali ilość oraz powierzchnię budynków mieszkalnych, co ma odzwierciedlenie w przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania w przeliczeniu na osobę.

Wyposażenie budynków mieszkalnych w media w 2019 roku:

- Sieć elektroenergetyczna – 99 %;
- Sieć wodociągowa – 90,9 %
- Sieć kanalizacyjna – 0 %;
- Sieć gazowa – 0 %.

9.1.4. Struktura usługowa

Miejscowość Czerwonka Włościańska stanowi główny ośrodek usługowy gminy. Znajdują się tu sklepy, punkty usługowe, placówka zdrowia, szkoła podstawowa, siedziba Urzędu Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, urząd pocztowy, apteka, Biblioteka Publiczna oraz Centrum Kultury.

Pozostałe miejscowości mają w swojej strukturze usługi podstawowe, przeważnie w formie sklepu spożywczo-przemysłowego, świetlicy wiejskiej ewentualnie usług oświaty.

Oświata

Gmina Czerwonka oferuje pełen pakiet usług oświaty podstawowej, jak również przedszkolnej i jest organem prowadzącym dla 1 szkoły podstawowej i jednego przedszkola. Są to:

- 1) Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Czerwonce Włościańskiej,
- 2) Gminne Przedszkole w Czerwonce Włościańskiej.

Tabela 11. Edukacja - wskaźniki

EDUKACJA	2012/13	2015/16	2018/19
Placówki wychowania przedszkolnego	1	1	1
w tym przedszkola	1	1	1
Dzieci w przedszkolach	45	39	53
w tym w przedszkolach	70	75	96
Szkoły podstawowe	1	1	1
Uczniowie szkół podstawowych	112	109	114
Szkoły gimnazjalne	0	0	0
Uczniowie szkół gimnazjalnych	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Zgodnie z powyższą tabelą liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego oraz liczba uczniów w latach 2012 - 2019 uległa nieznacznej zmianie. W roku 2012 w gminie Czerwonka do przedszkoli uczęszczało 45 dzieci natomiast w 2018 roku było to już 53 dzieci. Wzrosła również symbolicznie ilość uczniów w szkołach podstawowych z 112 w 2012 roku do 115 w 2018 roku.

Opieka medyczna

Usługi medyczne dla mieszkańców gminy świadczy:

- Przychodnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Czerwonce Włościańskiej

Podstawowa opieka zdrowotna uzupełniona jest przez prywatny gabinet lekarsko stomatologiczny w Czerwonce Włościańskiej.

Kultura

Na terenie gminy Czerwonka działa Biblioteka Publiczna oraz Centrum Kultury w Czerwonce. Organizatorami imprez cyklicznych na terenie gminy jest głównie Gminny Ośrodek Kultury w Czerwonce oraz współorganizatorzy czyli Urząd Gminy w Czerwonce. Lokalnymi ogniskami kulturalnymi są również szkoła oraz jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych. Na terenie gminy znajdują się 3 takie jednostki:

- OSP Czerwonka,
- OSP Dąbrówka,
- OSP Guty Duże,

Religia

Większość mieszkańców Gminy Czerwonka jest wyznania katolickiego i skupieni są w kościoły dekanatu Różan, diecezji łomżyńskiej:

- Parafii pw. Św. Marii Magdaleny w Czerwonce Włościańskiej

Na terenie Gminy Czerwonka znajduje się jeden czynny cmentarz:

- w Czerwonce Włościańskiej – cmentarz rzymskokatolicki;

Struktura usługowa gminy nie jest zbyt dobrze rozwinięta, jednak główny ośrodek usługowy czyli Maków Mazowiecki znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie gminy.

Turystyka i rekreacja

Gmina Czerwonka należy do miejsc atrakcyjnych pod względem turystyki i rekreacji z powodu szczególnych walorów przyrodniczych opisanych w powyższych rozdziałach. Rozwój gospodarczy obszaru przebiega zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju, a tym samym zasoby środowiska naturalnego stanowią cenny element wpływający na rozwój regionu i jego funkcji agroturystycznej oraz turystyczno - rekreacyjnej. Charakter gminy świadczy o dużym udziale gospodarstw rolnych w lokalnej gospodarce. W zakresie rozwoju przedsiębiorczości dominującym sektorem są drobni przedsiębiorcy, których działalność nie wpływa negatywnie na stan środowiska naturalnego.

Na terenie gminy Czerwonka działa Gminne Centrum Kultury, gdzie organizowane są różnego rodzaju zajęcia, spotkania i warsztaty. Gmina Czerwonka posiada również zespół wielofunkcyjnych boisk w Czerwonce Włościańskiej. W gminie Czerwonka corocznie na początku lata odbywają się Dni Czerwonki oraz inne imprezy okolicznościowe w tym coroczny bieg Siedmiu Róż, czyli bieg zielonym szlakiem Niziny Mazowieckiej.

Oprócz rekreacji zorganizowanej na terenie gminy Czerwonka funkcjonuje turystyka niezorganizowana. Rozwijana jest głównie w rejonach wsi bezpośrednio sąsiadujące z rzeką Orzyc, która jest miejscem gdzie organizowane są liczne spływy kajakowe.

Na terenie gminy funkcjonują również liczne świetlice wiejskie, w tym m.in. w Janopolu, Dąbrówce, Ulaskach, Cieciorkach Szlacheckich, Budzynie, Gutach Dużych, ścieżki edukacyjno - przyrodnicze m.in. w Tuszczu, otwarte strefy aktywności w Budzynie oraz Janopolu, oraz baza edukacyjna w Lipnikach

Do szans rozwojowych funkcji turystycznej na terenie gminy można zaliczyć:

- dostępność komunikacyjną i dobrą sieć dróg,
- walory środowiska naturalnego - dolina rzeki Orzyca oraz Różanicy oraz bardzo dużą lesistość

gminy

- bardzo dobre warunki do rozwoju turystyki kajakowej,
- dobre warunki do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i konnej,
- dobre warunki do rozwoju agroturystyki,
- atrakcyjne położenie komunikacyjne w centrum Polski,
- dostępność zewnętrznych środków finansowych Unii Europejskiej i krajowych wspierających rozwój obszarów wiejskich,
- rosnące zainteresowanie agroturystyką i turystyką aktywną.

Usługi komercyjne, zabudowa produkcyjna, składy i magazyny

Wiodącą funkcją gminy Czerwonka jest rolnictwo. Dominacja tej funkcji wynika z uwarunkowań przyrodniczych, glebowych, z tradycji gospodarki rolnej i potencjału gospodarstw rolnych. Obok funkcji wiodącej wykształciła się, aczkolwiek w stopniu niewielkim, funkcja uzupełniająca - rekreacja. Rozwój tej funkcji wiąże się ściśle z doliną rzeki Orzyc - terenami o najbardziej atrakcyjnych cechach środowiska i jednocześnie o najniższym potencjale rolniczym.

Na terenie gminy brak jest zdefiniowanych obszarów, gdzie zlokalizowane są skoncentrowane tereny usługowe oraz przemysłowe. Tereny usługowe i produkcyjne lokalizowane są jednostkowo na obszarze całej gminy.

Znajdujące się na terenie gminy Czerwonka podmioty gospodarcze nie oferują pełnego pakietu usług komercyjnych, jednak ze względu na bliskie położenie Makowa Mazowieckiego, są one świadczone w bardzo bliskim sąsiedztwie gminy.

Na podstawie analizy stanu istniejącego nie można określić przeważającej gałęzi usług komercyjnych dominującej na terenie gminy. Zgodnie z danym GUS, w 2019r. zarejestrowanych było 175 podmiotów gospodarczych sektora prywatnego, z czego najwięcej zarejestrowanych podmiotów było w sektorach kolejno od największego: budownictwa, handlu, transportu i przetwórstwa przemysłowego.

Wybrane największe firmy usługowe, produkcyjne, składy i magazyny zlokalizowane na terenie gminy Czerwonka.

- DREWNAR Andrzej Wiewiórkowski
- TOMEX Tomasz Słoniewski
- KRUSZNAT Andrzej Kołakowski
- KWIATO-AUTO SERWIS Robert Kwiatkowski
- Ośrodek szkolenia Kierowców NOWA Janusz Bański
- POL-DREW Jacek Perzanowski
- Sklep DINO

9.2. Rolnictwo.

Podstawową funkcją terenów wiejskich jest produkcja rolna stanowiąca o rozwoju techniczno-gospodarczym gminy. Na terenie gminy użytki rolne stanowią ok 50 % całego obszaru gminy i charakteryzują się niskim poziomem bonitacji (przeważają gleby klas V i VI). W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne (ok. 42 % powierzchni). Natomiast podstawową funkcją gminy jest rolnictwo oparte na uprawach polowych.

Średnia wielkość gospodarstw rolnych stale rośnie i wynosiła w 2010r. 13,99ha, (w województwie mazowieckim wielkość ta wynosi 8,55 ha w 2014 r.) z przewagą gospodarstw od 5 do 10 ha, co

przyczynia się do wysokiej efektywności produkcji rolniczej.

W 2010r, na terenie gminy Czerwonka zlokalizowanych było 480 gospodarstw rolnych. Najwięcej gospodarstw rolnych posiada areał w przedziale 5-10ha (116). Dane statystyczne wskazują, że na terenie gminy znajdują się w przeważającej mierze małe i średnie (do 15ha) gospodarstwa rodzinne.

Struktura użytkowania terenów rolniczych

Tabela 12. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych:

L.p	Wielkość gospodarstwa	Liczba gospodarstw
1.	Gospodarstwa do 1ha włącznie	0
2.	Gospodarstwa o pow. 1 - 5ha	88
3.	Gospodarstwa o pow. 5 - 10ha	116
4.	Gospodarstwa o pow. 10 - 15ha	88
7.	Gospodarstwa o pow. ponad 15ha	107

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 13. Gospodarstwa indywidualne z uprawą wg rodzaju:

L.p	Użytkowanie gruntów	ilość
1.	Pod zasiewami	372
2.	Ugorowane	28
3.	Uprawy trwałe	22
4.	Sady	21
5.	Ogrody przydomowe	4
6.	Łąki trwałe	351
7.	Pastwiska trwałe	92
8.	Pozostałe użytki rolne	192
9.	Lasy i grunty leśne	387
10.	Pozostałe grunty	419

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 14. Powierzchnia i użytkowanie gruntów:

	j.m.	1996	2002	2010
Gospodarstwa	szt	594	594	480
Grunty rolne ogółem	ha	5024	7664	6717
Użytki rolne	ha	6393	5616	4684
Pod zasiewami	ha	4570	3644	3191
Grunty orne odłogi i ugory	ha	454	624	66
Sady pod uprawą drzew owocowych	ha	6	4	4
łąki	ha	909	957	1085
pastwiska	ha	451	385	133
Pozostałe użytki rolne	ha	577	160	202
Lasy i grunty leśne	ha	4194	3644	1851

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analizując powyższe dane statystyczne, można zaobserwować spadek ilości gospodarstw oraz gruntów ornych będących w odłogach i ugorach.. Jest to cechą pozytywną, oznaczającą konsolidację gruntów, spadek gospodarstw z małym areałem gruntowym a wzrost gospodarstw z duża ilością użytków rolnych.

Należy dążyć do podtrzymania tej tendencji.

Dane statystyczne potwierdzają, że gmina Czerwonka jest gminą typowo rolniczą. Mały stopień urbanizacji terenów świadczą o typowo rolniczym charakterze gminy.

Uwarunkowania wynikające ze stanu istniejącego:

1. Wspecjalizowane gospodarstwa rolne.
2. Możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki.
3. Możliwość rozwoju i promocji lokalnych produktów spożywczych.

10. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia.

Udokumentowane zagrożenia powodziowe występująca w dolinie rzeki Orzyc. Zostały one wyznaczone na mapach zagrożenia powodziowego opublikowanych na Hydroportalu KZGW. Obszarami szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy są tereny na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($Q=1\%$), oraz obszary na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($Q=10\%$). Dla rzeki Orzyc w granicach gminy Czerwonka wyznaczono również obszary na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($Q=0,2\%$).

Na obszarze gminy nie ma zakładów zaliczonych do zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) lub dużym ryzyku (ZDR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, zgodnie z kryteriami ilościowo-jakościowym określonymi w rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej:

1. W budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno-usługowych i mieszkalnych – należy na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia.
2. W rejonach budownictwa jednorodzinnego należy przewidywać ukrycia typu II wykonane w podpiwniczeniach budynków przez mieszkańców we własnym zakresie w okresie podwyższonej gotowości obronnej Państwa.
3. Bez względu na typ zabudowy należy zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę/ dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych lub zgrupowań ludności powinna wynosić najwyżej 800 m.
4. Istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych.
5. Oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do zaciemniania i wygaszenia.
6. Należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez syreny alarmowe przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m.
7. Układ projektowanych i modernizowanych dróg i ulic powinien spełniać następujące warunki:
  - szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,
  - powinny być połączenia z traktami przelotowymi – zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,

- należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi.
- 8. Wszelkie projektowane na obszarze gminy obiekty o wysokości równej i większej od 50 m.n.p.t. oraz każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę należy zgłaszać do Sił Powietrznych RP.
- 9. Należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej.

11. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.

11.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

Analizy ekonomiczne

Zgodnie z „Wieloletnią Prognozą Finansową na lata 2021 – 2024”, gmina planuje w roku 2021 przeznaczenie części pieniędzy na wydatki związane z zadaniami inwestycyjnymi. W 2021 roku deficyt budżetowy zostanie pokryty przychodami pochodzącymi z pożyczek i kredytów. Natomiast nadwyżka budżetowa w latach 2022-2024 zostanie przeznaczona na spłatę rat kapitałowych zaciągniętych kredytów i pożyczek.

Zgodnie z danymi GUS w gminie obserwuje się rosnące dochody i wydatki budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy:

Tabela 15. Dochody i wydatki

rok	2016	2017	2018	2019
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	4267	4311	4655	5173
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	4208	4204	4692	4861

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analizy środowiskowe

W celu określenia potrzeb i możliwości rozwojowych gminy Czerwonka w kontekście strefy przyrodniczej, w oparciu o dostępne dokumenty, określono stan środowiska na terenie gminy.

Zgodnie z analizą zdiagnozowano oraz zinterpretowano silne i słabe strony oraz zagrożenia dla gminy Czerwonka (pod względem środowiskowym).

Silne strony:

- nieskażone środowisko,
- zwodociągowanie ponad 90 % budynków w gminie,
- możliwość rozwoju agroturystyki (zwłaszcza w rejonie doliny rzeki Orzyc) ,
- dobrze rozwinięte rolnictwo,

Słabe strony:

- brak gazyfikacji wsi (0% mieszkańców korzystających z sieci gazowej)
- brak skanalizowania wsi (0% mieszkańców korzystających z sieci gazowej)

Zagrożenia środowiska:

- brak systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków,

Biorąc pod uwagę warunki przyrodnicze oraz obecne zainwestowanie terenów a także stopień zaawansowania rolnictwa, na terenie gminy nie występują potencjalne konflikty między rozwojem funkcji rolniczych i inwestycyjnych a wymogami przepisów odrębnych w zakresie ochrony środowiska.

Cechą bardzo pozytywną jest wysoki procent zwodociągowania gminy. Należy promować zakładanie certyfikowanych przydomowych oczyszczalni ścieków. W budżecie gminy przewiduje się wydatki i inwestycje związane z transportem i łącznością, w tym opracowanie koncepcji modernizacji dróg i przebudowy dróg gminnych, zakupu wiat przystankowych oraz wydatki w zakresie bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej, w tym m.in. zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego.

Analizy społeczne

W kontekście strefy społecznej gmina Czerwonka ma następujące silne i słabe strony:

Silnymi stronami gminy jest pod względem społecznym:

- nieskażone środowisko,
- bezpieczeństwo mieszkańców,
- możliwość rozwoju agroturystyki,

Słabymi stronami gminy jest pod względem społecznym:

- brak miejsc pracy,
- słaba sieć handlowa i usługowa,
- brak systemów kanalizacji zbiorczej,
- brak gazyfikacji wsi,

Szansami dla gminy jest pod względem społecznym:

- podniesienie poziomu infrastruktury,
- dalszy rozwój rolnictwa,
- zbudowanie dobrej sieci drogowej,
- rozwój agroturystyki,
- rozwój alternatywnych źródeł energii.

Rada Gminy podejmuje rokrocznie uchwały w sprawie uchwalenia „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii”.

Gmina posiada przyjęty Uchwałą Nr XII/70/2016 Rady Gminy Czerwonka z dnia 25 lutego 2016r. „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020”.

Celem głównym powyższego dokumentu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz pomoc w przywróceniu im zdolności do prawidłowego wykonywania tych funkcji co w konsekwencji pozwoli na wychowywanie dzieci w środowisku rodzin biologicznej.

Z analizy danych GUS wynika że w roku 2015 aż 20,5% mieszkańców korzystało z różnych form pomocy społecznej, natomiast w 2019 roku było to już tylko 12,9% ogółu mieszkańców i z roku na rok obserwowana jest malejąca ilość rodzin korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

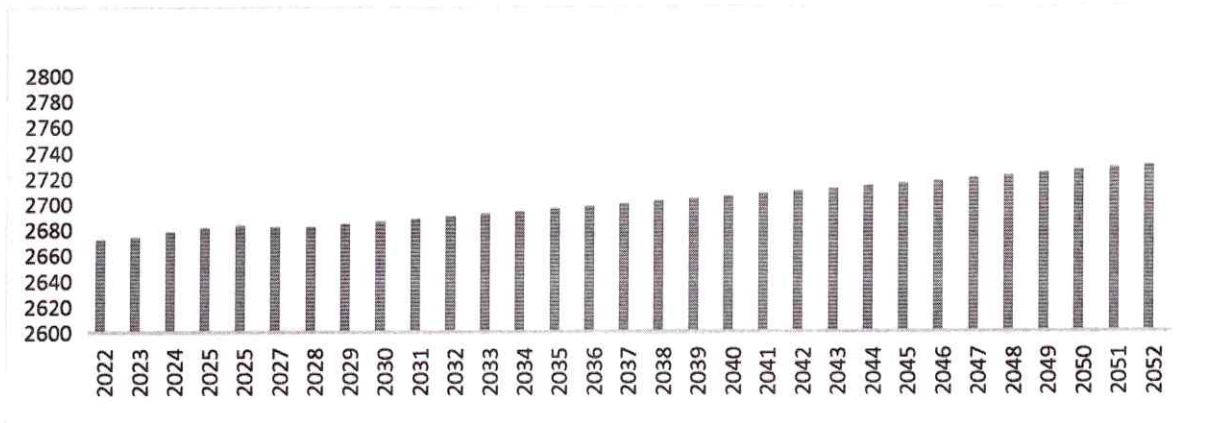
Wszystkie powyższe działania mają za zadanie poprawę jakości życia mieszkańców oraz wzrost ładu na terenie gminy. W związku z powyższymi programami oraz nie wymienionymi wyżej, należy wprowadzać na terenie gminy działania związane z aktywizacją mieszkańców w życiu społecznym oraz kulturalnym.

Uchwały budżetowe Gminy Czerwonka przewidują realizację szeregu zadań związanych z pomocą społeczną, świadczeniami społecznymi oraz wychowawczymi.

11.2. Prognozy demograficzna

Zgodnie z prognozą demograficzną opracowaną przez GUS dla gminy Czerwonka, w gminie będzie postępował liczbą ludności będzie nieznacznie rosła. Na podstawie tych danych przyjmuje się, że w 2030 roku gmina Czerwonka będzie liczyła 2686 mieszkańców. Prognozuje się, że w kolejnych latach wzrost liczby ludności będzie postępował równomiernie, co spowoduje zwiększenie się liczby ludności w roku 2052 do 2730 mieszkańców. Prognozę zmian liczby ludności prezentuje Ryc. 12.

Ryc.12 Prognoza demograficzna na lata 2022-2052:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

11.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym zaspokajanie zbiorowych potrzeb lokalnego społeczeństwa należy do zadań własnych gminy. Rozwój infrastruktury technicznej jest jedną z kategorii, która jest zadaniem własnym gminy. Zadania własne z zakresu infrastruktury technicznej można podzielić na następujące kategorie:

- wodociągi oraz zaopatrzenie w wodę,
- kanalizacja, oczyszczania ścieków komunalnych,
- odbiór odpadów komunalnych,
- likwidacja wysypisk odpadów
- zaopatrzenie w gaz,
- zaopatrzenie w energię,
- budowa i utrzymanie dróg gminnych,
- edukacja wynikająca z ustawy o samorządzie gminnym.

Zgodnie z powyższym, gmina realizuje zadania publiczne w celu zaspokojenia potrzeb swoich mieszkańców, odpowiadając tym samym za zapewnienie jakości oraz warunków życia lokalnemu społeczeństwu.

Gminy mają możliwość następujących źródeł finansowania inwestycji infrastrukturalnych:

- dochody własne gminy,
- subwencje,
- dotacje celowe,
- dotacje celowe z funduszy celowych,
- kredyty i pożyczki,
- środki ze źródeł pozabudżetowych na zadania własne,
- źródła finansowania ze środków zewnętrznych.

Dochody własne powiększone o subwencje to podstawowe źródła pozyskiwania przez gminy środków pieniężnych. Dochody własne są kształtowane poprzez władze gminy. Wysokość wpływów z tytułu subwencji zależy od czynników, na które gmina nie ma wpływu, w związku z czym może utrudnić projektowanie inwestycji w dłuższym okresie.

W myśl ustawy o finansach publicznych, gminy mogą zaciągać kredyty i pożyczki m.in. na finansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach budżetowych.

Przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu infrastruktury technicznej, zapisane w dokumentach planistycznych nie są możliwe do zrealizowania w ciągu jednego roku, dlatego też powinny być rozważane w perspektywie dłuższej niż jeden rok oraz ujmowane w kolejnych „Wieloletnich Prognozach Finansowych Gminy Czerwonka”.

W budżecie gminy na rok 2021 przewidziano pulę pieniędzy przeznaczoną na transport i łączność, oraz publiczne drogi gminne. Są to kwoty pozwalające na utrzymanie stanu istniejącego, remonty bieżące oraz inwestycje o lokalnym zasięgu, m.in.: remont i przebudowę drogi nr 210117W (Lipniki) (długość przebudowanej drogi 2,370 km); przebudowę drogi gminnej nr 210109W w miejscowości Czerwonka Włociańska na działkach o nr ewid. 320 i 450 (długość przebudowanej drogi 0,870 km); przebudowę drogi gminnej (od drogi wojewódzkiej 626) Ulaski - Budzyno Bolki (długość przebudowanej drogi 0,998 km); przebudowę drogi gminnej Nr 210101W Krzyżewo Marki - Kałęczyn (do drogi 626) wraz z łącznikiem I etap (długość przebudowanej drogi 988,60 mb).

W budżecie nie przewiduje się wydatków na budowę nowych dróg na terenach poza istniejącymi jednostkami osadniczymi lub terenami je łączącymi.

Uchwała Budżetowa Gminy Czerwonka na rok 2021 przewiduje także finansowanie infrastruktury wodociągowej i sanitację wsi. W budżecie nie przewiduje się wydatków na budowę nowych sieci na

terenach poza istniejącymi jednostkami osadniczymi lub terenami je łączącymi.

Cechą pozytywną jest, że ponad 92% mieszkańców (90,9% budynków mieszkalnych) ma dostęp do sieci wodociągowej. W chwili obecnej na terenie gminy Czerwonka brak jest sieci kanalizacyjnej oraz gazowej (poza nitką tranzytową).

Tabela 17. Ludność – w % ogółu ludności – korzystająca z instalacji :

rok	2012	2014	2016	2019
wodociągowej	75,2	91,6	92,0	92,3
kanalizacyjnej	0,0	0,0	0,0	0,0
gazowej	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Uchwała Budżetowa Gminy Czerwonka na rok 2021, przewiduje także finansowanie szkoły podstawowej oraz innych podmiotów związanych z oświatą i wychowaniem. Gmina finansuje także wydatki związane z ochroną zdrowia, pomocy społecznej, w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego oraz kultury fizycznej.

Przewidziane wydatki budżetu na rok 2021 przekraczają o 7% dochody. Deficyt będzie finansowany przychodami pochodzącymi z zaciągniętych pożyczek oraz nadwyżek budżetu z lat ubiegłych.

W związku z powyższymi analizami, a także na podstawie analizy ekonomicznej, środowiskowej i społecznej, należy przyjąć, że gmina bez pozyskania środków zewnętrznych nie jest w stanie, w sposób efektywny, finansować wykonanie nowej sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury zarówno technicznej jak i społecznej dla nowej zabudowy poza terenami w jednostkach osadniczych i będącymi w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy oraz istniejących ciągów komunikacyjnych.

W związku z czym lokalizację nowej zabudowy postuluje się uwarunkować rozwojem istniejącej infrastruktury w istniejącej zabudowie. Należy w tym celu dążyć do uzupełniania zabudową działek budowlanych pomiędzy istniejącą już zabudową w ramach jednostki osadniczej.

11.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę opracowano w oparciu o art. 10 ust. 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 poz. 741 z późn. zm.). Nakaz jego wykonania został nałożony z dniem wejścia w życie tj. 18 listopada 2015r. ustawy o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 poz. 485). Szczegółowy zakres i zasady sporządzania bilansu określa ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w gminie kolejno przedstawia zapotrzebowanie na nową zabudowę na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy itd., a także szacuje chłonność tych terenów, w tym obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz pozostałych obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. Następnie porównuje maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę z wynikiem szacunkowej chłonności terenów położonych w gminie w zwartej strukturze oraz w obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. Wynik analizy generuje dalsze działania samorządu gminy na płaszczyźnie m.in. opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i przesądza czy powinno się wyznaczać nowe tereny inwestycyjne, a jeśli tak to dla jakich funkcji.

11.4.1 Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę zostało opracowane z wykorzystaniem algorytmów uwzględniających prognozy demograficzne. Wartości zostały wyrażone w ilości

powierzchni użytkowej zabudowy. Przy szacowaniu zapotrzebowania na zabudowę o funkcjach niemieszkalnych wzięto również pod uwagę dane dotyczące liczby i powierzchni użytkowej nowych budynków oddanych do użytkowania w latach 2006-2020, a więc faktyczny trend inwestycyjny. Zapotrzebowanie określono dla 30 letniej perspektywy.

W przeprowadzonej analizie uwzględniono podstawowy podział na funkcje zabudowy, uwzględniając zapotrzebowania na funkcje charakterystyczne dla gminy. W ten sposób wyszczególniono podział na: zabudowę mieszkaniową, zabudowę usługową oraz zabudowę produkcyjno-magazynową. Nie prognozuje się maksymalnego zapotrzebowania na zabudowę letniskową, ze względu na brak zapotrzebowania na tego typu zabudowę na terenie gminy. Ewentualna zabudowa letniskowa na terenie gminy powstaje w formie zabudowy jednorodzinnej.

Tabela 18. Przyrost powierzchni użytkowej nowych budynków usługowych oraz produkcyjno magazynowych w latach 2010-2021 [m²]

lata	zabudowa usługowa (m ²)	ilość budynków oddanych do użytkowania (szt)	zabudowa produkcyjno magazynowa (m ²)	ilość budynków oddanych do użytkowania (szt)
2010	370	1	-	-
2011	-	-	-	-
2012	22	1	-	-
2013	-	-	-	-
2014	-	-	-	-
2015	-	-	-	-
2016	-	-	-	-
2017	-	-	752	1
2018	-	-	-	-
2019	-	-	-	-
2020	-	-	385	2
2021	-	-	-	-
SUMA:	392	2	1137	3
ŚREDNIA WIELKOŚĆ BUDYNKU:	196	-	379	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 19. Przyrost mieszkań i ich powierzchnia użytkowa (lata 2010-2021)

Lata	Mieszkania oddane do użytku [szt.]	Pow. użytkowa [m ²]	Średnia pow. użytkowa [m ²]
2010	4	430	108
2011	7	936	134
2012	5	763	153
2013	15	2149	143
2014	7	1222	175
2015	11	1665	151
2016	9	1333	148
2017	6	893	149
2018	7	971	139
2019	5	675	135
2020	7	1135	162
2021	11	1708	155
SUMA:	94	13880	1752

ŚREDNIA: 7,83	146
---------------	-----

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W zależności od funkcji zabudowy do wyliczenia maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę w perspektywie 30 letniej wykorzystano poniższe algorytmy.

Zapotrzebowanie na zabudowę o funkcji mieszkaniowej	Zapotrzebowanie na zabudowę o funkcji niemieszkalnej
<p>Algorytm:</p> $P = (L_B * 30 * L_p / L_a) * P_B$ <p>Gdzie,</p> <p>P – zapotrzebowanie na nową zabudowę [m²]</p> <p>L_B – średnia liczba budynków powstających w ciągu roku *</p> <p>30 – liczba lat - perspektywa</p> <p>L_p – prognozowana liczba mieszkańców w perspektywie 30 letniej</p> <p>L_a – aktualna liczba mieszkańców</p> <p>P_B – średnia powierzchnia użytkowa nowego budynku [m²]*</p> <p>* średnia na podstawie danych GUS z lat 2010-2021,</p> <p>Wyliczenie zapotrzebowania na powierzchnię użytkową:</p> <p>Dla zabudowy mieszkaniowej</p> $P = (7,83 * 30 * 2730 / 2632) * 146 = \underline{35572 \text{ m}^2}$	<p>Algorytm:</p> $P = (L_B * 30 * L_p / L_a) * P_B$ <p>Gdzie,</p> <p>P – zapotrzebowanie na nową zabudowę [m²]</p> <p>L_B – średnia liczba budynków powstających w ciągu roku *</p> <p>30 – liczba lat - perspektywa</p> <p>L_p – prognozowana liczba mieszkańców w perspektywie 30 letniej</p> <p>L_a – aktualna liczba mieszkańców</p> <p>P_B – średnia powierzchnia użytkowa nowego budynku [m²]*</p> <p>* średnia na podstawie danych GUS z lat 2010-2021,</p> <p>Wyliczenie zapotrzebowania na powierzchnię użytkową:</p> <p>Dla zabudowy usługowej</p> $P = (0,17 * 30 * 2730 / 2632) * 196 = \underline{1037 \text{ m}^2}$ <p>Dla zabudowy produkcyjno - magazynowej</p> $P = (0,25 * 30 * 2730 / 2632) * 379 = \underline{2948 \text{ m}^2}$

Prognozując zapotrzebowanie na nową zabudowę, wzięto pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażoną możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz o 30% (zgodnie z art. 10 ust 7 ustawy o p.z.p.).

Tabela 20. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę w podziale na funkcje po zwiększeniu zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz o 30% [m²]

Zabudowa mieszkaniowa [m ²]	Zabudowa usługowa [m ²]	Zabudowa produkcyjno - magazynowa [m ²]
46243	1348	3832

11.4.2. Chłonność obszarów

Na potrzeby Studium, zgodnie z art.10 ust. 5 ustawy o p.z.p. przeprowadzono szacowanie chłonności obszarów położonych na terenie gminy o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, oraz w innych obszarach przeznaczonych pod zabudowę w planach miejscowych, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

W celu oszacowania chłonności przeanalizowano:

- obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w granicach jednostki osadniczej, rozumiane jako wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkiwany przez ludzi, w podziale na funkcje zabudowy – **zwane dalej obszarami 'A'**.
- obszary przeznaczone w planach miejscowych pod zabudowę, inne niż obszary 'A', w podziale na funkcje zabudowy – **zwane dalej obszarami 'B'**

Do oszacowania chłonności obszarów 'A' wzięto pod uwagę istniejące zainwestowanie na terenach poszczególnych sołectw. W tym celu wyodrębniono centra sołectw posiadające zwartą zabudowę, jak również inne obszary o wykształconej i zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej.

Szacowanie chłonności przeprowadzono osobno dla każdego sołectwa.

Tabela 21. Rozmieszczenie potencjalnych terenów zabudowy na terenie gminy Czerwonka

LP	Nazwa sołectwa	Powierzchnie niezabudowane w obszarach 'A' [ha]				Powierzchnie niezabudowane w obszarach 'B' [ha]			
		Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	Zabudowa mieszkaniowa w strefie zabudowy zagrodowej	Zabudowa usługowa	Zabudowa produkcyjno magazynowa	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	Zabudowa mieszkaniowa w strefie zabudowy zagrodowej	Zabudowa usługowa	Zabudowa produkcyjno magazynowa
1	Adamowo	-	-	-	-	0,37	-	-	
2	Budzyno	31,51	-	-	-	5,73	-	0,28	
3	Budzyno Bolki	- 50,40	-	-	-	1,35	-	-	
4	Budzyno Lipniki	- 16,01	-	-	-	-	-	-	
5	Cieciórki Szlacheckie	6,95	-	-	-	-	-	-	
6	Cieciórki Włociańskie	5,18	-	-	-	-	-	-	
7	Ciemniewo	13,06	-	-	-	0,64	-	-	
8	Czerwonka Szlachecka	45,36	-	0,24	-	-	-	0,47	
9	Czerwonka	49,13	-	0,64	-	-	-	-	

	Włociańska								
10	Dąbrówka	26,04	-	0,43	-	-	-	0,63	-
11	Guty Duże	16,43	-	-	-	2,32	-	-	-
12	Guty Małe	11,77	-	-	-	-	-	-	-
13	Jankowo	43,47	-	0,37	-	7,32	-	-	-
14	Janopole	28,61	-	-	-	-	1,48	-	-
15	Kałęczyn	7,07	-	-	-	-	-	-	-
16	Krzyżewo Jurki	9,30	-	-	-	2,16	-	-	-
3, 39 17	Krzyżewo Marki	17,50	-	-	-	-	-	-	-
18	Lipniki	2,35	-	-	-	-	-	-	-
19	Mariampole	11,33	-	-	-	-	-	-	-
20	Perzanowo	49,86	-	-	-	1,46	-	-	-
21	Ponikiew Wielka	14,91	-	-	-	1,06	1,76	-	-
22	Sewerynowo	14,73	2,20	-	-	1,56	-	1,39	-
23	Soje	8,47	-	-	-	1,66	-	-	-
24	Tuszczy	10,49	-	-	-	5,37	-	-	-
25	Ulaski	17,3	-	-	-	0,49	0,11	-	-
26	Nowe Zacisze	2,98	3,50	-	-	-	-	-	-
RAZEM:		510,21	5,70	1,68	0	31,12	3,35	2,30	0,47

Źródło: opracowanie własne

Tabela 22. Założenia do szacowania chłonności terenów:

	Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna [m ²]	Zabudowa mieszkaniowa w strefie zabudowy zagrodowej [m ²]	Zabudowa usługowa [m ²]	Zabudowa produkcyjno magazynowa [m ²]
średnia pow. działki budowlanej *	1000	3000	5000	3000
średnia pow. użytkowa	146	146	192	379

nowego budynku **			
-------------------	--	--	--

Źródło:

* dane UG Czerwonka

** dane BDL GUS

Do wyliczenia chłonności obszarów wykorzystano poniższe algorytmy.

chłonność obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w granicach jednostki osadniczej	chłonność obszarów poza zwartą strukturą funkcjonalno - przestrzenną objętych planami miejscowymi
<p>Algorytm:</p> $PU_A = (P_{nz} / P_{\text{SPD}}) * PU_{\text{SR}}$ <p>Gdzie,</p> <p>PU_A – chłonność obszarów - pow. użytkowa zabudowy w podziale na funkcje zabudowy</p> <p>P_{nz} – powierzchnia niezabudowana</p> <p>P_{SPD} – średnia powierzchnia działki budowlanej</p> <p>PU_{SR} – średnia powierzchnia użytkowa nowego budynku</p> <p>Wyliczenie zapotrzebowania na powierzchnię użytkową:</p> <p>Dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w strefie zabudowy jednorodzinnej</p> $PU_A = (5102100/1000) * 146 = \underline{744906 \text{ m}^2}$ <p>Dla zabudowy mieszkaniowej w strefie zabudowy zagrodowej</p> $PU_A = (57000/3000) * 146 = \underline{2774 \text{ m}^2}$ <p>Dla zabudowy usługowej</p> $PU_A = (16800/5000) * 192 = \underline{645 \text{ m}^2}$ <p>Dla zabudowy produkcyjno - magazynowej</p> $PU_A = (0,00/3000) * 379 = \underline{0 \text{ m}^2}$	<p>Algorytm:</p> $PU_B = (P_{nz} / P_{\text{SPD}}) * PU_{\text{SR}}$ <p>Gdzie,</p> <p>PU_B – chłonność obszarów - pow. użytkowa zabudowy w podziale na funkcje zabudowy</p> <p>P_{nz} – powierzchnia niezabudowana</p> <p>P_{SPD} – średnia powierzchnia działki budowlanej</p> <p>PU_{SR} – średnia powierzchnia użytkowa nowego budynku</p> <p>Wyliczenie zapotrzebowania na powierzchnię użytkową:</p> <p>Dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej</p> $PU_B = (311200/1000) * 146 = \underline{45435 \text{ m}^2}$ <p>Dla zabudowy mieszkaniowej w ramach zabudowy zagrodowej</p> $PU_B = (33500/3000) * 146 = \underline{1630 \text{ m}^2}$ <p>Dla zabudowy usługowej</p> $PU_B = (23000/5000) * 192 = \underline{883 \text{ m}^2}$ <p>Dla zabudowy produkcyjno - magazynowej</p> $PU_B = (4700/3000) * 379 = \underline{593 \text{ m}^2}$

Tabela 23. Chłonności obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej

Funkcje zabudowy	pow. terenów niezabudowanych [m ²]	chłonność terenów [m ²]
mieszkaniowa w strefie zabudowy jednorodzinnej	5102100	744906
mieszkaniowa w strefie zabudowy zagrodowej	57000	2774

usługowa	16800	645
produkcyjno -magazynowa	0	0

Źródło: opracowanie własne

Tabela 24. Chłonności obszarów poza zwartą strukturą funkcjonalno-przestrzenną objętych MPZP

Funkcje zabudowy	pow. terenów niezabudowanych [m ²]	chłonność terenów [m ²]
mieszkaniowa jednorodzinna	311200	45435
mieszkaniowa w ramach zabudowy zagrodowej	33500	1630
usługowa	23000	883
produkcyjno -magazynowa	4700	593

Źródło: opracowanie własne

Tabela 25. Łączna chłonność obszarów wskazanych do zainwestowania w podziale na funkcje zabudowy

Zabudowa mieszkaniowa [m ²]	Zabudowa usługowa [m ²]	Zabudowa produkcyjno - magazynowa [m ²]
794745	1528	593

11.4.3 Wynik bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę

Na podstawie obliczonego maksymalnego zapotrzebowania oraz chłonności opracowano bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, w podziale na funkcje zabudowy.

Tabela 26. Bilans obszarów przeznaczonych pod zabudowę

Funkcje zabudowy	Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę [m ²]	Chłonność obszarów [m ²]	Wynik bilansu [m ²]
mieszkaniowa	46243	794745	- 748502
usługowa	1348	1528	- 180
produkcyjno - magazynowa	3832	593	3239
letniskowa	139	0	139

WNIOSKI:

Dla funkcji mieszkaniowej oraz usługowej zabudowy chłonność obszarów przewyższa maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę, co skutkuje brakiem możliwości wyznaczenia nowych terenów funkcjonalnych poza granicami terenów o zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej oraz poza obszarami przeznaczonymi pod tą funkcję w obowiązujących planach miejscowych. Dla funkcji produkcyjno-magazynowej oraz letniskowej chłonność obszarów nie przewyższa zapotrzebowania na nową zabudowę dlatego jest możliwość wyznaczenia nowych terenów funkcjonalnych poza granicami terenów o zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej oraz poza obszarami przeznaczonymi pod tą funkcję w obowiązujących planach miejscowych.

12. Stan prawny gruntów.

Stan prawny gruntów na terenie Gminy Czerwonka jest niezbyt zróżnicowany: dominującym właścicielem są podmioty prywatne. Jednak to analiza gruntów, będących własnością podmiotów publicznych, jest najważniejsza z punktu widzenia działań rozwojowych, które mogą być podejmowane na terenie Gminy. Majątek gminy stanowią grunty pod drogami, obiektami użyteczności publicznej i administracyjnej. Skarb Państwa jest podmiotem dominującym (oprócz osób fizycznych) właścicielem gruntów. Na terenie gminy Czerwonka Skarb Państwa jest właścicielem 2025 ha gruntów (wg stanu na 01.01.2020r), czyli ponad 18% ogólnej powierzchni gminy, z czego na grunty leśne stanowiąca własność Lasów Państwowych przypada 1988 ha. Powierzchnia gruntów pod drogami wynosi 232 ha. Powierzchnia gruntów komunalnych wg prawnych form użytkowania i tworząca gminny zasób nieruchomości wynosiła w 2020 roku 2 ha.

13. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

13.1. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

Na terenie gminy Czerwonka nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych. Państwowy Instytut Geologiczny opracowuje mapę osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi. Udokumentowanie obecności lub braku osuwisk wymaga przeprowadzenia prac terenowych.

13.2. Występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Na terenie gminy prowadzono prace poszukiwawcze surowców mineralnych w północnej części w okolicach wsi Cieciorki Włosciańskie, Cieciorki Szlacheckie, Guty Duże, Krzyżewo Marki, Nowe Zacisze i Dąbrówka. Wyniki badań geologicznych potwierdziły występowanie surowców okrucowych: piasków, żwirów i pospółki zalegających w postaci czap o niebilansowych zasobach. Świadectwem dotychczasowej eksploatacji i potwierdzeniem występowania kopalin są liczne wyrobiska.

Na terenie gminy stwierdzono występowanie i wstępnie rozpoznano następujące złoża kopalin:

- złożo „Cieciorki Szlacheckie” — złożo kopaliny pospolitej , KN 16163, pow. 2,53ha
- złożo „Kałączyn I” ---- złożo kopaliny pospolitej , KN 8248, -
- złożo „Kałączyn II” ---- złożo kopaliny pospolitej , KN 12001, pow. 6,06ha
- złożo „Kałączyn III” ---- złożo kopaliny pospolitej , KN 16739, -

14. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.

Obecnie w gminie Czerwonka znajduje się pięć przestrzeni górniczych w tym dwie o aktualnym statusie:

- „Kałączyn I” nr w rejestrze 10-7/1/66, miejscowość: Kałączyn-Kolonia dz. 37, pow. terenu górniczego 44583 m²
- „Kałączyn III” nr w rejestrze 10-7/10/1044, miejscowość: Kałączyn dz.37, pow. terenu górniczego 19552 m²

15. Stan systemów infrastruktury technicznej

15.1 Transport

15.1.1 Komunikacja samochodowa

Gmina ma dogodne położenie komunikacyjne. Przez jej teren przebiegają trzy drogi o znaczeniu nadrzędnym i są to droga krajowa nr 60 stanowiąca połączenie międzyregionalne oraz droga wojewódzka nr 626. Ważne powiązania z drogami krajowymi stanowią drogi powiatowe, stanowiące wraz z drogami krajowymi szkielet układu drogowego. Na sieć dróg powiatowych na terenie gminy składa się 7 dróg powiatowych o łącznej długości 43,574 km.

Tabela 27. Zestawienie dróg powiatowych:

Nazwa drogi lub relacja drogi	Długość drogi w granicach gminy (km)	Rodzaj nawierzchni
2103W Załuzie – Ponikiew Wielka	2,110 km	2,110 km - Nawierzchnia żwirowa
2105W Sieluń – Rupin – Guty Duże	1,600 km	Nawierzchnia bitumiczna
2111W Ulaski - Krasnosielc	4,200 km	Nawierzchnia bitumiczna
2116W Czerwonka – Guty Duże – Sławkowo	8,145 km	Nawierzchnia bitumiczna
2120W Łaś – Perzanowo	3,926 km	Nawierzchnia bitumiczna
2129W Chrzczonki – Ponikiew Wielka – Czerwonka – Jankowo	14,137 km	Nawierzchnia bitumiczna
2131W Czerwonka – Krzyżewo – Jaciążek – Szlasy Bure	9,456 km	Nawierzchnia bitumiczna

Źródło: dane UG Czerwonka

System drogowy na terenie gminy funkcjonuje w oparciu o układy dróg publicznych, powiatowych i gminnych oraz dróg wewnętrznych. Te pierwsze mają znaczenie nadrzędne i stanowią szkielet układu drogowego, natomiast drogi wewnętrzne występują marginalnie i nie wprowadzają ważniejszych powiązań. Funkcjonują najczęściej jako dojazd do jednej, dwóch działek (najczęściej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej). Drogi wewnętrzne stanowią często załączek powstania nowych dróg publicznych.

Publiczny układ komunikacyjny zapewnia powiązania nie tylko wewnątrz gminne ale i komunikuje gminę zewnętrznie, stanowiąc element systemu komunikacyjnego wyższego rzędu.

Połączenia między miejscowościami gminy tworzą sieć dróg gminnych i powiatowych o łącznej długości 100,865 km.

Podstawowym elementem systemu drogowego są drogi gminne, najczęściej klasyfikowane jako drogi dojazdowe „D” lub drogi lokalne „L”.

Na tych drogach najczęściej wykluczony jest transport ciężki, ze względu na podbudowę drogi oraz jej parametry. Stanowią najczęściej dojazd do zabudowy.

Tabela 28. Zestawienie dróg gminnych:

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi (przebieg)	Lokalizacja		Długość drogi
			od km	do km	
1.	210101W	Krzyżewo Marki - Kałużczyn	0+000	1+900	1,9
2.	210102W	Cieciórki Włociańskie – Cieciórki Szlacheckie	0+000	2+700	2,7
3.	210103W	(Od drogi nr 626) Budzyno Lipniki – Budzyno	0+000	4+600	4,6
4.	210104W	Budzyno – Budzyno Bolki – Maków Mazowiecki	0+000	4+495	4,495
5.	210105W	(Od drogi nr 626) Ulaski Budzyno	0+000	2+320	2,32
6.	210106W	Od drogi nr 2129W Jankowo (do drogi gminnej nr 210104W)	0+000	2+245	2,245
7.	210107W	(Od drogi nr 60) Ciemnowo – Janopole (do drogi nr 2129W)	0+000	2+670	2,67
8.	210108W	(od drogi nr 60) Sewerynowo (do drogi nr 2129W)	0+000	2+400	2,4
9.	210109W	(od drogi nr 60) Czerwonka - do drogi nr 2129W + łącznik	0+000	3+000	3
10.	210110W	(od drogi nr 2129W) Czerwonka (do drogi nr 2131WW)	0+000	1+120	1,2
11.	210111W	Dąbrówka (do drogi nr 2116W) + łącznik	0+000	3+840	3,84
12.	210112W	(od drogi nr 2105W) Guty Małe + łącznik	0+000	1+460	1,46
13.	210113W	Guty Duże – Ponikiew Wielka – Adamowo (do drogi nr 2116W)	0+000	7+480	7,480
14.	210114W	(od drogi nr 60) Lipniki – Soje (do drogi 2116W)	0+000	4+326	4,326
15.	210115W	(od drogi nr 2129W) Czerwonka – Perzanowo (do drogi nr 60)	0+000	2+870	2,87
16.	210116W	(od drogi nr 2129W) Janopole	0+000	1+050	1,05
17.	210117W	Lipniki – Mariampole - Soje	0+000	2+000	2
18.	210118W	(od drogi nr 626) Nowe Zacisze (Do drogi nr 2111W)	0+000	2+560	2,56
19.	-	Ulaski - Budzyno Bolki	-	-	2,34

20.	-	Dąbrówka - Cieciorzki Szlacheckie	-	-	1,835
				RAZEM	57,291

Źródło: dane UG Czerwonka

15.1.2 Komunikacja szynowa

Na terenie gminy nie ma istniejących oraz projektowanych linii kolejowych.

15.1.3 Komunikacja piesza i rowerowa

W nieznacznej części obszaru gminy, zwłaszcza w centrach miejscowości, wzdłuż dróg gminnych i powiatowych znajdują się chodniki. Układ ten wymaga uzupełnienia, szczególnie na terenach o dużym zagęszczeniu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy usługowej.

Na terenie gminy nie zostały wyznaczone ścieżki rowerowe. Taki stan nie zabezpiecza potrzeb mieszkańców i wymaga zmiany, zwłaszcza w terenach zurbanizowanych.

15.1.4 Komunikacja publiczna

Autobusową obsługę pasażerską na terenie gminy stanowią wyłącznie linie prywatne dowożące dzieci do szkół.

15.2 Gospodarka wodno – ściekowa

15.2.1 Zaopatrzenie w wodę

Jednym z podstawowych elementów infrastruktury technicznej, wyznaczającym standard zamieszkania na danym terenie, a jednocześnie będącym warunkiem prawidłowego rozwoju społeczno - gospodarczego jest dostęp mieszkańców do wody bieżącej z sieci wodociągowej.

Stwierdzone zasoby wód podziemnych pokrywają w całości zapotrzebowanie na wodę gminy Czerwonka. Cały obszar gminy objęty jest obsługą wodociągów sieciowych bazujących na wysokowydajnych ujęciach wody zlokalizowanych na terenie wsi:

Gmina Czerwonka posiada na stanie 3 czynne Stacje Uzdatniania Wody zlokalizowane w miejscowościach: Czerwonka Szlachecka, Jankowo, Guty Duże.

Charakterystyka poszczególnych Stacji Ujęć Wody:

SUW Czerwonka (stan na 31.12.2020r.):

- ilość studni: 2;
- produkcja wody zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym na pobór wody: max 476,0 m³/dobę (w zależności od roku te pobory wody są zróżnicowane – zazwyczaj mniejsze niż max norma wynosząca 476 m³/dobę, jedynie w okresie letnim notowane są zwwyżki poboru wody);
- długość sieci wodociągowej: 50,96 km;
- ilość przyłączy wodociągowych: 389;
- liczba zapatrywanej ludności: 1240;

SUW Jankowo (stan na 31.12.2020r.):

- ilość studni: 2;
- produkcja wody zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym na pobór wody: max 251,0 m³/dobę (w zależności od roku te pobory wody są zróżnicowane – zazwyczaj mniejsze niż max norma wynosząca 251,0 m³/dobę, jedynie w okresie letnim notowane są zwwyżki poboru wody);
- długość sieci wodociągowej: 26,902 km;
- ilość przyłączy wodociągowych: 380;
- liczba zapatrywanej ludności: 1139;

SUW Guty Duże (stan na 31.12.2020r.):

- ilość studni: 1;
- produkcja wody zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym na pobór wody: max 58,00 m³/dobę (w zależności od roku te pobory wody są zróżnicowane – zazwyczaj mniejsze niż max norma wynosząca 58,00 m³/dobę, jedynie w okresie letnim notowane są zwwyżki poboru wody);
- długość sieci wodociągowej: 3,3 km;
- ilość przyłączy wodociągowych: 57;
- liczba zapatrywanej ludności: 171;

Łączna długość sieci wodociągowej według stanu na dzień 31.12.2019r. wynosiła 79,652 km. Ilość budynków mieszkalnych podłączonych do zbiorczej sieci wodociągowej: 783. Aktualna stawka opłaty za wodę wynosi 2,27 zł/m³.

Na terenie gminy Czerwonka eksploatacja sieci wodociągowej zajmuje się Miejskie Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Makowie Mazowieckim.

Woda do celów zaopatrzenia Gminy pobierana jest za pomocą studni głębinowych z utworów czwartorzędowych i jest podawana procesom odżelaziania i odmanganiania.

Tabela 29. Sieć wodociągowa na obszarze gminy Czerwonka

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	75,9	75,9	76,9	77,3
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	75,9	75,9	76,9	77,3
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	742	750	763	780
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	107,0	100,0	108,3	117.1
ludność korzystająca z sieci wodociągu	osoba	2471	2470	2434	2444

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Gmina Czerwonka wyróżnia się pod względem procentowego udziału ludności korzystających z systemu wodociągowego. W gminie współczynnik ten wynosi 92,3% , natomiast w powiecie 85,6%. Gmina planuje sukcesywne przyłączanie nowo oddawanych budynków do sieci wodociągowej.

15.2.2 Kanalizacja sanitarna

Na terenie gminy Czerwonka brak jest systemu kanalizacji sanitarnej ze względu na rozproszony charakter zabudowy. Na terenie gminy wybudowano 285 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 577 szt. zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych na działkach prywatnych właścicieli. Na chwilę obecną gmina nie planuje budowy sieci kanalizacji sanitarnej, w związku z powyższym nowo oddawane budynki powinny być wyposażone w szczelne szamba bądź certyfikowane oczyszczalnie ścieków. Ze względu na wymogi ochrony środowiska należy zwrócić szczególną uwagę na konieczność monitoringu jakości oczyszczanych ścieków w przydomowych oczyszczalniach oraz monitoringu wywozu nieczystości z przydomowych szamb.

15.2.3 Kanalizacja deszczowa, odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

Na terenie gminy Czerwonka brak jest kanalizacji deszczowej i na chwilę obecną brak jest planów jej budowy. Z terenów gminy wody opadowe i roztopowe odprowadzane są powierzchniowo, do gruntu lub do rowów odwadniających.

15.3 Elektroenergetyka

Zaopatrzenie w energię elektryczną odbiorców na terenie gminy odbywa się i będzie się odbywać z planowanej, budowanej, przebudowywanej, remontowanej lub istniejącej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej na podstawie przepisów odrębnych. Przez teren gminy przebiega tranzytowa linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV oraz sieć rozdzielcza zasilająca bezpośrednio gminę. Tworzą ją linie średniego napięcia 15 kV i linie niskiego napięcia 0,4 kV.

Gmina Czerwonka nie posiadając na swym terenie źródła energii elektrycznej SN 15kV zasilana jest w podstawowym układzie pracy linii SN, która zasila pracujące w tej gminie stacje 15/0,4kV. Są to urządzenia (stacje trafo 15/0,4 kV wraz z zasilającymi je liniami SN 15kV, linie niskiego napięcia 0,4kV), których zadaniem jest zaopatrzenie w energię elektryczną niskiego napięcia odbiorców poszczególnych wsi. W gminie Czerwonka urządzenia lokalne to niemal wyłącznie promieniowo zasilane sieci napowietrzne.

Sieć dystrybucyjna średniego napięcia na terenie gminy wykonana jest jako napowietrzno – kablowa i doprowadza energię elektryczną do stacji transformatorowych 15/0,4 kV wewnątrzowych bądź słupowych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie odbiorców. Indywidualni odbiorcy są powiązani ze stacjami transformatorowymi liniami napowietrznymi bądź kablowymi niskiego napięcia 0,4/0,23kV.

Obciążenie stacji kształtuje się na poziomie poniżej maksimum. Co oznacza, że posiadają rezerwy mocy przy założeniu umiarkowanego tempa rozwoju gminy i standardowych przerw w zasilaniu.

Stan techniczny sieci jest zadowalający. Gęstość stacji trafo 15/0,4 kV jest dostateczna. Sieć jest sukcesywnie modernizowana, między innymi poprzez kablowanie istniejących linii napowietrznych średniego napięcia i dobudowę nowych stacji transformatorowych SN/nn. Równolegle jest modernizowana sieć zasilająca niskiego napięcia. Przepustowość w sieci średniego napięcia oraz rezerwy w źródłach zasilania zapewniają pokrycie potrzeb nowych odbiorców.

Należy zachować lokalizację istniejącej sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej oraz uwzględnić wynikające z jej istnienia obostrzenia w zagospodarowaniu terenu.

* Sieć dystrybucyjna energii elektrycznej jest to sieć elektroenergetyczna wysokich, średnich i niskich napięć, za której ruch sieciowy jest odpowiedzialny operator systemu dystrybucyjnego (OSD). Natomiast poprzez sieć elektroenergetyczną należy rozumieć zespół połączonych wzajemnie linii i stacji elektroenergetycznych przeznaczonych do przesyłania i rozdzielania energii elektrycznej. Do sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej OSD nie należy kwalifikować linii i stacji elektroenergetycznych niebędących własnością OSD.

15.3.1. Energetyka odnawialna

Gmina zgodnie ze „Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego” położona jest w obszarze o dość wysokim średniorocznym całkowitym promieniowaniu słonecznym ≈ 1000 (kWh/m²) oraz w bardzo korzystnej strefie możliwości pozyskania energii wiatrowej. Cała gmina objęta jest również strefą występowania wód geotermalnych jednak o zbyt niskiej temperaturze dlatego realne możliwości wykorzystania wód geotermalnych są nieopłacalne. W chwili obecnej na terenie gminy odnawialne źródła energii nie są wykorzystywane. Należy rozważyć możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w zakresie wykorzystywania energii słonecznej oraz energii wiatrowej.

15.4. Gazownictwo

Na terenie gminy Czerwonka brak jest sieci gazu ziemnego, za wyjątkiem tranzytowego gazociąg Jamał DN1400 ze 100 metrową strefą ochronną po obu stronach nitki gazociągu. Gmina nie posiada koncepcji gazyfikacji swojego terenu. W kolejnych latach nie jest planowana rozbudowa sieci gazowej na terenie gminy.

Mieszkańcy gminy mogą korzystać z gazu propan-butan, dystrybuowanego w butlach. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych kotłowni, brak jest centralnego systemu grzewczego obsługującego poszczególne miejscowości. Domy mieszkalne posiadają kotłownie indywidualne, w większości opalane są węglem i drewnem.

15.5. Ciepłownictwo

Na terenie gminy Czerwonka zaopatrzenie w ciepło realizowane jest:

- z lokalnych kotłowni w zabudowie usługowej, użyteczności publicznej bądź przemysłowej.
- z ogrzewnictwa indywidualnego w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej.

Do ogrzewania mieszkań w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej najczęściej wykorzystywane są kotły na paliwo stałe (węgiel, koks, miał oraz biomasę).

W eksploatacji znajduje się 5 kotłowni nadzorowanych przez Urząd Gminy:

- Kotłownia w budynku Urzędu Gminy Czerwonka,
- Kotłownia w budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Czerwonce,
- Kotłownia w budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Czerwonce,
- Dwie kotłownie w budynku Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Czerwonce, Czerwonka Włociańska 37, 06-232 Czerwonka. Druga kotłownia zasila przyłączem podziemnym budynek Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Czerwonce, Czerwonka Włociańska 37A, 06-232 Czerwonka.

Ww. kotłownie położone są w budynkach administracyjno – dydaktycznych Gminy Czerwonka. Są w pełni nadzorowane przez urząd gminy.

15.6. Telekomunikacja

Gmina należy do ostrołęckiej strefy numeracyjnej. W ramach strefy zamyka się ruch telefoniczny strefowy, a ruch telefoniczny pomiędzy abonentami różnych stref kierowany jest poprzez sieć międzymiastową. Na terenie gminy działają wszyscy operatorzy telefonii komórkowej w tym: Orange, Play, Plus, T-mobile oraz liczni operatorzy wirtualni.

Na terenie gminy dostępność do telekomunikacji jest powszechna. Na terenie gminy sieć telekomunikacyjna rozprowadzona jest do wszystkich miejscowości, umożliwiając w chwili obecnej

pełne pokrycie zapotrzebowania mieszkańców na przyłącza telefoniczne.

W zakresie telefonii komórkowej, na terenie gminy zlokalizowanych są dwa maszty stacji bazowych GSM: w Sewerynowie maszt Orange (Sewerynowo 14) oraz w Czerwonce Włociańskiej maszt Polkomtel (dz. nr 268/278).

Dostęp do internetu realizowany jest w oparciu o dostawców prywatnych. W chwili obecnej nie jest on wystarczający jednak oferta dostępu bez limitów danych jest dostępna również przez operatorów telefonii komórkowej. Należy dążyć do 100% dostępu do internetu dla obszaru całej gminy. Powszechny dostęp jest jednym z ważniejszych uwarunkowań dla rozwoju społecznego oraz gospodarczego gminy.

15.7 Gospodarka odpadami

Efektom działalności gospodarczej i bytowej człowieka są odpady przemysłowe i komunalne. Główną metodą zagospodarowania odpadów jest ich składowanie na wysypiskach. Na terenie gminy brak jest składowiska odpadów komunalnych. Odzysk odpadów w całości bądź w ich części stanowi pierwszy i najważniejszy, po unikaniu ich powstawania element systemu gospodarki odpadami. Głównymi wytwórcami odpadów komunalnych są mieszkańcy gminy. Ich ilość jest uzależniona od liczby mieszkańców oraz poziomu życia na danym terenie. Wzrost stopy życiowej mieszkańców powoduje zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wpływa na zmianę ich składu.

Wraz ze zmianą ustawodawstwa w 2013 r. gminy zostały zobowiązane do wprowadzenia nowej gospodarki odpadami i prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Podstawowym celem przepisów jest wprowadzenie w gospodarce odpadami regulacji zapobiegających ich powstawaniu, ograniczających wytwarzanie oraz zmniejszających negatywne oddziaływanie na środowisko powstałych odpadów, m.in. poprzez przygotowanie ich do ponownego użycia i wykorzystania.

Gospodarkę odpadami na obszarze gminy prowadzi Miejskie Przedsiębiorstwo Komunalne w Ostrołęce. Gmina Czerwonka prowadzi punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) zlokalizowany jest w Czerwonce Włociańskiej pod numerem 42A. PSZOK przyjmuje nieodpłatnie odpady komunalne wytworzone i dostarczone przez mieszkańców Gminy Czerwonka. Łącznie w 2020 r. z terenu gminy zostało zebranych 243,17 ton zmieszanych odpadów komunalnych co przekłada się na 8,76 kg odpadów na jednego mieszkańca.

Odpady komunalne z terenu gminy przewożone są na składowisko odpadów poza teren gminy Czerwonka.

16. Wytyczne z planów wyższego rzędu oraz innych opracowań planistycznych w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej

System komunikacji oraz kształtowanie powiązań wewnętrznych i zewnętrznych stanowi podstawowy element rozwoju gospodarki kraju. Opracowane dokumenty oraz programy wskazują perspektywę budowy sieci autostrad, dróg ekspresowych, powiązań kolejowych oraz wzmocnienia pozycji lotnisk.

Na terenie województwa mazowieckiego zauważalna jest intensyfikacja działań zmierzających do poprawy dostępności regionu. Na terenie gminy Czerwonka przejawia się to poprzez modernizację drogi krajowej nr 60, drogi wojewódzkiej nr 626 oraz w bezpośrednim sąsiedztwie gminy, w ramach nowej perspektywy finansowania UE na lata 2021- 2027 plany budowy linii kolejowej relacji Serock-Przasnysz, biegnącej przez Maków Mazowiecki i Pułtusk.

Wzmocnienie systemu komunikacyjnego jest uwzględnione w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2030, Polityce Transportowej Państwa na lata 2005-2025 oraz w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego wyznacza możliwości rozwoju poprzez stworzenie sprawnego systemu komunikacyjnego. System komunikacyjny województwa

mazowieckiego będzie się opierał na komunikacji drogowej, kolejowej oraz lotniczej. Przewiduje się m.in. wzmocnienie systemu powiązań drogowych poprzez przebudowę i modernizację linii kolejowej oraz dróg ekspresowych. Zapewni to dogodne powiązanie komunikacyjne.

Podniesienie rangi kraju warunkowane jest stałym wzrostem jakości usług związanych z infrastrukturą, co wiąże się z rozwojem infrastruktury technicznej: elektroenergetycznej, gazowniczej, dostępność do mediów informacyjnych. Plany i programy rządowe i samorządowe wskazują priorytetowe cele w zakresie wzmocnienia sieci powiązań infrastrukturalnych.

17. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych są następujące :

- utrzymanie i bieżąca konserwacja drogi krajowej nr 60 relacji: Łęczycza – Płock – Ciechanów – Maków Mazowiecki – Różan – Ostrów Mazowiecka;

18. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Bezpośrednią ochronę przed powodzią sprawują właściwe organy administracji rządowej i samorządowej i prowadzi się ją zgodnie z ustawą Prawo wodne z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Zgodnie z w/w ustawą ochronę przed powodzią realizuje się w szczególności przez kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, w szczególności obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, natomiast w celu zapewnienia ochrony ludności i ich mienia przed powodzią obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w tym poziom zagrożenia powodziowego uwzględnia się m.in. w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w mpzp.

Na terenie gminy Czerwonka zostały wyznaczone obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi wskazane we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, dla których sporządzono mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego. Na mapach przedstawiono m.in. obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w tym obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%. W/w obszary zostały naniesione na rysunku Studium.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy odrębne, w tym ustawy Prawo wodne.

CZEŚĆ II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY Czerwonka

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego (uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę).

Rozwój przestrzenny gminy Czerwonka należy kształtować następująco:

1. Politykę zagospodarowania gminy należy rozwijać w oparciu o zrównoważony rozwój oraz ład przestrzenny.
2. Zabudowa na terenie gminy powinna być kształtowana w sposób zwarty. Należy stosować politykę związaną z nirozpraszaniem zabudowy mieszkaniowej i wyznaczeniem terenów pod jej perspektywiczny rozwój.
3. W polityce rozwoju mieszkalnictwa należy dążyć do stworzenia warunków do podniesienia standardu zamieszkiwania tj. wzrostu jakości budowanych mieszkań, ich wyposażenia oraz remontu.
4. Wzdłuż dróg przebiegających przez zabudowę wsi mogą być lokalizowane usługi.
5. W poszczególnych wsiach dopuszcza się jako funkcję uzupełniającą i wzbogacającą program przestrzenny lokalizację wg potrzeb: usług podstawowych, usług rzemiosła i wytwórstwa, usług związanych z obsługą rolnictwa, usług publicznych, usług rekreacji w zieleni - w/w funkcja uszczegółowiona być powinna na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
6. Zagospodarowanie terenów wiejskich należy projektować jako obszary zabudowy wielofunkcyjnej.
7. Na obszarze gminy należy promować gospodarstwa związane z produkcją rolną i przetwórstwem.
8. Na obszarze gminy dopuszcza się lokalizację gospodarstw specjalistycznych, hodowlanych, ogrodniczych oraz produkcji specjalistycznej zgodnie z przepisami odrębnymi.
9. Należy zapewnić przekształcenia i rozwój środowiska kulturowego w kierunku kształtowania ładu przestrzennego i harmonii ze środowiskiem naturalnym, jako niezbędnego czynnika jakościowego środowiska życia człowieka.
10. W celu rozwoju małych przedsiębiorstw, dopuszcza się lokalizację zabudowy o funkcji usługowej nieuciążliwej na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.
11. Należy dążyć do utrzymania układu ciągów ekologicznych, poprzez ich zakaz zabudowy.
12. Należy podnieść standardy poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i systemu komunikacji.
13. Niezależnie od określonego przeznaczenia, w każdym z terenów wyznaczonych w Studium, uwzględniając przepisy odrębne dopuszcza się lokalizację urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej oraz melioracji.
14. Należy rozwinąć sferę związaną z usługami i produkcją rolniczą.
15. Przy planowaniu rozwoju przestrzennego za priorytet uznaje się ochronę terenów o wartościach przyrodniczych, krajobrazowych oraz terenów istotnych dla zachowania bioróżnorodności, w tym ochronę przed niekontrolowaną zabudową oraz użytkowaniem.
16. Należy wzbogacać i racjonalnie wykorzystywać walory systemu przyrodniczego dla rolnictwa.
17. Należy utrzymać i racjonalnie wykorzystywać system przyrodniczy dla potrzeb turystyczno-

- krajoznawczych, rekreacyjnych i usługowych obiektów środowiska kulturowego.
18. Należy zapewnić normatywne warunki sanitarne zamieszkiwania ludności w zakresie: jakości wód i powietrza atmosferycznego, poziomu hałasu i wibracji oraz elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.
  19. Należy dążyć do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na terenie gminy, jak też i przemieszczeń zewnętrznych, w tym tranzytu ludzi i towarów przez tereny gminy.
  20. Na obszarach najlepszych kompleksów glebowych należy promować rolnictwo.

Tabela 30. Główne obszary funkcjonalne wyznaczone na terenie gminy Czerwonka oraz ustalenia i wskaźniki dotyczące zagospodarowania uwidocznione są w poniższej tabeli:

Lp.	Oznaczenie terenu	Funkcja terenu, podstawowe ustalenia, wskaźniki dotyczące zagospodarowania
1.	RMM	<p>Tereny zabudowy osadnictwa wiejskiego, w formie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabudowy zagrodowej; - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej; - zabudowy letniskowej, turystycznej o charakterze agroturystyki i rekreacji; - dopuszcza się na równych zasadach z zabudową mieszkaniową lokalizowanie zabudowy usług oraz produkcji, rzemiosła, drobnej wytwórczości; - dopuszcza się usługi zdrowia, oświaty i kultu religijnego; - jako funkcję uzupełniającą dopuszcza się tereny sportu i rekreacji, tereny zieleni publicznej i izolacyjnej; - dopuszcza się miejsca parkingowe w formie placów parkingowych; - standardy i wskaźniki winny być dostosowane do istniejących budynków zlokalizowanych w otoczeniu noworealizowanego budynku; - minimalne wielkości nowo wydzielanych działek budowlanych 1000m²; - dopuszcza się możliwość wydzielenia mniejszych działek pod warunkiem, że działki te zostaną przeznaczone na powiększenie sąsiedniej nieruchomości oraz pod warunkiem, iż wielkość powstałych działek po podziale oraz po powiększeniu wyniesie min. 1000m² lub dokonana zostanie regulacja granic między sąsiadującymi nieruchomościami; - maksymalna wysokość zabudowy 10m z wyłączeniem budynków gospodarczych dla których ustala się maksymalną wysokość do 15m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 40%; - proporcje między funkcjami oraz uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych.
2.	RM	<p>Tereny zabudowy zagrodowej, w formie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabudowy zagrodowej (siedliskowej); - zabudowy letniskowej, turystycznej o charakterze agroturystyki i rekreacji; - dopuszcza się na równych zasadach z zabudową mieszkaniową lokalizowanie zabudowy usług oraz produkcji, rzemiosła, drobnej wytwórczości; - standardy i wskaźniki winny być dostosowane do istniejących budynków zlokalizowanych w otoczeniu noworealizowanego budynku; - minimalne wielkości nowo wydzielanych działek budowlanych 1500m²; - dopuszcza się możliwość wydzielenia mniejszych działek pod warunkiem, że działki te zostaną przeznaczone na powiększenie sąsiedniej nieruchomości oraz pod warunkiem, iż wielkość powstałych działek po podziale oraz po powiększeniu wyniesie min. 1500m² lub dokonana zostanie regulacja granic między sąsiadującymi nieruchomościami; - maksymalna wysokość zabudowy 10m z wyłączeniem budynków gospodarczych dla których ustala się maksymalną wysokość do 15m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 40%; - proporcje między funkcjami oraz uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych;
3.	UP	Tereny zabudowy usług publicznych :

		<ul style="list-style-type: none"> - nauki; - oświaty; - kultury; - zdrowia; - wychowania i opieki społecznej; - administracji publicznej; - ochotnicza straż pożarna; - standardy i wskaźniki winny być dostosowane do istniejących budynków zlokalizowanych w otoczeniu noworealizowanego / przebudowywanego / nadbudowywanego / rozbudowywanego budynku; - maksymalna wysokość zabudowy 12m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 10%; - nie ogranicza się wielkości nowo wydzielanych działek budowlanych; - dopuszcza się jako funkcję uzupełniającą: tereny sportu i rekreacji, budynki gospodarcze, miejsca do parkowania, parkingi, dojścia i dojazdy, drogi wewnętrzne, wiaty i altany, urządzenia infrastruktury technicznej, tereny zieleni publicznej i izolacyjnej, zieleń towarzyszącą; - nie dopuszcza się budowy zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii; - proporcje między funkcjami oraz uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych.
4.	US	<p>Tereny usług sportu i rekreacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dopuszcza się budowę zbiornika wodnego o funkcji rekreacyjno - retencyjnej; - dopuszcza się funkcje związane z obsługą ruchu turystycznego; - jako funkcję uzupełniającą dopuszcza się usługi handlu i gastronomii; - nie ogranicza się wielkości nowo wydzielanych działek budowlanych; - dopuszcza się miejsca parkingowe w formie placów parkingowych; - maksymalna wysokość zabudowy 12m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 60%; - proporcje między funkcjami oraz uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych.
5.	UK	<p>Tereny usług sakralnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usługi sakralne - maksymalna wysokość zabudowy 20m; - maksymalna wysokość dzwonnicy 30m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 10%; - nie ogranicza się wielkości nowo wydzielanych działek budowlanych; - dopuszcza się miejsca parkingowe w formie placów parkingowych; - jako funkcję uzupełniającą dopuszcza się lokalizację terenów zieleni publicznej; - proporcje między funkcjami oraz uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych.
6.	PU	<p>Tereny zabudowy produkcyjno – usługowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dopuszcza się tylko te przedsięwzięcia, które nie są przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; - nie dopuszcza się budowy zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii; - dopuszcza się funkcję przemysłową, zabudowę usługową; magazyny, składy i infrastrukturę techniczną; - dopuszcza się obiekty i urządzenia obsługi rolnej; - dopuszcza się produkcję specjalistyczną; - standardy i wskaźniki winny być dostosowane do istniejących budynków zlokalizowanych w otoczeniu noworealizowanego / przebudowywanego / nadbudowywanego / rozbudowywanego budynku; - maksymalna wysokość zabudowy 12m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 20%; - nie ogranicza się wielkości nowo wydzielanych działek budowlanych;

		<ul style="list-style-type: none"> - dopuszcza się miejsca parkingowe w formie placów parkingowych; - dopuszcza się lokalizację systemów fotowoltaicznych do pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł; - proporcje między funkcjami oraz uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych.
7.	U	<p>Tereny zabudowy usług komercyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - handlu; - rzemiosła; - gastronomii; - turystyki; - standardy i wskaźniki winny być dostosowane do istniejących budynków zlokalizowanych w otoczeniu noworealizowanego / przebudowywanego / nadbudowywanego / rozbudowywanego budynku - nie ogranicza się wielkości nowo wydzielanych działek budowlanych; - maksymalna wysokość zabudowy 12m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 20%; - dopuszcza się miejsca parkingowe w formie placów parkingowych; - jako funkcję uzupełniającą dopuszcza się lokalizację produkcji i składów, terenów sportu i rekreacji, miejsca do parkowania, parkingi, dojścia i dojazdu, drogi wewnętrzne, wiaty i altany, urządzenia infrastruktury technicznej oraz tereny zieleni izolacyjnej, zieleni towarzyszącej; - nie dopuszcza się budowy zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii; - dopuszcza się tylko te przedsięwzięcia, które nie są przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko; - proporcje między funkcjami oraz uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych.
8.	RU	<p>Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych, w formie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiektów produkcyjnych, budynków i budowli rolniczej, składów, magazynów i usług - standardy i wskaźniki winny być dostosowane do istniejących budynków zlokalizowanych w otoczeniu noworealizowanego / przebudowywanego / nadbudowywanego / rozbudowywanego budynku; - nie ogranicza się wielkości nowo wydzielanych działek budowlanych; - maksymalna wysokość zabudowy 12m; - maksymalna wysokość budowli 20m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 20%; - dopuszcza się miejsca parkingowe w formie placów parkingowych; - dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej wyłącznie w zakresie niezbędnym dla właściwego wykonywania działalności w obiektach o których mowa w pierwszym i drugim akapicie; - nie dopuszcza się budowy zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnych awarii; - proporcje między funkcjami oraz uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych;
9.	IW	<p>Tereny obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustala się adaptację istniejących obiektów, urządzeń i sieci komunalnego ujęcia wody oraz obiektów, urządzeń i sieci towarzyszących.
10.	KS	<p>Tereny zaplecza obsługi komunikacji samochodowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w tym: stacje paliw, parkingi w formie placów parkingowych, garaże oraz myjnie samochodowe - uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych.

11.	PSZOK	<p>Teren infrastruktury technicznej - gospodarowania odpadami - punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - maksymalna wysokość zabudowy 12m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 5%; - uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych.
12.	OZE	<p>Tereny pod budowę urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustala się ograniczenia do granic strefy OZE ewentualnych oddziaływań wywoływanych przez instalowane urządzenia, co oznacza, że poza granicami stref OZE nie można wyznaczać „stref ochronnych”, o których mowa w przepisach odrębnych; - nie dopuszcza się realizacji urządzeń w formie innej niż jako zespoły ogniw fotowoltaicznych instalowanych, z użyciem niezbędnych konstrukcji wsporczych, na powierzchni terenu - nie dopuszcza się realizacji urządzeń, które mogą wywoływać ograniczenia w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów poza granicami strefy OZE.
13.	KP	<p>Obszary przestrzeni publicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dopuszcza się parki, zielone skwery, place, pasáže piesze; - dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury.
14.	ZC	<p>Tereny cmentarza i zieleni cmentarnej wraz ze strefami ochrony sanitarnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustala się eksploatację cmentarza zgodnie z przepisami odrębnymi; - ustala się strefy ochrony sanitarnej wokół cmentarza o szerokości od 50 do 150m zgodnie z przepisami odrębnymi. Przyjmuje się zasadę, iż w strefie od 50m do 150m może zostać zlokalizowana zabudowa zgodna z ustaleniami studium jeżeli spełnia wymagania przepisów odrębnych.
15.	OZC	<p>Tereny nieczynnych cmentarzy i zieleni cmentarnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustala się zachowanie, ochronę i utrzymanie cmentarzy zgodnie z przepisami odrębnymi; - ustala się oznaczenie cmentarza tablicą informacyjną.
16.	PG	<p>Tereny i obszary górnicze ustanowione w decyzjach koncesyjnych zezwalających na wydobywanie kopalin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustala się ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy w obszarach górniczych, z dopuszczeniem do realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalin; - ustala się wykonanie rekultywacji terenu po zakończeniu eksploatacji kopalin w oparciu o ustalony kierunek i warunki przeprowadzenia rekultywacji.
17.	R	<p>Tereny rolne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w tym grunty rolne, łąki, pastwiska, sady, zielen śródpolna, nieużytki, urządzenia melioracji, stawy rybne; - dopuszcza się lokalizację zabudowy zagrodowej; - lokalizacja zabudowy zagrodowej pod warunkiem zapewnienia dostępu do drogi publicznej oraz zgodnie z przepisami odrębnymi; - lokalizacja zabudowy preferowana – w skupiskach ośrodków wiejskich; - dopuszcza się budowę/rozbudowę/nadbudowę/przebudowę zabudowy w istniejących siedliskach; - maksymalna wysokość zabudowy 10m z wyłączeniem budynków gospodarczych dla których ustala się maksymalną wysokość do 15m; - minimalny procent terenów biologicznie czynnych 95%; - dopuszcza się lokalizację gospodarstw specjalistycznych, hodowlanych, ogrodniczych; - dopuszcza się usługi związane z produkcją rolną oraz usługi rzemiosła, sportu i rekreacji; - dopuszcza się lokalizację zabudowy związanej z produkcją rolną oraz budynków gospodarczych; - dopuszcza się lokalizację systemów fotowoltaicznych do pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł; - dopuszcza się budowę oraz poszerzenia dróg zgodnie z przepisami odrębnymi; - dopuszcza się zalesianie obszarów o niższych klasach bonitacyjnych pod warunkiem bezpośredniego sąsiedztwa z terenem leśnym; - zagospodarowanie terenu w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z

		<p>przepisami odrębnymi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - proporcje między funkcjami oraz uszczegółowienie parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu powinno być ustalane w planach miejscowych.
18.		<p>Tereny leśne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - powinny pozostać w użytkowaniu leśnym lub pozostawać w formie przyrodniczo aktywnej; - dopuszcza się budowę oraz poszerzenia dróg zgodnie z przepisami odrębnymi; - zagospodarowanie terenu zgodnie z przepisami odrębnymi;
19.		<p>Tereny wód śródlądowych i rowów melioracyjnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - rzeki, ciekі, rowy, istniejące i projektowane zbiorniki wodne; - dopuszcza się zwiększenie zasobów wodnych poprzez budowę obiektów małej retencji (w tym zbiorników wodnych); - dopuszcza się przebudowę istniejącej sieci rowów; - dopuszcza się renaturyzację wód powierzchniowych; - zagospodarowanie terenu w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z przepisami odrębnymi.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego mogą zawierać bardziej uszczegółowione ustalenia niż zawarte w Studium – zgodnie z zasadą ładu przestrzennego, gdy wyniknie to z dokładniejszego rozpoznania zagadnień będących ich przedmiotem.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

Ustalenia dotyczące kierunków i wskaźników dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów kształtują się następująco:

1. Zagospodarowanie terenów obecnie zurbanizowanych oraz przewidywanych w dotychczasowych planach zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowo - usługowe, powinno uwzględniać podstawowe wartości przestrzenne i architektoniczne gminy.
2. Nowa zabudowa zagrodowa (siedliskowa), obok istniejącej, może być realizowana w ustalonych planem granicach zabudowy zagrodowej. W planach miejscowych należy zapewnić przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy oraz nadmiernemu rozprzestrzenianiu się terenów zurbanizowanych.
3. Dopuszcza się adaptację i realizację liniowych i punktowych obiektów infrastruktury technicznej.
4. Tereny zabudowy mieszkaniowej, mogą być uzupełnione o funkcje usługowe – niewpływające negatywnie na środowisko przyrodnicze.
5. Wskazana funkcja i zasady zagospodarowania określają podstawowy kierunek przeznaczenia terenu, w obrębie każdego wyodrębnionego na rysunku Studium obszaru, oznaczonego symbolem, o którym mowa w tabeli dotyczącej: Funkcji terenu, podstawowych ustaleń, wskaźników dotyczących zagospodarowania.
6. Wszystkie rodzaje obszarów zabudowy oznaczone symbolem literowym (wg tabeli dot. oznaczeń terenów oraz funkcji terenu, podstawowych ustaleń, wskaźników dotyczących zagospodarowania) mogą być uzupełniane funkcjonalnie o miejsca parkingowe, drogi, infrastrukturę techniczną, place publiczne, zielen w formie urządzonej, urządzenia wodne oraz małą architekturą.
7. Dopuszcza się, poza wyznaczonymi terenami budowlanymi, realizację gospodarstw specjalistycznych.
8. Ustalenie zasad i kontrola kolejności zajmowania pod zabudowę poszczególnych terenów - obowiązująca zasada: najpierw uzbrojenie terenu potem zabudowa.

9. Dopuszcza się użytkowanie terenu zgodnie ze stanem istniejącym (możliwość utrzymania istniejącego zagospodarowania terenu).

Kształtując lokalny ład przestrzenno - architektoniczny należy m. in. kierować się zasadami:

1. Harmonizacji zabudowy z krajobrazem i elementami przyrody.
2. Poszanowania lokalnych i regionalnych tradycji architektonicznych, przejawiającego się w wykorzystywaniu najlepszych i charakterystycznych starych form i elementów architektonicznych przy tworzeniu zabudowy spełniającej wymogi współczesnego budownictwa.
3. Nową zabudowę o funkcjach mieszkalnych, usługowych i rzemieślniczych nieuciążliwych można realizować na terenach wyznaczonych na rys. Studium pod warunkiem zachowania następujących zasad:
  - we wsiach o typie „ulicówki” lokalizacja budynków mieszkalnych w 1-szej linii zabudowy (przy ulicy),
  - nawiązanie do charakteru zabudowy wsi tzn. układu kalenicowego lub szczytowego oraz gabarytów zabudowy,
  - w miarę możliwości nawiązywanie do tradycji regionalnych budownictwa.
4. Harmonizacji nowej zabudowy z wartościową zabudową istniejącą.
5. Eksponowania wartościowych dominant architektonicznych i zachowania cennych osi widokowych.
6. Kształtowania właściwych proporcji pomiędzy przestrzeniami publicznymi w szerokim znaczeniu a przestrzeniami prywatnymi.
7. Kształtowania właściwych relacji przestrzennych pomiędzy budynkami, w tym, stosownie do okoliczności, czytelnych linii zabudowy ulic oraz funkcjonalnie rozplanowanych zespołów budynków w ramach posesji.
8. Kształtowania funkcjonalnych podziałów geodezyjnych.
9. Racjonalizacji kosztów uzbrojenia terenów inwestycyjnych.

W związku z istniejącymi tendencjami demograficznymi na terenie gminy nie występuje potrzeba ilościowego wzrostu zasobów mieszkaniowych, zapotrzebowanie to często ograniczone będzie jedynie do wymiany zasobów zużytych oraz podnoszenia standardów istniejącej zabudowy.

Główne zadania w zakresie mieszkalnictwa to:

1. Utrzymanie, remont, wymiana i uzupełnienie zabudowy mieszkaniowej w wolnych przestrzeniach istniejących między zabudową.
2. Rozwój systemów infrastruktury technicznej podnoszącej standard mieszkań i warunków zamieszkiwania ludności.
3. Dokonywanie zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod kątem przeznaczenia terenów w dostosowaniu do Studium.

Tereny wyłączone spod zabudowy:

1. Lasy - tereny objęte całkowitym zakazem zabudowy, za wyjątkiem obszarów wyznaczonych na rysunku Kierunków pod zabudowę oraz zabudowań związanych z gospodarką leśną oraz przepisami odrębnymi.
2. Tereny rolne - wyłącznie z możliwością lokalizacji zabudowy zagrodowej oraz gospodarstw specjalistycznych, hodowlanych i ogrodniczych.

3. Pasy izolacyjne wokół cmentarza w odległości 50 m i 150 m zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. Nr 52, poz. 315).

4. Korytarz ekologiczny doliny Różanicy.

Zakaz zabudowy na wskazanych powyżej terenach nie dotyczy obiektów drogowych, elementów infrastruktury technicznej, obiektów hydrotechnicznych lub służących ochronie środowiska bądź zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego.

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.

Każda działalność człowieka ingeruje w środowisko przyrodnicze i zakłóca jego funkcjonowanie. Należy dążyć do tego, by przyroda nie straciła możliwości samodzielnej odnowy i nie dopuszczać do zniszczenia zasobów nieodnawialnych. Na całym obszarze gminy należy wprowadzić nakaz ochrony istniejących zadrzewień oraz obowiązek wprowadzenia nowych wszędzie tam, gdzie nie będzie to kolidowało z istniejącymi użytkami rolnymi - zwłaszcza wzdłuż dróg i rowów melioracyjnych oraz w strefach izolacyjnych od obiektów uciążliwych.

Zasady ochrony przyrody:

- racjonalne gospodarowanie przestrzenią z uwzględnieniem zasady zachowania systemu przyrodniczego w jego naturalnych granicach fizjograficznych;
- w działalności planistycznej doprowadzenie do uzyskania przestrzennej ciągłości systemu przyrodniczego drogą przekształceń i wiązanie „wyspowo” występujących elementów przyrodniczych w jednolity układ;
- podjęcie działań zmierzających do zabezpieczenia i ochrony systemu przyrodniczego- ze szczególnym uwzględnieniem jego najcenniejszych elementów (doliny rzeki Orzyc oraz Różanicy);
- podejmowanie działań prowadzących do likwidacji bądź ograniczenia zagrożeń i degradacji oraz odtwarzania elementów systemu przyrodniczego;
- działania zmierzające do poprawy warunków retencyjnych poprzez wprowadzenie zalesień i zadrzewień;
- promowanie gospodarki leśnej oraz łąkowo-pastwiskowej na podstawach ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem zgodności biocenozy z biotopem;
- rekultywacja wyrobisk i innych gleb zdegradowanych;
- piecza nad gospodarką odpadami poprzez utrzymywanie zorganizowanego systemu usuwania i utylizacji odpadów wraz z likwidacją „dzikich” wysypisk śmieci;
- działania zmierzające do nie pogarszania stanu czystości atmosfery (wykorzystywanie ekologicznych źródeł energii na cele grzewcze, oczyszczanie spalin);
- opracowanie i wdrażanie programu ograniczenia uciążliwych zakładów i obiektów (w tym źródeł wytwarzania ciepła);
- rozszerzanie świadomości ekologicznej społeczeństwa z uaktywnieniem promocji walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych regionu, zwłaszcza u osób zaangażowanych w działalność gospodarczą i młodzieży;
- podjęcie działań w kierunku likwidacji lub ograniczenia: emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery (np. poprzez modernizację systemu ciepłowniczego), zrzutu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i do gruntu, natężenia hałasu itp.; Uzdrowiska na obszarze gminy nie występują.

3.1. Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione oraz przewidziane do ochrony na podstawie przepisów szczególnych.

3.1.1. Obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody:

Na terenie gminy Czerwonka nie występują obszary oraz obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody. Na terenie gminy nie występują również inne formy ochrony przyrody w tym obszary węzłowe oraz biocentra o znaczeniu krajowym i międzynarodowym wyznaczone w sieci ECONET oraz obszary CORINE Biotops.

Przez teren gminy przebiega korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym łączący obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym 22M z korytarzem ekologicznym rzeki Narwi o znaczeniu międzynarodowym. Korytarza wraz z sąsiadującymi terenami cennymi przyrodniczo zastał wyznaczony na rysunku Kierunków.

W związku z powyższym w granicach cennych przyrodniczo oraz w granicach korytarza ekologicznego rzeki Różanicy wyznaczonych na rysunku Kierunków zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Ponadto obszar ten należy pozostawić w użytkowaniu maksymalnie zbliżonym do naturalnego z umożliwieniem naturalnej migracji flory i fauny.

Na terenach rolnych za wyjątkiem łąk w dolinie Orzyca (w obszarze zalewowym) oraz korytarza ekologicznego rzeki Różanicy dopuszcza się zalesianie obszarów o niższych klasach bonitacyjnych pod warunkiem bezpośredniego sąsiedztwa z terenem leśnym.

Na obszarach łąk w dolinie Orzyca (znajdujące się w obszarze zalewowym) oraz korytarza ekologicznego rzeki Różanicy nie dopuszcza się zmiany użytków zielonych na intensywne uprawy polowe.

Proekologiczna polityka gminy powinna koncentrować się również na eliminacji wszelkich zagrożeń oraz na działaniach prowadzących do renaturalizacji tych obszarów, gdzie istnieje taka możliwość.

Eliminację zagrożeń można osiągnąć poprzez:

1. zorganizowanie systemu usuwania odpadów,
2. tworzenie zbiorczych systemów kanalizacyjnych w miejscach gdzie budowa sieci kanalizacyjnych przyniosłaby korzyści dla środowiska oraz gdzie jest technicznie i ekonomicznie uzasadniona.

3.1.2. Obszary chronione na podstawie przepisów o lasach, ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ochronie przed przeznaczeniem gruntów na cele nierolnicze podlegają grunty zaliczone do klas III, jak również grunty leśne.

Należy w miarę możliwości nie przeznaczać gruntów gleb chronionych oraz leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. Na terenie gminy znajdują się obszary występowania gruntów rolnych III klasy bonitacyjnej, które rozmieszczone są głównie w centralnej oraz zachodniej części gminy i które w zdecydowanej większości zgodnie z ustaleniami Studium pozostają w dotychczasowym użytkowaniu jako rolnicza przestrzeń produkcyjna, na których obowiązuje zakaz zabudowy. Do zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz leśnych na cele nieleśne i nierolnicze przeznacza się przede wszystkim grunty znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie terenów już zabudowanych w ramach jednostki osadniczej. Obszary te zostały wyznaczone na rysunku Kierunków jako tereny przeznaczone pod zabudowę i wymagające uzyskanie zgody na zmianę przeznaczenia. Zmiana przeznaczenia tych terenów z rolnych na tereny nierolnicze oraz z leśnych na nieleśne będzie wymagała na etapie sporządzania MPZP uzyskania zgody odpowiednich instytucji.

Polityka przestrzenna w zakresie ochrony gruntów rolnych i leśnych:

1. Maksymalne zachowanie w użytkowaniu rolniczym najlepszych gleb.
2. Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych jako ważnego elementu lokalnego układu powiązań ekologicznych.
3. Zakaz wznoszenia w lasach obiektów budowlanych z wyjątkiem obiektów integralnie związanych z funkcją lasu.
4. Utrzymanie zasięgów lasów istniejących.
5. Dbłość o stan zdrowotny i sanitarny lasów.
6. Wprowadzanie nowych zalesień na najłabszych glebach zwłaszcza w sąsiedztwie lasów istniejących
7. Przystosowanie lasów do funkcji rekreacyjnej.
8. Prowadzenie zgodnie z zasadami proekologicznymi gospodarki leśnej.

3.1.3. Obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów prawa wodnego.

Wokół ujęć wód podziemnych służących do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarstw domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych należy ustanowić bezpośrednie strefy ochrony oraz ewentualnie - pośrednią strefę ochrony zgodnie z przepisami odrębnymi. Bezpośrednie strefy ochrony należy przyjąć jako obszar fizycznie wygradzony i wyłączony z użytkowania innego niż związane z eksploatacją wody. Studium ustala obowiązek, w miarę możliwości, maksymalnej ochrony istniejących urządzeń melioracji wodnych, które powinny być użytkowane zgodnie z ich przeznaczeniem. Ewentualna zmiana przeznaczenia zmeliorowanych gruntów może nastąpić po uzgodnieniu z odpowiednim organem.

Zajmując część terenów, na których występują urządzenia melioracji wodnych szczegółowych (drenowanie, rowy melioracyjne) należy zapewnić sprawne działanie systemów na terenach przyległych, zapobiegając zakłócenia stosunków wodnych, niszczenia lub uszkodzenia urządzeń wodnych. W przypadku przebudowy powyższych urządzeń melioracyjnych wymagane jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Polityka przestrzenna w zakresie ochrony zasobów wodnych:

1. Zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i gruntu.
2. Ustalenie warunków ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem w opracowaniach planistycznych i decyzjach administracyjnych.
3. Monitorowanie stanu czystości wód i podejmowanie działań mających doprowadzić do podwyższenia jej jakości.

3.2. Rekreacja i turystyka.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe, umożliwiają rozwój turystyki i wypoczynku, zwłaszcza agroturystyki. Ograniczeniem dla rozwoju turystyki na terenie gminy są przede wszystkim braki w bazie noclegowej. Predyspozycje do rozwoju agroturystyki mają głównie wsie gminy w sąsiedztwie doliny rzeki Orzyc oraz Różanicy, jako dobry sposób na powiększenie parytetu dochodów małych gospodarstw rolnych oraz doinwestowania zasobów mieszkaniowych w niezbędną infrastrukturę. Rozwój turystyki i wypoczynku powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju. Rozwój gminy pod względem turystycznym i wypoczynkowym można osiągnąć poprzez następujące działania kierunkowe:

1. Opracowanie i wytyczenie szlaków turystycznych dla turystyki kwalifikowanej pieszej;
2. Budowa tras i szlaków rowerowych;

3. Promocja walorów turystycznych gminy;
4. Dostęp gospodarstw do niezbędnych mediów;
5. Podniesienie standardów i rozbudowę sieci komunikacyjnej;
6. Podniesienie standardów gospodarstw i dostosowanie ich do przyjmowania gości;
7. Zwiększenie ilości obiektów turystycznych w oparciu o kwatery prywatne, agroturystyczne;
8. Zmianę wyglądu zabudowań pod względem architektonicznym – dostosowanie estetyki do wzorców architektury regionalnej;
9. Zagospodarowanie ogródków przydomowych;
10. Uzupełnienie oferty turystycznej o urządzenia sportu i rekreacji;
11. Wzbogacanie obszarów w urządzenia turystyczne, takie jak: pomosty, miejsca biwakowania ścieżki i trasy spacerowe, konne, widokowe i urządzenia sportowe;
12. Dostosowanie obiektów i tras do całorocznego użytkowania;
13. Stworzenie szlaków atrakcji turystycznych;
14. Promowanie produkcji i promocja produktów regionalnych.

Podstawowymi kierunkami rozwoju turystyki i rekreacji na obszarze gminy powinny być:

1. Agroturystyka mająca predyspozycje rozwoju w obszarze doliny rzeki Orzyc oraz Różanicy oraz w rejonach większych kompleksów leśnych, czyli praktycznie na całym obszarze gminy;
2. Turystyka aktywna poprzez oznakowane szlaki: kajakowe, piesze, rowerowe oraz konne;
3. Wytyczenie i zagospodarowanie pieszych szlaków turystycznych poprzez wyznaczenie miejsc do odpoczynku, oznakowanie atrakcji turystycznych itp.
4. Ruch turystyczny i rekreacyjny należy aktywizować także poza sezonem.

4. Obszary i zasady ochrony krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

W zakresie ochrony wartości kulturowych terenu objętego opracowaniem, wyznaczono wartościowe obiekty kubaturowe, które znajdują się w rejestrze zabytków, wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz w gminnej ewidencji zabytków - zostały one szczególnie omówione i wymienione w rozdziale 8.2. Zabytki architektoniczne i urbanistyczne oraz zabytki archeologiczne.

Obiekty wpisane do rejestru i ewidencji zabytków stanowiące dobra kultury objęte są ustawową ochroną prawną polegającą na zabezpieczeniu przed niszczeniem, uszkodzeniem, dewastacją, na zapewnieniu im trwałego zachowania, niezbędnej konserwacji, rewaloryzacji lub odbudowy. Priorytetem ochrony walorów dziedzictwa kulturowego powinno być w szczególności dostosowanie form nowej zabudowy do historycznego otoczenia w sposób zachowujący harmonię formalną i funkcjonalną.

W celu ochrony obiektów znajdujących się w Rejestrze Zabytków, Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków, ustala się :

1. Utrzymanie obiektów w jak najlepszym stanie technicznym – bez naruszenia ich wartości zabytkowej,
2. Zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczące warunków i zakresu ochrony w zależności od potrzeb.

Ochrona dziedzictwa kulturowego gminy wymaga:

1. remontów, modernizacji i odtwarzania obiektów zabytkowych;
2. ochrony zespołów budownictwa drewnianego;
3. ochronie podlegać ma forma zewnętrzna budowli i budynków zabytkowych;
4. umiejętnego zagospodarowania sąsiedztwa obiektów zabytkowych i historycznych układów urbanistycznych;
5. udzielania przez gminę wsparcia dla ewentualnych inwestorów, chcących (w sposób zgodny z zaleceniami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) zagospodarować obiekty zabytkowe;
6. kontynuacji rozpoznania archeologicznego na terenie gminy i uwzględniania ich wyników podczas planowania przestrzennego i działalności inwestycyjnej, jak również prowadzenie prac ziemnych w strefach stanowisk archeologicznych zgodnie z przepisami odrębnymi;
7. kształtowanie nowej zabudowy, kreowane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno ochraniać charakter ulicowych wsi, ich sposób zabudowy oraz ekspozycję przestrzenną poprzez właściwe kształtowanie linii, wysokości i gęstości zabudowy, warunki realizacji ogrodzeń oraz zieleni wiejskiej;
8. wszystkie kapliczki, rzeźby religijne i krzyże przydrożne są dobrem kultury współczesnej - zaleca się ich zachowanie i uwzględnienie przy projektowaniu układów przestrzennych w planach miejscowych oraz tradycyjnych miejsc ich lokalizacji;
9. należy objąć ochroną wartości zabytkowego cmentarza oraz mogił wojennych poprzez zachowanie i konserwację zabytków architektury oraz nagrobnej sztuki sakralnej.

Ze względu na położenie gminy w paśmie przyrodniczo - kulturowym rzeki Orzyc oraz w strefie ochrony wartości krajobrazów przyrodniczo-kulturowych pasm rzecznych należy chronić wartości przyrodniczo-kulturowe.

Ponadto należy uwzględniać działania służące poprawie środowiska kulturowego zawartego w „Powiatowym Programie Opieki nad Zabytkami”. W PPOnZ wyznaczono priorytety, kierunki działań oraz zadania. Zostały one sformułowane w perspektywie wieloletniej. W związku z wyznaczonymi celami głównymi, samorząd w kwestii dziedzictwa kulturowego powinien kierować się głównym priorytetem tj. intensyfikacją ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowej poprawie stanu zabytków nieruchomych.

Celami cząstkowymi powinny być:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwój turystyki i przedsiębiorczości przez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków do rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem.

Celami operacyjnymi powinny być:

- zachowanie materialnej i niematerialnej spuścizny historycznej regionu,
- ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego wsi i miast historycznych,
- utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców,
- promocja walorów kulturowych Mazowsza z wykorzystaniem nowoczesnych technologii,
- zwiększanie dostępności obiektów zabytkowych poprzez ich wykorzystanie dla funkcji turystycznych, kulturalnych i edukacyjnych
- kreowanie pasm przyrodniczo- kulturowych.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej powinien dążyć do poziomu w pełni zapewniającego:

- ochronę zdrowia mieszkańców,
- wysoki standard życia mieszkańców,
- stworzenie dobrych warunków do dynamicznego rozwoju gospodarczego gminy,
- ochronę obszarów cennych przyrodniczo.

Wobec wzrastającej mobilności społeczeństwa i gwałtownego zwiększenia obciążenia transportu drogowego związanego przede wszystkim z funkcją rolniczą gminy, kierunki działań w zakresie transportu zmierzać muszą do poprawy jakości infrastruktury, szczególnie w kierunku zapewnienia większego bezpieczeństwa, usprawnienia ruchu, wyeliminowania zbędnych kolizji oraz uciążliwości dla okolicznych mieszkańców. Dla spełnienia zwiększonych wymogów w zakresie komunikacji i transportu, i w związku z tym usunięcia ograniczeń dla rozwoju gminy w tym zakresie należy:

1. Przeprowadzić kompleksowy proces modernizacji i poprawy jakości odcinków dróg gminnych i powiatowych.
2. W celu zapewnienia odpowiedniej segregacji ruchu pojazdów o odmiennych parametrach ruchu, co przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa, należy opracować i wdrożyć program budowy ścieżek rowerowych na terenie gminy. W pierwszej kolejności ścieżki powinny odciążać najbardziej uczęszczane i niebezpieczne odcinki dróg.

Na obszarze całej gminy dopuszcza się realizację dróg gminnych i wewnętrznych oraz parkingów niewyznaczonych w Studium, zgodnie z przepisami odrębnymi.

5.1. Zaopatrzenie w wodę.

Należy dążyć do zaopatrzenia w wodę z wodociągów grupowych, zasilanych ze stacji wodociągowych, wszystkich mieszkańców gminy. Studnie mogą stanowić źródło wody dla potrzeb gospodarczych. Zasięgi stref ochrony sanitarnej wokół studni w poszczególnych stacjach wodociągowych powinny być równe wielkościom stref ochrony bezpośredniej, określonych w przepisach odrębnych.

5.2. Odprowadzanie ścieków.

Biorąc pod uwagę warunki terenowe oraz rozmieszczenie jednostek osadniczych, konieczna, ze względu na wymogi ochrony środowiska, budowa kanalizacji sanitarnej wymagać będzie poza grawitacyjnymi odcinkami przewodów, stosowania wymuszonego przepływu zbieranych ścieków w

kilku odrębnych układach z lokalnymi oczyszczalniami.

Ze względu na duże koszty skanalizowania lub brak możliwości technicznej, dopuszcza się indywidualne kanalizowanie posesji do szczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Nieczystości ze zbiorników będą wywożone przez służby komunalne lub firmy zewnętrzne do punktu zlewnego przy oczyszczalni ścieków w Makowie Mazowieckim.

Dla miejscowej utylizacji ścieków sanitarnych proponuje się budowę małych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Należy lokalizować indywidualne urządzenia do oczyszczania ścieków na terenach zakładów produkcyjnych i usługowych, pod warunkiem, że będzie to zgodne z wymogami sanitarnymi i ochrony środowiska oraz zgodne z przepisami odrębnymi.

Na całym obszarze gminy należy wprowadzić zakaz odprowadzania ścieków nieoczyszczonych do cieków wodnych i rowów melioracyjnych oraz wód gruntowych. Zabudowa mieszkaniowa, usługowa i przemysłowa w przypadku braku możliwości skanalizowania powinna być wyposażona w szczelne zbiorniki osadowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Nie przewiduje się na terenie gminy budowy sieci kanalizacji deszczowej. Wody deszczowe są bezpośrednio odprowadzane do gruntu i przydrożnych rowów.

5.3. Zaopatrzenie w gaz.

Na terenie gminy Czerwonka brak jest sieci gazowej, za wyjątkiem tranzytowego gazociągu Jamał DN1400. Gmina nie posiada koncepcji gazyfikacji swojego terenu. W kolejnych latach nie jest planowana rozbudowa sieci gazowej na terenie gminy. Ewentualna budowa sieci gazowej powinna być ściśle powiązana z kierunkami ochrony przyrody oraz z ustaleniami przepisów odrębnych.

Mieszkańcy gminy mogą korzystać z gazu propan-butan, dystrybuowanego w butlach. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych kotłowni, brak jest centralnego systemu grzewczego obsługującego poszczególne miejscowości. Domy mieszkalne posiadają kotłownie indywidualne, w większości opalane są węglem i drewnem.

5.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Należy zapewnić wszystkim mieszkańcom gminy Czerwonka dostawę energii elektrycznej o dobrych parametrach technicznych, jakościowych i ilościowych, które by całkowicie pokryły zapotrzebowanie na energię elektryczną.

Należy stosować dopuszczalne wskaźniki poziomu pola elektromagnetycznego, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami szczególnymi. W obszarach stref, w których występuje przekroczenie dopuszczalnego poziomu oddziaływania pól elektromagnetycznych obowiązują nakazy i zakazy zgodne z przepisami odrębnymi.

Wzdłuż przebiegu istniejących i planowanych linii elektroenergetycznych będących częścią sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej należy uwzględnić pasy technologiczne (pasy ochrony funkcyjnej) w obrębie tychże linii.

Wzdłuż przebiegu istniejących i planowanych linii elektroenergetycznych będących częścią sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej należy uwzględnić pasy technologiczne (pasy ochrony funkcyjnej) w obrębie tychże linii.

Wyznacza się pasy technologiczne wzdłuż projektowanych i istniejących linii elektroenergetycznych dystrybucyjnych, w poziomie nie mniejsze niż:

- dla linii napowietrznych WN-110kV - 22m (po 11m po każdej ze stron do osi linii);

- dla linii napowietrznych SN - 14m (po 7m po każdej ze stron do osi linii);
- dla linii napowietrznych nn-0,4 kV - 7m (po 3,5m po każdej ze stron do osi linii);
- dla linii kablowych WN- 1,0m (po 0,5m po każdej ze stron od osi linii);
- dla linii kablowych SN i nn-0,4 kV - 0,5m (po 0,25m po każdej ze stron od osi linii).

Utworzenie pasów technologicznych wzdłuż linii nie powoduje wyłączenia terenu z zagospodarowania, jedynie może wprowadzać ewentualne obostrzenia.

W pasie technologicznym linii NN obowiązują następujące obostrzenia:

1. Zakaz realizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Warunki lokalizacji pozostałych obiektów budowlanych nieprzeznaczonych na stały pobyt ludzi muszą uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii energetycznych.
2. Lokalizacja obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w pobliżu linii elektroenergetycznej powinna uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych.
3. Zakazuje się projektowania hałd, nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej pod linią i w odległości 7m od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego (w świetle koron).
4. Dopuszcza się wykonanie napraw oraz prac remontowych i konserwacyjnych na istniejącej linii.
5. Teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właścicieli linii.
6. W przypadku lokalizacji w sąsiedztwie linii przesyłowych farm wiatrowych, minimalna dopuszczalna odległość turbiny wiatrowej od linii elektroenergetycznej, określona jako odległość najbardziej skrajnego elementu turbiny wiatrowej (krańców łopat turbiny) od osi trasy napowietrznej odcinka linii elektroenergetycznej, powinna wynosić trzykrotność średnicy koła (3xd) zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej.
7. W przypadku lokalizacji turbiny wiatrowej w odległości, liczonej pomiędzy najbardziej skrajnym elementem turbiny wiatrowej (krańcami łopat turbiny) a osią trasy napowietrznej odcinka linii elektroenergetycznej, mniejszej niż pięciokrotność średnicy koła zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej (5xd), należy zapewnić, aby przewody odgromowe wszystkich przęseł linii elektroenergetycznej, które w całości lub częściowo znajdują się w odległości mniejszej niż 5xd od krańców łopat turbiny, były wyposażone w czynną ochronę przeciwdrganiową.

W pasach technologicznych linii WN, SN i nn obowiązuje w szczególności zakaz sadzenia roślinności wysokiej i o rozbudowanym systemie korzeniowym, w tym obowiązuje szerokość pasa wycinki podstawowej drzew na trasie linii wg przepisów odrębnych.

Przy czym, przewidywane roboty budowlane w odległości liczonej w poziomie od skrajnych przewodów/toru kabla, mniejszej niż:

- 15m dla linii napowietrznych WN-110 kV;
- 10m dla linii napowietrznych SN;
- 5m dla linii napowietrznych nn-0,4kV;
- 3m dla linii kablowych WN-110 kV;
- 2,5m dla linii kablowych SN, nn;

Podlegają uzgodnieniu z OSD, w szczególności dotyczące budowy, przebudowy lub remontu obiektu

zagospodarowania.

Pasy technologiczne nie są równoznaczne z pasami określonymi na potrzeby ustanawiania służebności przesyłu, które wyznacza się w oparciu o inne przepisy.

W przypadku projektowania zmian zagospodarowania terenu w pasach technologicznych należy dokonywać uzgodnień branżowych z właścicielem tych linii.

Sieci i urządzenia elektroenergetyczne zgodnie z definicją: „Sieć dystrybucyjna energii elektrycznej” są własnością Polskich Sieci Elektroenergetyczne S.A. oraz PGE Dystrybucja S.A.

Dopuszcza się budowę nowej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej oraz przebudowę, remont i utrzymanie istniejącej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej, na podstawie przepisów odrębnych.

Umożliwia się budowę nowej oraz rozbudowę, przebudowę i remont istniejącej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej dystrybucyjnej z zastosowaniem:

- linii elektroenergetycznej WN, SN i nn wraz z przyłączami w wykonaniu kablowym i/lub napowietrznym,
- stacji elektroenergetycznych 110 kV (w tym stacji 110 kV/SN) i SN (w tym stacji SN/nn) w wykonaniu wewnętrznym i/lub napowietrznym.

Umożliwia się lokalizację infrastruktury technicznej elektroenergetycznej dystrybucyjnej liniowej i elementów energetycznych z nią związanych w pasach drogowych/układach komunikacyjnych tj. terenach ogólnie dostępnych dla prowadzenia sieci oraz poza nimi na terenach innego przeznaczenia zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dopuszcza się prawo do podziału istniejących działek celem wydzielenia terenów dla lokalizacji stacji elektroenergetycznych wraz z możliwością wprowadzania do stacji linii elektroenergetycznych zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dopuszcza się lokalizację stacji elektroenergetycznych na terenach o innym przeznaczeniu wraz z możliwością wprowadzania do stacji linii elektroenergetycznych zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zapewnia się swobodny dostęp i dojazd do infrastruktury technicznej elektroenergetycznej, w tym stacji elektroenergetycznych, linii elektroenergetycznych oraz konstrukcji wsporczych (słupów) w celu przeprowadzenia prac eksploatacyjnych lub usuwania awarii.

W przypadku ewentualnej lokalizacji nowych jednostek (turbin) zespołów elektrowni wiatrowych, które w tej edycji Studium nie zostały wyznaczone, należy zapewnić zachowanie odległości od skrajnych przewodów napowietrznych linii elektroenergetycznych, będących częścią sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej.

Wyznacza się odległości lokalizacji poszczególnych turbin wiatrowych od istniejących i projektowanych linii elektroenergetycznych dystrybucyjnych, w poziomie nie mniejsze niż:

- 12,5m od osi linii SN -15 kV jednotorowej do średnicy koła wiatrakowego,
- 12,5m od osi linii nn -0,4 kV wielotorowej do średnicy koła wiatrakowego,
- 15m od osi linii SN -15 kV wielotorowej do średnicy koła wiatrakowego,
- 2 x średnica koła wiatrakowego od skrajnego przewodu linii o napięciu 110 kV nieposiadającej specjalnych amortyzatorów do tłumienia drgań do średnicy koła wiatrakowego,
- średnica koła wiatrakowego od skrajnego przewodu linii o napięciu 110 kV posiadającej specjalne amortyzatory do tłumienia drgań do średnicy koła wiatrakowego.

Przeznaczenie terenów dla lokalizacji źródeł energii nie jest jednoznaczne z możliwością przyłączenia źródeł do sieci elektroenergetycznej. Rozpatrzenie możliwości przyłączenia źródła do sieci elektroenergetycznej odbywa się zgodnie z przepisami odrębnymi.

Miejscowe plany zagospodarowania poszczególnych terenów powinny przewidywać rezerwację miejsc i terenu dla lokalizacji linii, stacji i przyłączy oraz innych elementów infrastruktury elektroenergetycznej niezbędnych dla zaopatrzenia lokowanych na tych terenach budynków i budowli w energię elektryczną, a także oświetlenia terenu wokół obiektów. Rozwój systemu zaopatrzenia w energię elektryczną ma polegać na odbudowie, przebudowie i modernizacji istniejących linii elektroenergetycznych oraz budowie nowych linii elektroenergetycznych a także na odbudowie, przebudowie, modernizacji i wymianie istniejących stacji rozdzielczych, transformatorowych i transformatorowo-rozdzielczych oraz budowie nowych stacji.

Przyłączanie obiektów do sieci elektroenergetycznej oraz przebudowa urządzeń elektroenergetycznych, powstała w wyniku wystąpienia kolizji planu zagospodarowania działki (w tym również wynikającego ze zmiany przeznaczenia terenu) z istniejącymi urządzeniami elektroenergetycznymi będzie się odbywać w uzgodnieniu i na warunkach określonych przez właściwe przedsiębiorstwo energetyczne na zasadach określonych przez właściciela sieci kosztem i staraniem wnioskodawcy, któremu infrastruktura elektroenergetyczna koliduje.

Dla istniejących i projektowanych linii NN, WN i SN, należy pozostawić odpowiednie korytarze uwzględniające wymagane przepisami odległości od innych obiektów.

Szczegóły techniczne budowy i lokalizacji urządzeń elektroenergetycznych należy uzgadniać na etapie opracowań realizacyjnych z odpowiednimi gestorami.

5.5. Telekomunikacja.

Ustala się następujące kierunki rozwoju telekomunikacji:

- Utrzymanie istniejących urządzeń telekomunikacyjnych w dobrym stanie technicznym.
- Lokalizację sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych, jak i w nowych technologiach, w tym budowę infrastruktury światłowodowej.
- Objęcie terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemami sieci internetowych: wojewódzkiej i krajowej.
- Objęcie terenu całej gminy Czerwonka dostępem do sieci internetowej.
- Rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych), stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie.
- Dopuszcza się lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej w rozumieniu przepisów odrębnych.

5.6. Odpady.

Odpady komunalne z terenu gminy odbierane są przez firmę zewnętrzną w trybie przetargowym i obecnie są przewożone przez firmę Błysk Bis sp z o.o.. Gmina Czerwonka wchodzi w skład ciechanowskiego regionu gospodarki odpadami, dla którego to regionu, instalacją, która spełnia warunki instalacji regionalnej do przetwarzania odpadów komunalnych jest Zakład Usług Komunalnych Sp. Z o.o. z siedzibą w Mławie składający się z dwóch oddziałów:

- Sortowni Odpadów Komunalnych w Uniszkach Cegielnia, gmina Wieczfnia Kościelna
- Zakładu Odzysku i Biostabilizacji Odpadów Komunalnych w Kosinach Bartosowych, gmina Wiśniewo, będący Regionalną Instalacją Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK)

Z uwagi na powyższe, właśnie do tych instalacji trafiają odebrane z terenu gminy odpady.

Gmina Czerwonka prowadzi także punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) zlokalizowany w Czerwonce Włościańskiej. PSZOK przyjmuje nieodpłatnie odpady komunalne

wytworzone i dostarczone przez mieszkańców Gminy Czerwonka.

W celu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy ustala się :

- obowiązek określenia zasad i sposobów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obejmującego co najmniej frakcje takie jak: papier, szkło, metale, tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe oraz odpady komunalne ulegające biodegradacji;
- zapewnienie osiągnięcia odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania;
- tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych zapewniających łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy;
- wskazanie miejsca zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych.

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym za inwestycje celu publicznego uważa się działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Na obszarze gminy inwestycjami celu publicznego w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym są:

1. Budowa i modernizacja dróg gminnych.
2. Budowa i modernizacja linii elektroenergetycznych wysokiego, średniego i niskiego napięcia zlokalizowanych na terenie gminy.
3. Budowa i modernizacja przewodów wodociągowych i ujęć wody na terenie gminy.
4. Budowa urządzeń gospodarki ściekowej na terenie gminy, w tym biologicznych oczyszczalni przydomowych.
5. Inwestycje w system gromadzenia odpadów na terenie gminy.
6. Modernizacja urządzeń melioracji wodnych na terenie gminy.
7. Inwestycje związane z ochroną obiektów zabytkowych na terenie gminy.
8. Budowa i modernizacja budynków użyteczności publicznej.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Zgodnie z ustaleniami m.in. „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego” na terenie gminy Czerwonka nie przewiduje się realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

8. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Na terenie gminy nie wyznacza się obszarów przeznaczonych do lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni powyżej 2000 m².

9. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej.

Na terenie gminy występują obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych:

- ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - obszary przestrzeni publicznej

9.1. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości.

Na terenie gminy Czerwonka nie występują obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości.

9.2. Obszary przestrzeni publicznej.

Na terenie gminy wyznacza się następujące obszary przestrzeni publicznej:

- Centrum sołectwa Czerwonka wraz z terenami usług, sportu i rekreacji

10. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Gmina Czerwonka jest w trakcie opracowywania MPZP dla całego obszaru gminy z podziałem na sołectwa. Po zakończeniu ww. procedury przy ewentualnych kolejnych zmianach w zależności od wielkości zmian proponuje się objęcie miejscowymi planami jedynie dane sołectwo bądź przy małych zmianach tylko obszary wymagające zmian.

10.1. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

W związku z ochroną gruntów leśnych i ornych dobrych klas bonitacyjnych nie przewiduje się znacznych obszarów przewidzianych do zmiany przeznaczenia. Ewentualne zmiany dotyczą terenów rolnych w bliskim sąsiedztwie lub w terenach już zainwestowanych. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia zostały oznaczone na rysunku Kierunków.

11. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Należy zachować rolnictwo jako wiodącą funkcję w gminie. Restrukturyzacja rolnictwa powinna zmierzać w kierunku specjalistycznych gospodarstw rolnych.

Ze względu na wysoką dynamikę przemian na obszarach wiejskich proponuje się wyróżnienie trzech grup gospodarstw:

1. I grupa – gospodarstwa o powierzchni > 5 ha, nastawiona głównie na skoncentrowaną produkcję – powinna to być największa i najbardziej rozwijająca się grupa ze względu na charakter gminy oraz jej uwarunkowania.
2. II grupa – gospodarstwa o powierzchni 2-5 ha, gospodarstwa dwu- i wielozawodowe, o profilu produkcji specjalistycznej oraz działalności pozarolniczej.

3. III grupa – gospodarstwa najmniejsze obszarowo o produkcji rolniczej przeznaczonej na samozaopatrzenie.

Kierunki produkcji rolnej należy dostosować do predyspozycji rolniczej przestrzeni produkcyjnej i do koniunktury na rynku żywnościowym. Równocześnie należy spełnić warunek bezpieczeństwa form i technologii produkcyjnych pod względem ochrony środowiska, w tym zwłaszcza zasobów wodnych gminy.

Wyznacza się następujące kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

1. Należy dążyć do zacieśniania związku przemysłu spożywczego z producentami.
2. Należy przeprowadzić intensyfikację ukształtowanych kierunków produkcji rolniczej a przede wszystkim:
  - w produkcji zwierzęcej - bydło mleczne i mięsne na bazie własnych pasz.
3. Promocja agroturystyki i produkcji zdrowej żywności w gminie.
4. Działania na rzecz:
  - zapewnienia urzędzeń obsługi rolnictwa z zakresu zaopatrzenia w środki do produkcji rolnej,
  - zbytu produkcji rolniczej – rozwój zakładów przetwórczych, usług związanych z dystrybucją,
  - poprawy struktury agrarnej (scalanie użytków rolnych, preferencje w powiększaniu gospodarstw), wykorzystanie nadwyżek siły roboczej w gminie do produkcja towarów pracochłonnych - warzyw, tytoniu, truskawek, ziół, jaj, drobiu, mleka, miodu itp.,
  - racjonalnego wykorzystywania rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
  - utrzymania w użytkowaniu rolniczym trwałych użytków zielonych z uwagi na tanią bazę paszową dla produkcji zwierzęcej, gleby organiczne i cenny element w sieci ekologicznej gminy,
  - utrzymania w użytkowaniu rolniczym trwałych kultur wieloletnich (trwałych nasadzeń drzew i krzewów owocowych),
  - zwiększania produktywności użytków rolnych poprzez melioracje, wapnowanie, zabiegi agrotechniczne, płodozmian itp.,
  - ochronę gruntów klas III,
  - zalesienia gruntów nieprzydatnych i o niskiej przydatności do produkcji rolniczej.

12. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych.

W myśl przepisów odrębnych na terenie gminy Czerwonka występują udokumentowane obszary szczególnego zagrożenia powodzią tj. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią występują w dolinie rzeki Orzyc i zostały wyznaczone na rysunku Studium.

Dla obszarów tych obowiązują zakazy i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych.

W zasięgu dolin i obniżeń terenowych występują również lokalne podmokłości utrzymujące się przez znaczną część roku. Na terenach zagrożonych podtapianiem przy gospodarowaniu przestrzenią należy przyjmować rozwiązania projektowe zapewniające utrzymanie swobodnego przepływu wód oraz bezpieczeństwo mieszkańcom i ochronę ich mienia.

Na obszarze gminy nie występują tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych. Potencjalne zjawiska geodynamiczne mogą wystąpić na obszarach o nachyleniu powierzchni przekraczającym 5% (m.in. czoła wydm parabolicznych) jednak te obszary nie są wyznaczone pod zabudowę.

13. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

Filar ochronny jest obszarem, w granicach którego ze względu na ochronę określonych dóbr, wydobywanie kopaliny nie może być prowadzone albo może być dozwolone tylko w sposób zapewniający ochronę tych dóbr. Filar ochronny wyznacza się więc w przypadku wystąpienia na terenach górniczych m.in. obiektów budowlanych, dróg i elementów infrastruktury. W projekcie zagospodarowania złoża w odniesieniu do filarów ochronnych określa się takie elementy jak:

- zachowanie bezpieczeństwa powszechnego,
- wymogi dotyczące ochrony środowiska,
- ochronę złoża i obiektów budowlanych przed zagrożeniem wodnym, pożarami i wybuchami.

Obecnie w gminie Czerwonka w rejestrze przestrzeni górniczych znajdują się dwie przestrzenie górnicze o aktualnym statusie:

- „Kałużyn I” nr w rejestrze 10-7/1/66, miejscowość: Kałużyn-Kolonia dz. 37, pow. terenu górniczego 44583 m²
- „Kałużyn III” nr w rejestrze 10-7/10/1044, miejscowość: Kałużyn dz.37, pow. terenu górniczego 19552 m²

Dla w/w przestrzeni górniczych zostały ustanowione obszary i tereny górnicze. Stanowią one potencjalne obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

Zgodnie z opracowanymi projektami zagospodarowania złóż, na terenach górniczych nie wyznacza się w złożu kopaliny filarów ochronnych.

14. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

Na obszarze gminy nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych rozumianych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

15. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Na obszarze gminy nie występują obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

16. Obszary zdegradowane.

Na obszarze gminy nie występują obszary zdegradowane.

17. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa.

Na terenie gminy Czerwonka nie występują tereny zamknięte.

Na terenie gminy nie wyznaczono stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa.

18. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Na terenie gminy Czerwonka istnieje możliwość rozmieszczenia elektrowni pozyskujących energię słoneczną oraz innych urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii. W Studium wyznacza się obszary na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500kW. W tym wypadku są to 23 obszary wyznaczone pod lokalizację farm fotowoltaicznych w miejscowościach: Perzanowo, Sewerynowo, Czerwonka Szlachecka, Czerwonka Włociańska, Dąbrówka, Ponikiew Wielka, Ulaski, Guty Duże, Jankowo, Ciemniewo oraz Nowe Zacisze. Ich lokalizacja została oznaczona na rysunku Kierunków.

Na terenie gminy dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii - zgodnie z przepisami odrębnymi.

IV. UZASADNIENIE I SYNTEZA

Gmina Czerwonka położona jest w środkowo-północnej części województwa mazowieckiego, w zlewni dopływów Narwi: Orzyca oraz Różanicy, wchodzących w skład obszaru Zielonych Płuc Polski, w odległości ok. 93 km od centrum Warszawy, 40 km od Ostrołęki, 35 km od Przasnysza oraz ok. 10km od Makowa Mazowieckiego. Gmina jest jedną z 8 gmin wiejskich powiatu makowskiego. Graniczy od zachodu z gminą Karniewo, od południowego - zachodu z miastem Maków Mazowiecki, od północy z gminą Płoniawy-Bramura i Sypniewo, od wschodu z gminą Różan i Rzewnie oraz od południa z gminą Szelków. Powierzchnia gminy wynosi 110.59 km² co stanowi 10.39% powierzchni powiatu

Gmina wykazuje tradycyjne związki z Makowem Mazowieckim, która pełni funkcje obsługi wyższego rzędu dla tego terenu. Administracja wojewódzka znajduje się w Warszawie, z najbliższym oddziałem obsługującym obszar gminy zlokalizowanym w Makowie Mazowieckim i Ostrołęce. Przez terytorium Gminy Czerwonka przebiegają dwie drogi o znaczeniu nadrzędnym i są to droga krajowa nr 60 oraz droga wojewódzka nr 626, stanowiące połączenia międzyregionalne. Ruch kołowy na terenie gminy oparty jest również o drogi powiatowe i gminne.

Gmina jest typową gminą rolniczą o dobrych warunkach dla rolnictwa. W strukturze użytków przeważają grunty orne, w mniejszym stopniu obecne są użytki zielone występujące głównie w dolinach rzek oraz sady. Lesistość gminy jest bardzo wysoka i wynosi 42,1%.

Na terenie gminy Czerwonka nie występują obszary oraz obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody, jak również inne formy ochrony przyrody w tym obszary węzłowe oraz biocentra o znaczeniu krajowym i międzynarodowym wyznaczone w sieci ECONET oraz obszary CORINE Biotops. Ze względu na dużą lesistość przez teren gminy przebiega jednak korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym łączący obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym 22M z korytarzem ekologicznym rzeki Narwi o znaczeniu międzynarodowym.

Wszyscy mieszkańcy mają możliwość korzystania z sieci wodociągowej oraz elektrycznej. Na terenie gminy Czerwonka brak jest sieci gazowej oraz kanalizacyjnej. Na chwilę obecną brak jest koncepcji gazyfikacji oraz skanalizowania gminy.

W strukturze zabudowy dominującą pozycję na terenie gminy zajmują zespoły zabudowy zagrodowej, która jest jednak sukcesywnie wypierana przez zabudowę mieszkaniową jednorodzinną. I tak w gminie Czerwonka jest to głównie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna o niskiej intensywności zabudowy.

Na terenie gminy miejscowości mają charakter rozproszonej zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej głównie wzdłuż dróg powiatowych i gminnych, dosyć równomiernie rozmieszczonej na terenie całej gminy. W analizowanym obszarze przeważają wsie o typie rzędówek oraz ulicówek oraz wsie bez wyraźnie wykształconego układu czyli o typie rozproszonym.

Rozwój funkcji mieszkaniowych na terenie gminy powinien charakteryzować się dążeniem do uzupełniania istniejących, wolnych od zabudowy działek celem zapobiegania rozpraszaniu zabudowy

oraz tworzenia zwartych kompleksów zabudowy wiejskiej.

Gmina Czerwonka zamieszkiwana jest przez 2647 mieszkańców (wg danych GUS na dzień 31 grudnia 2019 r.) w tym 1303 kobiety i 1344 mężczyzn. Gęstość zaludnienia wynosi 24 mieszkańców na kilometr kwadratowy. W stosunku do roku 2018 liczba mieszkańek i mieszkańców wzrosła o 7 osób.

Pod względem demograficznym gmina należy do obszarów o spadającym rozwoju demograficznym, gdzie zauważalne są negatywne zjawiska demograficzne. Struktura wieku wg płci jest zrównoważona - na 100 mężczyzn przypada 97 kobiet.

Gmina posiada pełne pokrycie planami zagospodarowania przestrzennego, które są opracowane dla wszystkich miejscowości gminnych. Jednak siedemnastoletni okres od chwili opracowania planów miejscowych dla poszczególnych miejscowości uwidocznili potrzebę zmian zarówno w Studium jak i w planach zagospodarowania przestrzennego.

Zadaniem Studium było stworzenie warunków dla takiego rozwoju przestrzennego, które pozwoliłyby na zdyskontowanie istniejących walorów oraz zniwelowanie narastających problemów i konfliktów przestrzennych.

W Studium przeprowadzono gruntowną analizę przesądzeń planistycznych na terenie całej gminy oraz wyliczono chłonność i bilans terenu. Po dokonanej analizie przesądzeń oraz wyliczeniach chłonności i bilansu należy zwrócić uwagę na fakt, iż w przypadku zabudowy mieszkaniowej oraz usługowej chłonność obszarów przewyższa maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę. W związku z powyższym nie przewiduje się lokalizacji pod te funkcje. nowej zabudowy poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz poza obszarami przeznaczonymi

Zadaniem Studium było stworzenie warunków dla takiego rozwoju przestrzennego, które pozwoliłyby na zdyskontowanie istniejących walorów oraz zniwelowanie narastających problemów i konfliktów przestrzennych.

W rozwiązaniach Studium zaproponowano rozwój gminy jako obszaru z nastawieniem na rozwój funkcji rolniczych, w których powinny być rozwijane również funkcje usługowe i produkcyjne.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Wiesław Widomski